

Alexandre Dumas

Traja mušketeri

po dvadsiaticich rokoch

D.Orys

Alexandre Dumas
Traja mušketeri po dvadsiatich rokoch

Z francúzskeho originálu Alexandre Dumas, *Vingt ans après*,
preložil Vladimír Dudáš, verše preložil Pavel Bunčák.

Zodpovedná redaktorka Oľga Vyhliadalová
Grafická úprava a návrh obálky Anna Golianová
Ilustrácie shutterstock

Vydalo vydavateľstvo D.Orys, s.r.o., Bratislava v roku 2017
ako svoju 2. elektronickú publikáciu. Prvé elektronické vydanie.

Všetky práva vyhradené.

ISBN 978-80-972531-2-7 (epub)
ISBN 978-80-972531-3-4 (mobi)
ISBN 978-80-972531-4-1 (pdf)

Slovak edition © D.Orys, 2017
Translation © Vladimír Dudáš (dedičia), 2016, Pavel Bunčák (dedičia)/LITA,
2016

Alexandre Dumas

Traja mušketeri

po dvadsiatich rokoch

D.Orys

2017

Prvý diel

1

I. Richelieuov príznak

V jednej miestnosti Kardinálskeho paláca, ktorú už poznáme, za stolom s rohmi z pozláteného striebra, za kopou papierov a kníh, sedel akýsi muž s hlavou v dlaniach.

Za ním bol veľký, dočervena rozpálený kozub, v ktorom sa horiace poľená zošmykovali po širokých pozlátených podstavcoch. Plameň zozadu ožaroval nádherné šaty zamysleného muža, spredu ho zase osvetľoval stojan so sviečkami.

Pri pohľade na červenú reverendu a bohaté čipky, pri pohľade na bledé čelo zvráštené od premýšľania, pri pohľade na pustotu pracovne, ticho predsieni a odmeraný krok stráží na chodbe sa človeku mohlo zdať, že v miestnosti ešte stále sídli tieň kardinála Richelieua.

Žiaľ, v skutočnosti to bol naozaj už len tieň tohto veľkého muža. Oslabené Francúzsko, zneuznaná kráľova právomoc, silní a odbojní veľmoži, nepriateľ, ktorý prekročil hranice, to všetko svedčilo o tom, že Richelieua už niet.

Čo však najlepšie dokazovalo, že červená reverenda už nie je reverendou starého kardinála, boli nielen chodby bez dvoranov a nádvorí plné stráží, ako sme už povedali; bol to výsmech, ktorý z ulice vnikal cez okná do miestnosti, výsmech celého mesta, spriahnutého proti ministrovi. A boli to výstrely, ktoré sa podchvíľou opakovali v diaľke, no našťastie leteli naverímboha, bez akéhokoľvek cieľa, len preto, aby ukázali garde, Švajčiarom, mušketerom i vojakom okolo Kráľovského paláca, ktorého názov sám zmenil na Kardinálsky palác, že aj ľud má zbrane.

Tým Richelieuovým príznakom bol Mazarin.

Lenže Mazarin bol sám a cítil sa slabý.

„Cudzinec,“ šepkal si, „Talian! To je ich zbabelé heslo! Pod týmto heslom zavraždili, obesili a rozštvrtili Conciniho, a keby som im dovolil urobiť, čo chcu, zavraždili, obesili a rozštvrtili by aj mňa, hoci ja som im neurobil nikdy nič zlé okrem toho, že z nich trochu žmýkam peniaze. Hlupáci! Neuvedomujú si, že ich nepriateľom nie je Talian, čo hovorí mizerne po francúzsky, ale skôr tí, čo vedia hovoriť krásne slová čistým a dobrým parížskym prízvukom.“

„Veru, veru,“ pokračoval minister s jemným úsmevom, ktorý tentoraz na bledých perách pôsobil veľmi cudzo, „áno, váš krik

mi hovorí, že osud obľúbencov je neistý. Ak to však viete, mali by ste vedieť aj to, že vôbec nie som obyčajným obľúbencom, a oni ma nezlomia, ako by si to želali. Nepozorujú, že pri večnom výkriku: ‚Preč s Mazarinom!‘ ich nútím, aby radšej kričali: ‚Nech žije pán de Beaufort‘ alebo ‚Nech žije pán Princ‘ alebo ‚Nech žije parlament!‘. Nuž a pán de Beaufort je vo Vincennes, pán Princ pôjde dnes-zajtra za ním a parlament...“

V tom okamihu kardinálov úsmev nadobudol nenávisťný výraz.

„Nuž dobre, parlament... uvidíme, čo urobíme s parlamentom; máme Orleánsa a Montargisa. Och, doprajem im čas a tí, čo začali kričať: ‚Preč s Mazarinom!‘ budú nakoniec kričať: ‚Preč so všetkými, preč s jedným po druhom!‘. Richelieu, ktorého nenávideli, kým žil, a o ktorom stále hovoria, odkedy je mŕtv, bol menej ako ja, lebo ho niekoľko ráz vyhnali a on sám sa ešte väčšmi bál, že ho vyženú. Mňa kráľovná nikdy nevyženie, a ak budem musieť ustúpiť ľudu, ustúpi so mnou, ak ujdem, ujde aj ona, a potom uvidíme, čo urobia rebeli bez svojej kráľovnej a bez svojho kráľa. Och, keby som len nebol cudzincom, keby som len bol Francúzom, keby som len bol šľachticom!“

Situácia bola naozaj ťažká a tento deň ju ešte viac skomplikoval. Mazarin, večne hnaný špinavým lakomstvom, ničil ľudí daňami a ľud, ktorému sa usilovali vštepiť trpezlivosť hlukom dosiahnutých víťazstiev, sa presvedčil, že vavríny nie sú mäsom na obživu, a už dávno začal reptáť.

Ale to ešte nebolo všetko, lebo ak reptá len ľud, kráľovský dvor obklopený meštianstvom a šľachtou to nepočuje. Mazarin bol však taký neopatrný, že sa pustil aj proti úradníctvu. Predal dvanásť dekrétov kráľovskej rady, a pretože hodnostári zaplatili za svoje hodnosti priveľa a rozmnožením o dvanásť nových kolegov cena úradu klesla, starí hodnostári sa spojili, prisahali, že už nestrpia rozmnožovanie hodností a odolajú akémukoľvek prenasledovaniu kráľovského dvora. Sľúbili si navzájom, že ak by niektorý z nich pri tejto vzbure prišiel o hodnosť, zložia sa a vyplatia mu toľko, koľko za ňu zaplatil.

A teraz sa pozrime, čo sa na týchto dvoch stranách zomlelo:

Siedmeho januára sa zhromaždilo vyše sedemsto parížskych obchodníkov, ktorí sa vzbúrili proti novému poplatku, čo sa mal vyrúbiť majiteľom domov. Toto zhromaždenie vyslalo desaťčlennú deputáciu za vojvodom Orleánskym, ktorý sa

podľa svojho starého zvyku hnal za popularitou. Vojvoda Orleánsky ich prijal, a oni vyhlásili, že sú rozhodnutí neplatiť tento poplatok, aj keby sa mali brániť so zbraňou v ruke proti kráľovským vykonávateľom, ktorí by ho prišli vyberať. Vojvoda Orleánsky ich veľmi pokojne vypočul, dal im nádej, že sa to nejako zmierni, prisľúbil im, že sa o tom pohovára s kráľovnou a prepustil ich so zvyčajným slovom princov: „Uvidíme.“

Deviateho zase prišli za kardinálom štátni radcovia. Jeden z nich, ktorý hovoril za všetkých, začal tak rázne a odvážne, že sám kardinál sa nad tým začudoval, ale prepustil ich tiež so slovami, že sa uvidí.

A aby „sa uvidelo“, bola zvolaná rada a poslali po hlavného intendanta financií Emeryho.

Ľud Emeryho nenávidel predovšetkým preto, že bol hlavným intendantom financií, a každý hlavný intendant financií musí byť v nemilosti, a potom, musíme priznať, aj preto, že si tak trochu sám zapríčinil, aby ho nenávidel.

Emery bol synom lyonského bankára Particelliho, ktorý si po bankrote zmenil meno na Emery. Kardinál Richelieu v ňom vybadal veľké finančné vlohy, predstavil ho kráľovi Ľudovítovi XIII. ako pána Emeryho, a pretože ho chcel dať vymenovať za intendanta financií, hovoril o ňom len samé dobré veci.

„Výborne,“ povedal kráľ, „som rád, že na miesto, ktoré si vyžaduje čestného muža, navrhujete pána Emeryho. Donieslo sa mi, že tam tlačíte toho naničhodníka Particelliho, obával som sa, že budete silou-mocou chcieť, aby som ho prijal.“

„Sire,“ odvetil kardinál, „vaše veličenstvo môže byť pokojné, Particelli, o ktorom ráčite hovoriť, bol obesený.“

„Á, o to lepšie!“ zvolal kráľ. „Pre nič za nič ma nevolajú Ľudovít Spravodlivý.“

A podpísal nomináciu pána Emeryho.

Išlo o toho istého pána Emeryho, ktorý sa stal hlavným intendantom financií.

Poslali poňho v ministrovom mene, a on pribehol celý bledý a vydesený, vraviac, že na námestí du Palais mu takmer zavraždili syna: dav mu vyčítal luxus jeho manželky, ktorá mala apartmán potiahnutý červeným zamatom so zlatými strapcami. Bola to dcéra Nicolasa Le Camusa, kráľovho tajomníka v roku 1617, ktorý prišiel do Paríža s dvadsiatimi librami a ktorý si vymienil rentu štyridsaťtisíc libier ročne, a ďalších deväť miliónov rozdelil medzi svoje deti.

Emeryho syna takmer udusili. Jeden zo vzbúrencov totiž navrhol, aby ho stískali dovtedy, kým nevráti zlato, ktoré prehtol. Rada v ten deň nerozhodla o ničom, pretože táto udalosť príliš zaujala myseľ hlavného intendanta, aby mohol slobodne myslieť.

Na druhý deň napadli aj prvého prezidenta Mathieua Molého, ktorého odvaha sa vraj vo všetkých záležitostiach, ako hovoril kardinál Retz, vyrovnala odvahe vojvodu de Beaufort a pána princa de Condé, teda mužov považovaných za najstatočnejších Francúzov. Ľud sa mu vyhrážal, pripisujúc mu všetko zlo a krivdy. Prvý prezident však odpovedal so svojim zvyčajným pokojom, bez vzrušenia a strachu; vraj ak vzbúrenci neuposlúchnu kráľovu vôľu, dá na námestiach postaviť šibenice a ihneď obesiť tých najväčších buričov. Na to mu zase vzbúrenci odpovedali, že si neželajú nič viac, než vidieť stavať šibenice, na ktorých by odvisli zlí sudcovia, čo si kupujú priazeň kráľovského dvora za cenu utrpenia ľudu.

A to nie je všetko: jedenásteho, keď kráľovná išla na omšu do Notre-Dame, kam chodievala pravidelne každú sobotu, čakalo ju pri chráme asi dvesto žien, ktoré vykrikovali a domáhali sa spravodlivosti. Napokon, nemali nijaký zlý úmysel, chceli si pred ňou len pokľaknúť a pokúsiť sa priviesť ju k súcitu. Garda im v tom však zabránila a kráľovná prešla popri nich namyslene a povýšene a ani nevypočula ich krik a prosby.

Popoludní znovu zasadala rada a rozhodla, že kráľova autorita sa musí udržať. Na základe toho zvolali parlament na druhý deň, na dvanásteho.

V deň, v podvečer ktorého začíname aj tento nový príbeh, kráľ – vtedy desaťročný a práve po chorobe – pod zámenkou, že pôjde do Notre-Dame poďakovať za uzdravenie, zvolal gardu, Švajčiarov a mušketerov a dal ich rozostaviť okolo Kráľovského paláca, po oboch stranách nábrežia na Pont-Neuf a po omši sa pobral do parlamentu, kde z improvizovaného trónu nielenže potvrdil svoje predošlé edikty, ale ešte vydal päť či šesť nových. Jeden bol ničivejší ako druhý – ako povedal kardinál de Retz. Dokonca aj prvý prezident, ktorý bol predtým za kráľovský dvor, sa veľmi smelo postavil proti manierom uvádzať kráľa do parlamentu tak, aby svojou prítomnosťou prekvapil členov a znásilnil slobodu hlasovania.

Proti novým poplatkom sa najostrejšie postavili prezident Blancmesnil a radca Broussel.

Po vydaní ediktov sa kráľ vrátil do Kráľovského paláca. Na ceste bolo veľa ľudí: vedeli, že sa vracia z parlamentu, nevedeli však, či tam bol kvôli tomu, aby ľudu preukázal spravodlivosť, alebo aby ho znovu utláčal, preto sa neozval ani jeden radostný výkrik, ktorý by mu blahoželal k uzdraveniu. Naopak, všetky tváre boli pochmúrne a znepokojené; niektoré akoby sa dokonca vyhrážali.

Napriek tomu, že sa kráľ vrátil, vojaci ostali na svojich miestach: všeobecne vládla obava, aby po tom, ako sa ľud dozvie výsledok zasadnutia parlamentu, nevypukla vzbura. A naozaj, len čo sa po uliciach roznieslo, že kráľ namiesto toho, aby dane znížil, ešte ich zvýšil, ihneď sa vytvorili hlúčky a ozvali sa mohutné výkriky: „Preč s Mazarinom! Nech žije Broussel! Nech žije Blancmesnil!“

A keď tieto hlúčky chceli rozohnať a výkriky umlčať, ako to už v podobných prípadoch býva, hlúčky sa zväčšili a výkriky zdvojnásobili. Kráľovská a švajčiarska garda dostali rozkaz, aby stáli pevne na svojich miestach a okrem toho, aby hliadkovali na uliciach Saint-Denis a Saint-Martin, kde hlúčky vyzerali najpočetnejšie a najpobúrenejšie. Práve vtedy v Kráľovskom paláci ohlásili zástupcu cechu kupcov.

Ihneď ho uviedli: prichádzal oznámiť, že ak sa okamžite neskončuje s tými nepriateľskými prejavmi, celý Paríž bude o dve hodiny v zbrani.

Radili sa, čo by sa malo urobiť, keď vošiel poručík gardy Comminges v roztrhanej uniforme a so skravenou tvárou. Keď ho kráľovná uvidela, užasnuto vykrikla a pýtala sa ho, čo sa stalo.

Stalo sa, ako to predvídal zástupca cechu kupcov: pri pohľade na príslušníkov gardy sa mysle občanov rozbúrili, ľudia sa zmocnili zvonov a vyzváňali na poplach. Comminges sa držal statočne, zatkol muža, o ktorom predpokladal, že je jedným z hlavných buričov, a na výstrahu vydal rozkaz, aby ho obesili na trahoirskej križovatke. Vojaci ho teda vliekli na určené miesto. Pri tržnici však na nich zaútočili kameňmi a halapartňami. Rebel to využil a ušiel, dostal sa do Ulice Lombard'áňov a vbehol do domu, na ktorom vojaci vzápätí vyvalili dvere.

Bolo to úplne zbytočné násilie, vinníka nemohli nájsť. Comminges nechal pred domom na ulici hliadku a s jednotkou sa vrátil do Kráľovského paláca, aby oznámil kráľovnej, čo sa

stalo. Celou cestou naňho ľudia vykrikovali a vyhrážali sa mu, niekoľko vojakov bolo zranených kopijami a halapartňami, jemu samému kameň rozrazil obočie.

Commingesovo rozprávanie potvrdilo mienku zástupcu cechu kupcov. Vážnej vzbure sa už nedalo čeliť. Okolo štvrtjej popoludní sa vojsko sústredilo ku Kráľovskému palácu; jedna hliadka mala svoje stanovište pri bráne des Sergents, druhá pri Quinze-Vingts a napokon tretia na kopci Saint-Roch. Nádvorcia a prízemnia boli plné Švajčiarov a mušketierov a čakalo sa.

Takto to teda vyzeralo, keď sme uviedli čitateľov do pracovne kardinála Mazarina, ktorá bývala kedysi pracovňou kardinála de Richelieu. Videli sme, v akom duševnom rozporení počúval reptať ľudu, ktoré doliehalo až k nemu, a ozveny výstrelov, prenikajúce do jeho miestnosti.

Odrazu zdvihol hlavu, trochu zvrátil obočie ako človek, ktorý sa o niečom rozhodol, uprel zrak na veľké pondusovky, ktoré sa chystali odbiť desiatu hodinu, zo stola vzal pišťalku z pozláteného striebra a dva razy zapískal.

Dvere skryté v čalúnení sa nehučne otvorili, do miestnosti potichu vošiel muž v čiernom a postavil sa za kreslo.

„Bernouin,“ povedal kardinál a ani sa neobrátil, „ktorí mušketieri majú stráž v paláci?“

„Čierni mušketieri, monsignor.“

„Ktorá stotina?“

„Trévillova.“

„Je v predsieni nejaký dôstojník z tej stotiny?“

„Poručík d'Artagnan.“

„Tuším celkom schopný, nie?“

„Áno, monsignor.“

„Dajte mi mušketierske šaty a pomôžte mi obliecť sa.“

Komorník, ako pred chvíľou vošiel, takisto potichu vyšiel, a vzápätí sa vrátil so žiadaným oblečením.

Kardinál, mlčanlivý a zamyslený, si začal vyzliekať obradný šat zo schôdzky v parlamente a obliekal si vojenský kabátec so širokými rukávmi. Vďaka niekdajším výpravám do Talianska sa v ňom cítil celkom nenútené. Keď už bol úplne oblečený, povedal:

„Zavolajte mi pána d'Artagnana.“

Komorník vyšiel tentoraz prostrednými dverami, stále mlčanlivý, nemý, akoby bol len nejaký tieň.

Keď kardinál ostal sám, díval sa do zrkadla s určitým

uspokojením. Bol ešte mladý, mal sotva štyridsaťšesť rokov, elegantnú nižšiu postavu, sviežu a peknú pleť, ohnivý pohľad, veľký, ale predsa súmerný nos, široké vznešené čelo, gaštanové, trocha zvlnené vlasy, fúzy černejšie než vlasy a stále starostlivo vykrútené železkom, čo mu pridávalo na pôvabe.

Potom si pretiahol cez plece remeň na upevnenie zbrane a samolúbo si pozrel na ruky. Mal ich neobyčajne krásne, a aj sa o ne najväčšmi staral. Odhodil veľké jelenicové rukavice, ktoré už mal natiahnuté na rukách a patrili k uniforme, a vzal si obyčajné hodvábne.

V tom okamihu sa otvorili dvere:

„Pán d'Artagnan,“ ohlásil komorník.

Dôstojník vstúpil.

Mal asi štyridsať rokov, bol nízky, dobre urastený, pochudší, so živým a oduševneným pohľadom, čiernymi fúzmi a šedivejúcimi vlasmi, ako to býva, ak má človek veľmi dobrý alebo veľmi zlý život, a to najmä, ak je výrazný brunet.

D'Artagnan urobil zo štyri kroky v pracovni, ktorú poznal, pretože v nej už raz kedysi za kardinála Richelieua bol, a keď videl, že v pracovni je len mušketer z jeho stotiny, zastal; na prvý pohľad v ňom spoznal kardinála.

Zostal stáť v postoji úctivom, ale dôstojnom, ako sa patrí na správneho chlapa z dobrého rodu, ktorý mal v živote príležitosť byť v styku s veľkými pánmi.

Kardinál naňho uprel pátravý pohľad, starostlivo si ho prezrel a po chvíľke ticha sa spýtal:

„Vy ste pán d'Artagnan?“

„Áno, ja, monsignor,“ odvetil dôstojník.

Kardinál chvíľku pozoroval inteligentnú tvár, ktorej výraz utajoval roky a skúsenosť, d'Artagnan však túto skúšku vydržal, veď kedysi ho pozorovali oči oveľa prenikavejšie.

„Pane,“ povedal kardinál, „pôjdete so mnou, alebo skôr ja pôjdem s vami.“

„K službám, monsignor,“ odvetil d'Artagnan.

„Chcel by som osobne prezrieť hliadky okolo Kráľovského paláca. Myslíte, že mi hrozí nejaké nebezpečenstvo?“

„Nebezpečenstvo, monsignor?“ spýtal sa d'Artagnan začudovane. „A aké?“

„Hovorí sa, že sa ľud búri.“

„Uniformu kráľovských mušketerov si každý veľmi váži,

monsignor, a keby to nebola pravda, so štyrmi mužmi si trúfam rozohnať aspoň stovku chrapúňov.“

„Veď ste videli, čo sa stalo Commingesovi.“

„Pán de Comminges patrí ku garde, a nie k mušketerom,“ namietol d'Artagnan.

„Znamená to teda,“ pokračoval kardinál s úsmevom, „že mušketeri sú lepší vojaci ako garda?“

„Každý si samolúbo chváli svoju uniformu, monsignor.“

„Okrem mňa, pane,“ usmial sa Mazarin, „lebo, ako vidíte, zriekol som sa svojej a obliekol si vašu.“

„Dohroma, monsignor,“ povedal d'Artagnan, „koľká skromnosť! Pokiaľ ide o mňa, vyhlasujem, že keby som mal uniformu vašej eminencie, uspokojil by som sa s ňou a zaviazal by som sa, že nijakú inú nosiť nebudem.“

„Hej, ale na dnešnú večernú prechádzku by nebola asi veľmi bezpečná. Bernouin, môj klobúk.“

Komorník sa vrátil, priniesol klobúk od uniformy so širokým okrajom. Kardinál si ho gavaliersky nasadil a obrátil sa k d'Artagnanovi:

„Dúfam, že máte všetky kone v stajniach osedlané?“

„Áno, monsignor.“

„Tak poďme.“

„Koľko mužov si monsignor želá?“

„Povedali ste, že so štyrmi chlapmi si trúfate rozohnať sto chrapúňov. Keďže ich môžeme stretnúť asi dvesto, vezmite ich osem.“

„Ako si monsignor želá.“

„Pôjdem za vami,“ povedal kardinál, „alebo nie, radšej pôjdeme tadiaľto. Posviette nám, Bernouin.“

Komorník vzal sviečku, kardinál vybral z písacieho stola malý zlatý kľúč, a keď otvoril dvere na tajné schodisko, o chvíľu sa ocitli na nádvorí Kráľovského paláca.

II. Nočná obchôdzka

O desať minút kráčala malá skupinka po ulici des Bons-Enfants za divadelnou sálou, ktorú dal postaviť kardinál Richelieu, aby sa tam mohla hrať *Mirame*, a kde potom kardinál Mazarin, väčší milovník hudby než literatúry, dal hrať prvé opery, ktoré sa rozšírili po celom Francúzsku.

Mesto vyzeralo veľmi vzrušené; po uliciach sa motali početné skupinky a nech si d'Artagnan vrazil, čo chcel, keď vojaci prechádzali okolo, ľudia sa zastavovali a vrhali na nich posmešné a zlostné pohľady svedčiace o tom, že mešťania v tejto chvíli zamienili obyčajnú zhovievavosť za bojovnejšie úmysly. Zavše k nim doľahol aj lomoz zo štvrte Les Halles. Od ulice Saint-Denis sa ozývali výstrely z pušiek a chvíľami vyzváňal niektorý zvon, rozkolísaný len tak z rozmaru davu.

D'Artagnan kráčaľ bezstarostne ako človek, na ktorého podobné hlúposti nemajú nijaký vplyv. Keď sa dajaká skupina zhĺkla uprostred ulice, bez výstrahy popohnal koňa, a tí, čo sa zhromaždili, či už to boli vzbúrenci, alebo nie, akoby vedeli, s kým majú do činenia; rozostúpili sa a nechali hliadku pokojne prejsť. Kardinál obdivoval túto chladnokrvnosť – pripisoval ju zvyku byť v nebezpečenstve – a k dôstojníkovi, pod ktorého velenie sa v tejto chvíli postavil, prechovával akúsi úctu, akú prechováva i samotná opatrnosť k bezstarostnej odvahe.

Keď sa blížili k hliadke pri bráne des Sergents, stráž zvolala: Kto tam? D'Artagnan odpovedal. Heslom bolo slovo „Louis“ a odpoveďou „Rocroy“. Po výmene hesla i odpovede sa d'Artagnan spýtal, či tejto hliadke velí pán de Comminges.

Stráž mu ukázala dôstojníka, ktorý stál obďaleč a rozprával sa s jazdcom na koni.

„Tam je pán de Comminges,“ povedal d'Artagnan, keď sa vrátil ku kardinálovi.

Kardinál k nim popchol koňa, zatiaľ čo d'Artagnan sa diskretné stiahol. No podľa toho, ako obaja dôstojníci hneď zložili klobúky, pochopil, že jeho eminenciu hneď spoznali.

„Bravo, Guitaut,“ povedal kardinál jazdcovi, „vidím, že aj napriek svojim šesťdesiatim štyrom rokom ste stále rovnako bdely a oddaný. Čo rozprávate tomu mladíkovi?“

„Monsignor, vrazil som mu, že žijeme vo zvláštnych časoch,“ odpovedal Guitaut, „a že dnešný deň sa veľmi podobal dňu z rokov ligy, o ktorej som počul veľa hovoriť vo svojej

mladosti. Viete, že v uliciach Saint-Denis a Saint-Martin sa nehovorilo o ničom inom, len o stavaní barikád?“

„A čo vám odpovedal Comminges, milý Guitaut?“

„Monsignor,“ odvetil Comminges, „vravel som mu, že na vytvorenie ligy chýba len jedno, ale to sa mi práve zdá dosť podstatné – taký vojvoda de Guise; nič sa však neopakuje dvakrát.“

„To nie, ale ako sa hovorí, vraj vytvorí fronda,“ povedal Guitaut.

„Čo je to tá fronda?“ spýtal sa Mazarin.

„Monsignor, tak nazývajú svoju stranu.“

„A odkiaľ pochádza ten názov?“

„Tuším, že pred niekoľkými dňami radca Bachaumont v paláci povedal, že všetci podnecovatelia vzbúr sa podobajú žiakom, ktorí po parížskych priekopách strieľajú z praku (*fronde*), a len čo zbadajú zástupcu parížskeho vrchného sudcu, hneď sa rozpchnu a znovu sa zbehnú, sotva popri nich prešiel. Vzbúrenci sa okamžite chytili toho slova tak ako ‚gueusovia‘ v Bruseli, a nazvali sa frondérmí. Dnes a včera, všetko bolo v znamení frondy: chleby, klobúky, rukavice, rukávniky, vejáre a – počúvajte.“

Kdesi sa otvorilo okno, objavil sa v ňom chlap a spieval:

*Vietor frondy
zadul v deň nový;
myslím, že hromží
proti Mazarinovi.
Vietor frondy
zadul v deň nový!*

„Bezočivec!“ zamrmlal Guitaut.

„Pane, chcete, aby som tomu darebákovi vpálil guľku do hlavy a odnaučil ho spievať tak falošne?“ spýtal sa Comminges, ktorý bol po zranení mrzutý a neželal si nič iné, len sa pomstiť, hrču odplatiť poriadnou jazvou.

Siahol rukou do kožených vreciek na sedle strýkovho koňa.

„Nie, nie!“ vykrikol Mazarin. „*Diavolo*, drahý priateľ, všetko by ste pokazili. Naopak, všetko sa vyvíja zázračne dobre! Poznám vašich Francúzov, ako keby som ich bol sám stvoril od prvého až do posledného: spievajú a budú platiť. Za ligy, ktorú pred chvíľkou spomínal Guitaut, sa spievala len omša, a preto to išlo

veľmi zle. Poďte, Guitaut, overíme si, či sa aj pri Quinze-Vingts stráži tak dobre ako pri bráne des Sergents.“

Pokynul Commingesovi rukou a vrátil sa k d'Artagnanovi, ktorý sa znovu postavil na čelo svojej skupinky. Bezprostredne za ním kráčali Guitaut a kardinál, potom zvyšok družiny.

„Samozrejme, zabudol som, že ide len o peniaze,“ zamrmľal Comminges a hľadel za ním, ako odchádza.

Pokračovali ďalej ulicou Saint-Honoré a kde-tu rozrážali hlúčky ľudí. Všade sa hovorilo len o nových ediktoch, každý ľutoval mladého kráľa, ktorý privádza svoj ľud na mizinu, a ani o tom nevie. Celú vinu váľali na Mazarina a hovorilo sa aj o tom, že sa obrátia na vojvodu Orleánskeho a na pána Princa, vebľbili Blancmesnila a Broussela.

D'Artagnan prechádzal pomedzi tieto skupiny bezstarostne, akoby on a jeho kôň boli zo železa. Mazarin a Guitaut sa potichu rozprávali a mušketieri, ktorí medzičasom už spoznali kardinála, ticho kráčali za nimi.

Došli do ulice Saint-Thomas-du-Louvre, kde bola hliadka pri Quinze-Vingts. Guitaut zavolať dôstojníka, ktorý prišiel podať hlásenie.

„Tak čo?“ spýtal sa Guitaut.

„Ech, pán kapitán, na tejto strane je všetko v poriadku, ibaže, tuším, v paláci sa čosi deje.“

Ukázal na nádherný palác, stojaci tam, kde malo neskoršie byť divadlo Vaudeville.

„V tomto paláci?“ prekvapil sa Guitaut. „Veď je to palác de Rambouillet.“

„Neviem, či je to palác de Rambouillet,“ pokračoval dôstojník, „ale videl som tam vchádzať veľa podozrivých ľudí.“

„Ale veď sú to básnici,“ rozosmial sa Guitaut.

„Guitaut,“ ozval sa Mazarin, „nechceli by ste hovoriť o tých pánoch trochu úctivejšie? Neviete, že aj ja som bol v mladosti básnikom a že som písal verše ako pán de Benserade?“

„Vy, monsignor?“

„Áno, ja. Mám vám niečo zarecitovať?“

„Mne je to jedno, monsignor, nerozumiem po taliansky.“

„Áno, ale rozumiete po francúzsky, môj dobrý a statočný Guitaut,“ pokračoval Mazarin a priateľsky mu položil ruku na plece, „a akýkoľvek rozkaz v tej reči dostaneš, ten splníš.“

„Splním, monsignor, ako som to už aj urobil, za predpokladu, že ho dostanem od kráľovnej.“

„Ach, áno!“ povedal Mazarin a zahryzol si do pery. „Viem, že ste jej úplne oddaný.“

„Vyše dvadsať rokov som kapitánom jej gardy.“

„Podme ďalej, pán d'Artagnan,“ súril kardinál, „na tejto strane je všetko v poriadku.“

D'Artagnan nepovedal ani slovo, postavil sa na čelo skupiny so slepou poslušnosťou, ktorá je charakteristickou vlastnosťou starého vojaka.

Po Richelieuovej a Villedovej ulici zamieril k pahorku Saint-Roch, kde bola tretia hliadka. Bolo to najodľahlejšie a najosamotenejšie stanovište, lebo sa takmer dotýkalo ochranných hradieb a tieto končiny neboli také zaľudnené.

„Kto je veliteľom tejto hliadky?“ spýtal sa kardinál.

„Villequier,“ odpovedal Guitaut.

„Dočerta,“ zakliak Mazarin, „zhovárajte sa s ním sám, viete, že sa hneváme odvtedy, čo ste mali zatknúť vojvodu de Beaufort a on tvrdil, že tá česť prislúcha jemu ako kapitánovi kráľovskej gardy.“

„To viem veľmi dobre a sto ráz som mu povedal, že sa mýli, lebo kráľ mu nemohol dať ten rozkaz. Ved' v tom čase nemal ani štyri roky.“

„Áno, Guitaut, ale ja som mu mohol dať ten rozkaz, ja som však dal prednosť vám.“

Guitaut neodpovedal, popchol koňa, zahlásil heslo hliadke a dal si zavolať pána de Villequier.

Villequier vyšiel von.

„Ach, to ste vy, Guitaut!“ povedal namosúrene, ako zvykol.

„Čo tu, doparoma, chcete?“

„Prišiel som sa vás spýtať, či nemáte na tejto strane nič nové?“

„A čo by malo byť? Ľudia vykrikujú: ‚Nech žije kráľ!‘ a ‚Preč s Mazarinom!‘, to však nie je nič nové, po nejakom čase sme si už na ten krik zvykli.“

„A vy im pritakávate?“ smial sa Guitaut.

„Namojdušu, že niekedy mám na to poriadnu chuť! Guitaut, myslím, že majú úplnú pravdu. S radosťou by som dal svoj päťročný žold, ktorý aj tak nikto nevypláca, za to, aby kráľ bol o päť rokov starší.“

„Naozaj? A čo by sa stalo, keby bol kráľ o päť rokov starší?“

„Od okamihu, keď by bol plnoletý, vydával by rozkazy sám a bolo by väčším potešením poslúchať vnuka Henricha IV. než

syna Pietra Mazariniho. Pre kráľa, doparoma, by som sa s rozkošou dal zabiť, ale keby som mal padnúť pre Mazarina, čo sa dnes takmer stalo vášmu synovcovi, niet toho raja, čo by ma upokojil.“

„Dobre, dobre, pán de Villequier,“ povedal Mazarin. „Budte pokojný, zmienim sa kráľovi o vašej oddanosti.“

Potom sa obrátil k sprievodu a pokračoval:

„Páni, všetko je v poriadku, vráťme sa.“

„Pozrimeže,“ poznamenal Villequier, „bol tu Mazarin! Tým lepšie, už dávno som mal chuť povedať mu priamo do očí, čo si o ňom myslím. Guitaut, vy ste mi dali príležitosť, a aj keď ste nemali celkom dobrý úmysel, ďakujem vám.“

Prudko sa zvrtol a vrátil sa na strážnicu, popiskujúc si melódiu frondy.

Mazarin sa vracal zamyslený. To, čo počul od Commingesa, Guitauta a od Villequiera, ho len utvrdzovalo v myšlienke, že v prípade vážnych udalostí by nemal na svojej strane nikoho okrem kráľovnej. A tá sa tak často zriekala svojich priateľov, že jej podpora sa po čase zdala ministrom — napriek opatreniam, ktoré by urobil – veľmi neistá a veľmi riskantná.

Počas tejto nočnej prechádzky kardinál takmer celú hodinu pozoroval Commingesa, Guitauta a Villequiera a súčasne skúmal i jedného muža. Muža, ktorého sa nedotklo vyhrážanie ľudu a ktorý ani okom nemihol pri Mazarinových vtipoch, i keby sám bol ich terčom. Muža, ktorý sa mu zdal zvláštnou bytosťou, ako stvorenou pre udalosti, čo sa vyvíjali, a najmä pre tie, čo ešte len mali prísť.

Napokon, d'Artagnanovo meno mu nebolo celkom neznáme, a hoci Mazarin prišiel do Francúzska len v roku 1634 či 1635, to znamená sedem alebo osem rokov po udalostiach, o ktorých sme hovorili v predchádzajúcom príbehu, kardinálovi sa zdalo, že počul vysloviť to meno ako meno muža, ktorý za istých okolností upozornil na seba ako vzor odvahy, šikovnosti a oddanosti.

Táto myšlienka ho natoľko zaujala, že sa rozhodol bezodkladne si ju objasniť. Informácie o d'Artagnanovi nemohol však žiadať priamo od neho samého. Po niekoľkých slovách kardinál zistil, že poručík mušketerov je Gaskonec, a Taliani a Gaskonci sa veľmi dobre poznajú a príliš na seba podobajú, aby niečo o sebe jeden druhému povedali. A tak, keď prišli k ochrannému múru okolo záhrady Kráľovského paláca,

kardinál zaklopal na bráničku, poďakoval sa d'Artagnanovi a kázal mu počkať na nádvorí. Potom kývol na Guitauta, aby šiel za ním. Obaja zosadli z koňa, odovzdali uzdu sluhovi, ktorý otvoril bráničku, a stretli sa v záhrade.

„Drahý Guitaut,“ oslovil ho kardinál, opierajúc sa o rameno starého kapitána gardy, „pred chvíľou ste mi povedali, že ste už takmer dvadsať rokov v službách kráľovnej?“

„Áno, to je pravda,“ odvetil Guitaut.

„Nuž, drahý Guitaut,“ pokračoval kardinál, „všimol som si, že okrem statočnosti, ktorá je nesporná, a okrem vernosti, ktorú ste neraz dokázali, máte obdivuhodnú pamäť.“

„Vy ste si to všimli, monsignor?“ spýtal sa kapitán gardy. „Doparoma, tým horšie pre mňa.“

„Ako to?“

„Jednou zo základných dvoranových vlastností je určite vedieť zabúdať.“

„Guitaut, veď vy nie ste dvoran, vy ste chrabrý vojak, jeden z tých kapitánov, ktorých zostalo z čias Henricha IV. už len niekoľko, ale ani tých čoskoro, bohužiaľ, nebude.“

„Tisíc hrmených, monsignor, vzali ste ma so sebou, aby ste mi odrecitovali celý horoskop?“

„To teda nie,“ zasmial sa Mazarin, „vzal som vás so sebou, aby som sa vás spýtal, či ste si všimli nášho poručíka mušketerov.“

„Pána d'Artagnana?“

„Áno.“

„Nepotrebujem si ho všímať, monsignor, poznám ho už dlho.“

„Čo je to za človeka?“

„Nuž,“ povedal Guitaut prekvapený touto otázkou, „je to Gaskonec!“

„To už viem, ale chcel som sa vás spýtať, či je to človek, ktorému možno dôverovať.“

„Pán de Tréville si ho nesmierne váži a pán de Tréville, ako viete, je veľkým kráľovným priateľom.“

„Rád by som vedel, či je to človek, ktorý sa osvedčil.“

„Ak som správne pochopil, ide vám o to, či je chrabrý vojak, a ak je to tak, myslím, že vám môžem odpovedať kladne. Pri obliehaní La Rochelle, v Suze a pri Péripignane urobil, ako som počul, viac, než bola jeho povinnosť.“

„Guitaut, viete, že my úbohí ministri nepotrebujeme vždy len

statočných mužov. Potrebujeme aj ľudí obratných. Nezaplietol sa pán d'Artagnan za čias kardinála do nejakej intrigy, z ktorej sa podľa verejnej mienky veľmi šikovne dostal?“

„Monsignor,“ Guitaut pochopil, že kardinál ho chce prinútiť rozprávať, „o tom viem len toľko, koľko sa vaša eminencia mohla dozvedieť z verejnej mienky. Sám som sa nikdy nezamiešal do nijakých intríg, a ak sa mi niekedy dostalo dôverne do uší niečo, čo sa týka intríg iných ľudí, je to výlučne moje tajomstvo a monsignor podistým uzná, že je lepšie, keď ho zachovám tým, ktorí sa mi s ním zverili.“

Mazarin pokýval hlavou a povedal:

„Ach, namojveru, šťastní sú ministri, ktorí sa dozvedia všetko, čo chcú vedieť.“

„Monsignor,“ pokračoval Guitaut, „to preto, že nevážia všetkých ľudí na rovnakých váhach, ale že sa vedia obrátiť na bojovníkov, ak ide o vojnu, a na intrigánov, keď ide o intrigy. Obráťte sa na nejakého intrigána z čias, o ktorých hovoríte, a dostanete z neho, čo len budete chcieť, prirodzene, ak zaplatíte.“

„Doparoma,“ odvetil Mazarin s úšklabkom, ktorý mu unikol zakaždým, keď sa reč zvrtila v tomto zmysle na peniaze, „zaplatíme... ak niet inej možnosti...“

„Monsignor si vážne želá, aby som mu menoval človeka, ktorý by bol zapletený do každého úkladu tých čias?“

„*Per Bacco!*“ povedal Mazarin. „Už hodinu nechcem od vás nič iné, ale vy máte tvrdú hlavu.“

„Viem o jednom a môžem vám za neho ručiť, pravda, ak vôbec bude chcieť hovoriť.“

„To už nechajte na mňa.“

„Monsignor, nie je vždy ľahké prinútiť ľudí hovoriť o tom, o čom nechcú.“

„Pch, podarí sa to, keď je človek trpezlivý. Tak teda, tým mužom je...“

„Gróf de Rochefort.“

„Gróf de Rochefort?“

„Bohužiaľ, asi pred štyrmi či piatimi rokmi zmizol a neviem, čo sa s ním stalo.“

„Ja to viem, Guitaut,“ odvetil Mazarin.

„Prečo sa potom vaša excelencia sťažuje, že nič nevie?“

„Vy si myslíte, že Rochefort...“ vrazil Mazarin.

„Bol kardinálovým zapredancom, monsignor, upozorňujem

vás, že to bude stáť veľa. Kardinál bol štedrý k svojim ľuďom.“

„Hej, hej, Guitaut,“ odvetil Mazarin, „bol to veľký človek, ale tejto chyby sa nevyvaroval. Ďakujem, Guitaut, využijem vašu radu, a to hneď dnes večer.“

Pri rozhovore prišli obaja na nádvorie Kráľovského paláca, kardinál kývol Guitautovi na pozdrav, a keď zbadal dôstojníka prechádzajúceho sa sem a tam, podišiel k nemu.

„Podďte, pán d'Artagnan,“ povedal Mazarin piskľavým hlasom, „mám pre vás rozkaz.“

D'Artagnan sa uklonil, vykročil za kardinálom po tajnom schodisku a o chvíľu sa znova dostali do pracovne. Kardinál si sadol za stôl, vzal kus čistého papiera a napísal naň pár riadkov.

D'Artagnan stál nezúčastnene, pokojne čakal ako stroj v uniforme, ktorý poslúcha príkazy iných.

Kardinál zložil list, dal naň svoju pečať a povedal:

„Pán d'Artagnan, tento list zanesiete do Bastily a privediete osobu, o ktorú v ňom žiadam. Vezmite si koč a eskortu a dávajte na vážňa obrovský pozor.“

D'Artagnan vzal list, priložil ruku ku klobúku, prudko sa zvrtol na opätkoch, ako by to urobil najobratnejší seržant-cvičiteľ, vyšiel z pracovne a o chvíľu bolo počuť jeho rázny a jednotvárný hlas:

„Eskortu štyroch mužov, koč a môjho koňa!“

O päť minút už na dlažbe nádvorja hrkotali kolesá koča a zneli konské podkovy.

III. Dvaja bývalí nepriatelia

D'Artagnan prišiel do Bastily, keď hodiny odbíjali pol deviatej, a dal sa ohlásiť u veliteľa.

Veliteľom Bastily bol ešte od čias bývalého kardinála pán du Tremblay, brat povestného kapucína Josepha, obávaného Richelieuovho obľúbenca, ktorého volali Sivá eminencia.

Keď maršal Bassompierre, ktorý bol v Bastile uväznený celých dvanásť rokov, počul svojich druhov, ako snívajú o slobode a vravia: „Dostanem sa na slobodu vtedy a vtedy,“ odpovedal im: „A ja, milí páni, sa dostanem von, keď odíde pán du Tremblay,“ čím chcel povedať, že po kardinálovej smrti musí nevyhnutne opustiť svoje miesto v Bastile aj pán du Tremblay a že na to isté miesto dosadne Bassompierre.

Jeho proroctvo sa skutočne takmer vyplnilo, lenže iným spôsobom, než si Bassompierre myslel, pretože keď kardinál zomrel, pokračovalo všetko ako doposiaľ. Pán du Tremblay totiž neodšiel a Bassompierre sa nedostal von.

Pán du Tremblay bol teda ešte stále veliteľom Bastily, keď tam d'Artagnan prišiel, aby splnil ministrov rozkaz. Veliteľ ho prijal nesmierne zdvorilo, a keďže sa práve chystal večerať, pozval aj d'Artagnana.

„S najväčším potešením,“ odvetil d'Artagnan, „ale ak sa nemýlim, na obálke je napísané ‚Súrne‘.“

„Máte pravdu,“ povedal pán du Tremblay. „Hej, major, nech privedú dolu číslo 256.“

Každý, kto vošiel do Bastily, prestal byť človekom, stal sa číslom.

D'Artagnanovi prešiel mráz po chrbte, keď zaškrípali kľúče. Nezoskočil z koňa a hľadel na mreže, na neobyčajne silné okná, na hrubé múry, ktoré nevidel nikdy inak, než z druhej strany ochranných priekop, a ktoré mu pred nejakými dvadsiatimi rokmi naháňali hrozný strach.

Zaznel zvon.

„Musím odísť,“ povedal pán du Tremblay, „volajú ma, aby som podpísal väzňov prepúšťací list. Dovidenia, pán d'Artagnan.“

„Nech ma diabol zahubí, ak budem opätovať tvoj pozdrav!“ zahundral d'Artagnan, sprevádzajúc svoje rúhanie tým najpôvabnejším úsmevom. „Stačí ostať päť minút na nádvorí a ochoriem. Vidím, že by som radšej umrel na slame, čo sa

pravdepodobne aj stane, než by som bral desaťtisíc libier ako veliteľ Bastily.“

Sotva dokončil tento monológ, objavil sa väzeň. Keď ho d'Artagnan zbadal, strhol sa, ale vzápätí v sebe prekvapenie potlačil. Väzeň nasadol do koča, zdalo sa, že d'Artagnana nespoznal.

„Páni,“ povedal d'Artagnan štyrom mušketerom, „odporúčali mi, aby som neobyčajne starostlivo strážil väžňa, a pretože koč nemá na dvierkach zámky, sadnem si k nemu. Pán de Lillebonne, buďte taký láskavý, vezmite môjho koňa za uzdu a vedzte ho vedľa seba.“

D'Artagnan zoskočil z koňa, uzdu podal mušketerovi, nastúpil do koča, sadol si k väzňovi a hlasom, v ktorom nebolo možné postrehnúť ani najmenšie vzrušenie, povedal:

„Do Kráľovského paláca, a klusom.“

Koč sa vzápätí pohol a d'Artagnan využil tmu pod klenbou, popod ktorú prechádzali, a mocne väžňa objal.

„Rochefort!“ zvolal. „Ste to vy? Naozaj ste to vy? Nemýlim sa?“

„D'Artagnan!“ zvolal zarazený Rochefort.

„Ach, môj úbohý priateľ,“ pokračoval d'Artagnan, „nevidel som vás hádam päť rokov, a tak som si myslel, že ste už dávno pod zemou.“

„Namojdušu, nevidím veľký rozdiel medzi človekom mŕtvym a pochovaným zaživa,“ povedal Rochefort, „a ja som pochovaný zaživa, alebo k tomu nemám ďaleko.“

„A za čo ste v Bastile?“

„Mám vám povedať pravdu?“

„Áno.“

„Nuž, ani neviem.“

„Rochefort, vy mi nedôverujete?“

„To nie, na moju šľachtickú česť, ale nie je možné, aby som tu bol za to, čo mi dávajú za vinu.“

„A aká je to vina?“

„Dopustil som sa vraj nočnej lúpeže.“

„Vy že ste sa dopustili nočnej lúpeže? Žartujete, Rochefort?“

„Chápem. To si žiada bližšie vysvetlenie, však?“

„Priznávam, že áno.“

„Nuž, počúvajte, čo sa stalo: Raz po prehýrenom večere u Reinarda v Tuileriách, kde boli vojvoda d'Harcourt, Fontrailles, de Rieux a ďalší, vojvoda d'Harcourt navrhol, aby sme išli na

Pont-Neuf strháť plášte. Ako iste viete, tento druh zábavy zaviedol do módy pán vojvoda Orleánsky.“

„Rochefort, zbláznili ste sa, vo vašom veku?“

„Nie, ale bol som opitý, a pretože táto zábava sa mi zdala akási prízemná, navrhoval som rytierovi de Rieux, aby sme boli divákmi, a nie hercami. A aby sme videli celé predstavenie z prvej lóže, vydriapali sme sa na bronzového koňa. Vďaka ostrohám, ktoré nám poslúžili ako strmene, sme vzápätí sedeli koňovi na chrbte, cítili sme sa ohromne a videli sme vynikajúco. Kumpáni tak šikovne strhli zo päť plášťov, že sa postihnúť neopovážili ani len ceknúť. Vtom akýsi hlupák nestrpel tento žart ako ostatní, začal kričať: ‚Stráže!‘ a privolať na nás patrolu lukostrelcov. Vojvoda d’Harcourt, Fontrailles a ostatní ušli! De Rieux chcel ujsť za nimi. Zdržoval som ho presviedčaním, že nás určite nevyňuchajú. Neposlúchol, stúpil na ostrohu, ostroha sa však odlomila, on spadol na zem, zlomil si nohu a namiesto toho, aby čušal, začal kričať, akoby ho na nože brali. Chcel som skočiť za ním, ale už bolo neskoro: padol som lukostrelcom rovno do náručia, tí ma odvedli do ChČteletu, kde som pokojne zaspal, presvedčený, že na druhý deň sa odtiaľ dostanem. Ale prešiel deň, druhý, prešiel týždeň, a nič. Napísal som kardinálovi. Ešte v ten deň prišli po mňa a odvedli ma do Bastily. A tam som už päť rokov. Myslíte, že je to za to, že som spáchal svätokrádež, keď som sa vydriapal na koňa Henricha IV.?“

„Ale kdeže, milý Rochefort, máte pravdu, to nemôže byť za to, pravdepodobne sa to však dozviete.“

„Ach, hej, už som sa aj zabudol spýtať, kam ma vlastne vediete?“

„Ku kardinálovi.“

„A čo chce?“

„Neviem, ani som nevedel, po koho idem.“

„To nie je možné. Vy, a jeho obľúbenec!“

„Ja a obľúbenec!“ zvolal d’Artagnan. „Ach, úbohý pán gróf, som gaskonský kadet ešte viac, než som bol vtedy, keď som vás stretol pri Meungu, pamätáte, a to bude pomaly dvadsať rokov!“

Po tejto vete si hlboko vzdychol.

„A predsa prichádzate s rozkazom!“

„Lebo som bol náhodou v predsieni a kardinál sa obrátil na mňa, ako by sa bol obrátil na hocikoho iného; stále som

poručikom mušketierov, ak dobre rátam, už celých dvadsaťjeden rokov.“

„Mazarin je teda stále Mazarinom.“

„Viac ako inokedy, môj milý! Povráva sa, že sa oženil s kráľovnou.“

„Oženil?“

„Ak nie je jej manželom, tak určite bude jej milencom.“

„Odolávať Buckinghamovi a podľahnúť Mazarinovi!“

„Také sú ženy!“ povedal múdro d'Artagnan.

„Ženy hej, ale kráľovné!“

„Panebože, veď kráľovné sú v tomto ohľade dvakrát ženami.“

„A pán de Beaufort je ešte stále vo väzení?“

„Stále, prečo sa pýtate?“

„Ach, mohol by ma odtiaľto dostať, pretože mi je naklonený.“

„Máte pravdepodobne bližšie k slobode ako on a dostanete ho odtiaľ vy.“

„Tak teda vojna...“

„Bude.“

„So Španielskom?“

„Nie, s Parížom.“

„Čo tým chcete povedať?“

„Počujete tie výstrely?“

„Áno. No a čo?“

„To sa meštiaci zabávajú, čakajú na príležitosť.“

„Myslíte, že by sa s meštiakmi dalo niečo robiť?“

„Pravdaže, sľubujú, že hej, a keby mali vodcu, ktorý by dokázal zjednotiť všetky skupiny...“

„Škoda, že nie som na slobode.“

„Ech, doparoma, len nezúfajte. Ak po vás Mazarin posiela, znamená to, že vás určite potrebuje, a ak vás potrebuje, blahoželám vám. Mňa už roky nikto nepotrebuje, a vidíte, kde som.“

„Tak sa teda sťažujte, dajte na moju radu!“

„Počujte, Rochefort. Urobme dohodu...“

„Akú?“

„Viete, že sme dobrí priatelia.“

„Doparoma, veď nosím stopy nášho priateľstva: tri jazvy po meči!...“

„Ak znovu získate priazeň, nezabudnite na mňa!“

„Na Rochefortovu česť, ale žiadam od vás to isté.“

„Súhlasím, tu je moja ruka.“
„Takže pri prvej príležitosti, ktorá sa vám naskytne, zmieňte sa o mne...“
„Zmienim, a vy?“
„Ja takisto.“
„Ešte dačo, treba sa zmieniť aj o vašich priateľoch?“
„O akých?“
„No predsa o Athosovi, Porthosovi a Aramisovi, vari ste už na nich zabudli?“
„Takmer.“
„Čo sa s nimi stalo?“
„Ani neviem.“
„Naozaj?“
„Ach, božemôj, áno, rozišli sme sa, ako viete. Žijú, a to je všetko, čo vám môžem povedať. Len zavše sa o nich aj nepriamo niečo dozviem. Ale nech ma čert vezme, ak viem, v ktorom kúte sveta sa potulujú. Nie, Rochefort, čestné slovo, nemám už iného priateľa než vás.“
„A ten slávny muž... ako sa volá ten chlapík, ktorého som urobil seržantom piemontského pluku?“
„Planchet?“
„Áno, slávny Planchet. Čo sa s ním stalo?“
„Vyženil cukráreň na Ulici Lombardianov, ten chlapík mal vždy rád sladkosti. Stal sa teda parížskym meštiakom a s veľkou pravdepodobnosťou vyvoláva v tejto chvíli vzburu. Uvidíte, že ten šibal bude konšelom skôr, ako sa ja stanem kapitánom.“
„Len trochu odvahy, milý d'Artagnan! Ak je človek s kolesom najnižšie, stačí ho otočiť a dostane sa hore. Možno sa váš osud zmení ešte dnes večer.“
„Možno!“ povedal d'Artagnan a zastavil koč.
„Čo to robíte?“ spýtal sa Rochefort.
„Už sme takmer na mieste a nechcem, aby ma videli vystupovať z koča. Nepoznáme sa.“
„Máte pravdu. Zbohom.“
„Dovidenia a nezabudnite na svoj sľub.“
D'Artagnan znovu vysadol na koňa a zaradil sa na čelo eskorty. O päť minút prišli na nádvorie Kráľovského paláca.
D'Artagnan odviezol väzňa hlavným schodiskom a prešiel s ním cez predsieň a chodbu. Keď sa ocitli pred dvermi Mazarinovej pracovne a keď sa d'Artagnan chcel dať ohlásiť,

Rochefort ho chytil za plece a s úsmevom povedal:

„D'Artagnan, musím sa vám priznať, nad čím som rozmýšľal celou cestou, keď som videl skupinky mešťanov, popri ktorých sme prechádzali a ktoré sa s planúcimi očami dívali na vás a na vašich štyroch mušketerov.“

„Len to povedzte,“ povzbudil ho d'Artagnan.

„Stačilo mi len zakričať na pomoc a boli by vás i vašu družinu roztrhali na kúsky a ja by som bol na slobode.“

„A prečo ste to neurobili?“ spýtal sa d'Artagnan.

„Ale choďte!“ odvetil Rochefort. „Veď sme si prisahali priateľstvo! Ech, keby ma eskortoval niekto iný, nepoviem...“

D'Artagnan sklonil hlavu.

„Že by bol Rochefort lepší než ja?“ spýtal sa v duchu. Vzápätí sa dal ohlásiť u ministra.

„Nech vstúpi pán de Rochefort,“ bolo počuť Mazarinovo netrepezlivý hlas, len čo mu ohlásili ich mená, „a požiadajte pána d'Artagnana, aby počkal: ešte máme čosi spolu vybaviť.“

Tieto slová d'Artagnana celkom potešili. Ako povedal, už dávno ho nikto nepotreboval a toto Mazarinovo vytrvalé naliehanie sa mu zdalo dobrým znamením.

Na Rocheforta pôsobila Mazarinova vytrvalosť tak, že sa mal na pozore. Vošiel do pracovne. Mazarin sedel pri stole oblečený ako obyčajne, teda v habite, ktorý sa podobal kňazskému rúchu tých čias, až na to, že mal fialové pančuchy a fialový plášť.

Dvere sa znova zavreli. Rochefort pozrel potajomky na Mazarina a oči sa mu stretli s ministrovým pohľadom.

Minister bol stále rovnaký, starostlivo učesaný, oholený, navoňaný a vďaka svojej koketnosti vyzeral mladší, než v skutočnosti bol. S Rochefortom to bolo celkom naopak, za päť rokov vzácný priateľ pána de Richelieu veľmi zostarol: čierne vlasy mu obeleli a bronzovú farbu pleti zamenila bledosť, zrejme z vyčerpania. Keď ho Mazarin videl, nebadateľne pokrútil hlavou, akoby chcel povedať: „Tento muž sa mi už nezdá schopný veľkých vecí.“

Po chvíľke ticha, ktorá sa zdala Rochefortovi celou večnosťou, Mazarin vytiahol zo zväzku otvorený list a povedal:

„Našiel som tu list, v ktorom žiadate slobodu, pán de Rochefort. Vy ste teda vo väzení?“

Rochefort sa zachvel.

„Myslel som, že vaša eminencia to vie lepšie než ktokoľvek iný,“ povedal.

„Ja? Vôbec nie! V Bastile je mnoho väzňov, ktorí sú tam ešte od čias pána de Richelieu, a ja nepoznám ani ich mená.“

„Och, ale ja, to je niečo iné, monsignor. Vy ste vedeli moje meno, lebo ma na rozkaz vašej eminencie previezli zo Châteletu do Bastily.“

„Myslíte?“

„Som o tom presvedčený.“

„Áno, naozaj si spomínam, neodmietli ste vtedy podniknúť pre kráľovnú cestu do Bruselu?“

„Ach, ach,“ povedal Rochefort, „to je teda tá pravá príčina? Už päť rokov po nej pátram. Som ja ale hlupák, že som na to neprišiel!“

„Nehovorím, že to bol dôvod, prečo vás vzali do väzenia. Rozumejme si, ja vám len dávam otázku, a to je všetko: Neodmietli ste vari ísť do Bruselu v službách kráľovnej, zatiaľ čo v službách nebohého kardinála ste tam išli?“

„Práve preto, že som tam bol v službách nebohého kardinála, nemohol som sa tam vrátiť v službách kráľovnej. V Bruseli som bol za hrozných okolností. Počas Chalaisovho sprisahania. Bol som tam práve preto, aby som sa zmocnil Chalaisovej korešpondencie s arcivojvodom, a už vtedy, keby ma boli spoznali, boli by ma roztrhali. Ako ste chceli, aby som sa tam ešte vrátil! Bol by som kráľovnú zahubil, a nie jej poslúžil.“

„Nuž vidíte, drahý pán de Rochefort, ako sa tie najlepšie úmysly zle vysvetľujú. Kráľovná vo vašom odmietnutí videla len obyčajné odmietnutie a jej veličenstvo kráľovná sa veľa na vás sťažovala za čias nebohého kardinála!“

Rochefort sa pohrdavo usmial.

„Práve preto, že som veľmi dobre slúžil kardinálovi de Richelieu proti kráľovnej, mali ste, monsignor, pochopiť, že po jeho smrti by som vám dobre slúžil proti celému svetu.“

„Pán de Rochefort, ja nie som ako pán de Richelieu, ktorý túžil po všemohúcnosti,“ povedal Mazarin, „ja som obyčajný minister, ktorý nepotrebuje služobníkov, lebo sám je kráľovným služobníkom. Nuž, jej veličenstvo je veľmi popudlivé: asi sa dozvedelo, že ste ho odmietli, považovalo tento váš čin za vypovedanie vojny, a pretože vedelo, aký ste vynikajúci, a tým aj nebezpečný človek, nariadilo mi, aby som vás dal zavrieť. Vidíte, drahý de Rochefort, takto ste sa dostali do Bastily.“

„Monsignor, ak som sa dostal do Bastily nejakým nedopatrením...“

„Áno, áno,“ prikývol Mazarin, „všetko sa istotne dá urovnať. Ste človek, ktorý pochopí určité veci a len čo ich pochopí, okamžite ich aj bude presadzovať.“

„To bol názor pána kardinála de Richelieu a môj obdiv k tomu mužovi rastie ešte viac, keďže, ako ste mi povedali, tak súdite aj vy.“

„Máte pravdu,“ povedal Mazarin, „pán kardinál bol veľkým politikom, v tom bola jeho prednosť predou mnou, lebo ja som celkom obyčajný človek, ktorý nepozná nijaké okolky. Mne je na škodu, že som francúzsky úprimný.“

Rochefort si zahryzol do pery, aby sa nezasmial.

„Dostávam sa teda k veci. Potrebujem dobrých priateľov a verných služobníkov. Keď vravím, že ich potrebujem, znamená to, že ich potrebuje kráľovná. Plním len rozkazy kráľovnej, chápete? Nerobím ako pán kardinál de Richelieu, ktorý sa riadil len svojimi rozmarmi. Nikdy nebudem taký veľký človek ako on, ale zato, pán de Rochefort, som dobrý človek a dúfam, že vám to budem môcť dokázať.“

Rochefort poznal tento podlízavý hlas, chvíliaami prifarbený akýmsi sipením, ktoré pripomínalo vretenicu.

„Som ochotný vám veriť, monsignor,“ povedal, „hoci, pokiaľ ide o mňa, mám málo dôkazov o dobrotivosti, o akej hovorí vaša eminencia. Monsignor, nezabúdajte,“ pokračoval Rochefort, keď si všimol gesto, ktoré sa minister pokúšal potlačiť, „nezabúdajte, že už päť rokov sedím v Bastile a že nič tak nepopletie myšlienky, ako keď človek posudzuje veci cez väzenské mreže.“

„Ach, pán de Rochefort, už som vám povedal, že ja skutočne nemôžem za to, že ste vo väzení. Kráľovná... hnev ženy a panovníčky, čo chcete? Ale hnev pomínie, ako prišiel, a potom už na to nemyslí...“

„Monsignor, chápem, že kráľovná na to už nepomyslí, lebo prežila päť rokov v Kráľovskom paláci vo víre slávností, medzi dvoranmi. Ale ja, čo som celý ten čas strávil v Bastile...“

„Božemôj, milý de Rochefort, nazdávate sa, že v Kráľovskom paláci sa žije veselo? Ale kdeže! Aj my sme zažili veľké trampoty, verte mi. No nevravme už o tom. Ja som vyložil karty. Ste s nami, pán de Rochefort?“

„Aby ste rozumeli, monsignor, nič lepšie si nemôžem želať,

ale ničomu nerozumiem. V Bastile sa dá rozprávať o politike len s vojakmi a žalárnikmi a nemáte ani tušenia, ako málo tí ľudia vedia o tom, čo sa deje. Ja som stále oddaný pánu de Bassompierre... Patrí ešte k sedemnástim veľmožom?"

„Zomrel, je to veľká strata. Bol to muž oddaný kráľovnej a oddaných ľudí je málo.“

„Doparoma, to si myslím!“ odvetil Rochefort. „A keď ich máte, pošlete ich do Bastily.“

„Ale čo dokazuje ich oddanosť?“ spýtal sa Mazarin.

„Čin,“ povedal Rochefort.

„Ach, áno, čin!“ odvetil minister zamyslene. „Ale kde nájsť mužov činu?“

Rochefort pokrútil hlavou.

„Je ich dosť, monsignor, len vy zle hľadáte.“

„Ja že zle hľadáam? Čo tým chcete povedať, milý pán de Rochefort? Poučte ma, prosím. Asi ste sa veľa naučili v dôvernom styku s nebohým kardinálom. Ach, to bol naozaj veľký muž!“

„Nenahnevá sa monsignor, keď mu dám mravné ponaučenie?“

„Nikdy! Viete dobre, že mne možno povedať všetko. Chcem, aby ma ľudia mali radi, a nie, aby sa ma báli.“

„Tak dobre, monsignor, v cele mám do steny klincom vyryté príslovie.“

„Aké?“ spýtal sa Mazarin.

„Toto, monsignor: Aký pán...“

„Poznám: ... taký sluha.“

„Nie: ... taký služobník. Trochu ho pozmenili práve tí oddaní ľudia, o ktorých som vám pred chvíľou hovoril, urobili to pre svoje zvláštne uspokojenie.“

„Dobre, dobre! A čo znamená to príslovie?“

„Že pán de Richelieu si vedel nájsť desiatky oddaných služobníkov.“

„On, čo bol terčom kdejakej dýky? On, čo celý život odrážal údery, ktoré sa na neho sypali?“

„Odrasil ich, hoci boli prudké. Bolo to preto, že popri silných nepriateľoch mal aj silných priateľov.“

„Veď práve toho sa domáham!“

„Poznal som ľudí,“ pokračoval Rochefort, keď usúdil, že nadišiel čas dodržať slovo, ktoré dal d'Artagnanovi, „poznal som ľudí, ktorí svojou obratnosťou stokrát zmiatli kardinálov dôvtip,

ktorí svojou statočnosťou porazili jeho gardu a jeho špehov, ľudí, ktorí bez peňazí, bez podpory, bez úveru zachránili korunu korunovanej hlavy a prinútili kardinála žiadať o milosť.“

„Ale tí ľudia, o ktorých hovoríte,“ povedal Mazarin a v duchu sa usmieval nad tým, že Rochefort mieri práve tam, kam ho chcel dostať, „neboli oddaní kardinálovi, keď bojovali proti nemu.“

„To nie, bolo by sa im dostalo lepšej odmeny. Nešťastie však bolo v tom, že boli oddaní tej istej kráľovnej, pre ktorú vy práve teraz hľadáte služobníkov.“

„Ako to, že o tom všetkom viete?“

„Pretože tí ľudia boli v tom čase mojimi nepriateľmi, pretože bojovali proti mne, pretože som robil všetko, čo by im mohlo ublížiť, pretože oni mi to zasa statočne vracali. Pretože jeden z nich, s ktorým som sa mimoriadne dostal do kríža, ma asi tak pred siedmimi rokmi bodol mečom. Bola to tretia rana, ktorú mi zasadila jeho ruka... a bola vyrovnaním starého účtu.“

„Ach, keby som poznal takých mužov!“ povedal Mazarin s obdivuhodnou dobromyseľnosťou.

„Ech, monsignor, jedného z nich máte už šesť rokov pred dverami a tých šesť rokov ste ho neuznali súceho na nič.“

„Kto je to?“

„Pán d'Artagnan.“

„Ten Gaskonec!“ zvolal Mazarin, dokonale predstierajúc prekvapenie.

„Ten Gaskonec zachránil kráľovnú a prinútil pána de Richelieu priznať, že v bystrosti, obratnosti a politike je v porovnaní s ním len obyčajný školáčik.“

„Naozaj?“

„Je to tak, ako som mal česť povedať vašej eminencii.“

„Porozprávajte mi o tom niečo, milý pán de Rochefort.“

„To je ťažké, monsignor,“ odvetil šľachtic s úsmevom.

„Tak mi to rozpovie sám.“

„Pochybujem, monsignor.“

„A prečo?“

„Lebo to tajomstvo nepatrí jemu. Ako som vám už povedal, to tajomstvo patrí jednej veľkej kráľovnej.“

„A vykonal to sám?“

„Nie, monsignor, mal troch priateľov, troch hrdinov, ktorí mu pomáhali... hrdinov, akých práve hľadáte...“

„Vravíte, že tí štyria boli priatelia?“

„Samozrejme, boli ako jeden muž, akoby štyri srdcia bili v jednej hrudi. A čo všetko tí štyria dokázali!“

„Drahý pán de Rochefort, vskutku napínate moju zvedavosť do takej miery, že sa to nedá ani povedať. Nemohli by ste mi vyrozprávať celý príbeh?“

„To nie, ale môžem vám porozprávať rozprávku, skutočnú rozprávku o vílach, za to ručím, monsignor.“

„Rozprávajte, pán de Rochefort. Mám veľmi rád rozprávky.“

„Chcete teda, monsignor?“

Rochefort sa usiloval vypátrať na jemnej a ľstivej tvári kardinálov úmysel.

„Áno.“

„Tak počúvajte! Bola raz jedna kráľovná... mocná kráľovná jedného z najväčších kráľovstiev sveta, ktorej jeden veľký minister želal najprv všetko najlepšie, potom všetko najhoršie. Neskúmajte, monsignor, neuhádnete, kto to bol. Všetko sa udialo dávno pred vašim príchodom do kráľovstva, v ktorom tá kráľovná vládla. Raz prišiel na kráľovský dvor taký statočný, taký bohatý a taký elegantný vyslanec, že boli doňho všetky ženy zbláznené. Ba samotná kráľovná, akiste pri spomienke na spôsob, akým riešil štátne záležitosti, mu neopatrne darovala nádherný šperk, ktorý sa nedal nahradiť iným. Keďže ten šperk bol od samého kráľa, minister ho prinútil žiadať od kráľovnej, aby sa šperk objavil na jej toalete na najbližšom plese. Istotne je vám zbytočné vysvetľovať, monsignor, že minister s istotou vedel, že šperk si vzal vyslanec so sebou do vlasti na druhej strane mora. Veľká kráľovná bola stratená! Stratená, ako jej posledná poddaná, lebo padala z výšky celej svojej veľkej vznešenosti.“

„Naozaj?“ spýtal sa Mazarin.

„Monsignor, štyria muži sa rozhodli, že ju zachránia. Neboli to nijakí princovia, nijakí vojvodovia, neboli to nijakí vznešení muži a neboli to ani nijakí boháči. Boli to štyria vojaci so šľachetnými srdcami, silnými rukami a spoľahlivými mečmi. Vydali sa na cestu. Minister vedel o ich odchode, nastaval im do cesty ľudí, ktorí im mali zabrániť dostať sa k cieľu. Troch z nich nescíselní útočníci vyradili z boja. Ale ten štvrtý sa dostal do prístavu, zabil alebo zranil všetkých, čo ho chceli zadržať, preplaval sa cez more a priniesol šperk veľkej kráľovnej. Tá si ho v určený deň mohla pripnúť na hrud', a ministra porazila. Čo povieť na ten čin, monsignor?“

„Je to veľkolepé!“ povedal Mazarin zamyslene.

„No vidíte, a viem o podobných desiatic.“

Mazarin už nerozprával, sníval.

Prešlo asi päť minút.

„Monsignor, už sa ma nechcete na nič opýtať?“ spýtal sa Rochefort.

„Len toľko, či pán d'Artagnan bol jedným z tých štyroch mužov?“

„On to celé viedol.“

„A ako sa volali tí ostatní?“

„Dovoľte, monsignor, to by som rád nechal na starosti d'Artagnanovi, nech vám ich vymenuje sám. Boli to jeho priatelia, a nie moji. Hádám len on bude mať na nich nejaký vplyv, ja ich ani nepoznám pod skutočnými menami.“

„Nedôverujete mi, pán de Rochefort. Chcem byť úprimný až do konca: potrebujem vás, jeho, všetkých!“

„Začnite so mnou, monsignor, keď ste už po mňa poslali a som tu, potom prejdite k nim. Nečudujte sa, že som taký zvedavý. Ak je človek päť rokov vo väzení, je spokojnejší, keď vie, kam ho posielajú.“

„Drahý pán de Rochefort, vy budete mať dôverné poslanie, pôjdete do Vincennes, kde je uväznený pán de Beaufort a budete mi ho strážiť... Čo vám je?“

„Vidím, že mi navrhujete niečo úplne nemožné,“ Rochefort sklamane pokrútil hlavou.

„Nemožné! Ako to?“

„Lebo pán de Beaufort patrí k mojim priateľom, alebo skôr ja som jeho priateľom. Zabudli ste, monsignor, že on sa za mňa zaručil u kráľovnej?“

„Pán de Beaufort patrí odvtedy k nepriateľom štátu.“

„Áno, monsignor, je to celkom možné. Ale pretože ja nie som ani kráľ, ani kráľovná či minister, nie je mojím nepriateľom a nemôžem prijať to, čo mi ponúkate.“

„Tomu vravíte oddanosť?... Blahoželám vám! Vaša oddanosť vás teda veľmi nezaväzuje, pán de Rochefort.“

„A okrem toho, monsignor,“ pokračoval Rochefort, „pochopte, že vyjsť z Bastily a vydať sa do Vincennes znamená len zmeniť väzenie.“

„Povedzte radšej, že patríte k prívržencom pána de Beaufort a bude to od vás úprimnejšie.“

„Monsignor, bol som tak dlho vo väzení, že som prívržencom

čerstvého vzduchu. Dajte mi na starosť hocičo iné, poverte ma nejakou misiou, využite ma aktívne, ale podľa možností na voľných cestách!“

„Drahý pán de Rochefort,“ povedal Mazarin posmešne, „priveľmi podliehate horlivosti: ešte stále sa cítite mladíkom, lebo máte mladé srdce, ale určite by vám chýbali sily. Verte mi, momentálne si potrebujete oddýchnuť. Komorník!“

„Nepotrebujete ma teda, monsignor?“

„Naopak, potreboval som vás.“

Vošiel Bernouin.

„Zavolajte niektorého posla,“ povedal kardinál, „a zostaňte pri mne,“ dodal ticho.

Vošiel posol. Mazarin napísal niekoľko slov, podal mu lístok a kývol hlavou na pozdrav.

„Zbohom, pán de Rochefort!“ povedal.

Rochefort sa úslužne uklonil.

„Vidím, monsignor, že ma odvádzajú do Bastily,“ povedal.

„Ste celkom bystrý.“

„Vrátim sa tam, monsignor, ale opakujem vám, že nerobíte dobre, keď ma neviete využiť.“

„Vás, priateľa svojich nepriateľov!“

„Čo chcete! Mali ste ma urobiť nepriateľom svojich nepriateľov...“

„Myslíte, že ste len vy, pán de Rochefort? Verte mi, že si nájdem takých, ktorí sa vám vyrovnajú.“

„Želám vám to monsignor.“

„Dobre, dobre, choďte už, choďte! Musím vás upozorniť, pán de Rochefort, že by bolo zbytočné, aby ste mi ešte písali, vaše listy by boli stratené.“

„Vytiahol som gaštany z ohňa,“ zahundral si Rochefort, keď odchádzal, „a ak d'Artagnan nebude so mnou spokojný, keď mu o chvíľu poviem, ako som ho chválil, bude to ťažké. Ale kam ma to, doparoma, vedú?“

Naozaj, Rocheforta neodvádzali do predsieni, kde čakal d'Artagnan, ale po malom schodisku. Na dvore našiel koč a štyroch mužov eskorty. Svojho priateľa však hľadal márne.

„Ach, ach,“ povzdychol si, „tým sa to strašne mení! A ak je na uliciach stále toľko ľudu, nuž pokúsím sa dokázať Mazarinovi, že som, chvalabohu, dobrý ešte na niečo iné ako na stráženie väzňa.“

A vyskočil do koča ľahko ani dvadsaťpäťročný mladík.

IV. Štyridsaťšesťročná Anna Rakúska

Keď Mazarin ostal sám s Bernouinom, na chvíľu sa zamyslel. Vedel toho veľa, a presa ešte nevedel dosť. Mazarin bol pri hre veľkým klamárom, hovoril tomu „využiť prednosti“. Rozhodol sa, že rozohrá partiu s d'Artagnanom až vtedy, keď spozná všetky karty svojho súpera.

„Monsignor nič nerozkáže?“ spýtal sa Bernouin.

„Ale hej,“ odvetil Mazarin, „posvieť mi, idem ku kráľovnej.“

Bernouin vzal svietnik a kráčal pred ním.

Bol tam tajný priechod, ktorý viedol z Mazarinových izieb a pracovne do izieb kráľovnej. Touto chodbou sa kardinál uberal vždy, keď chcel navštíviť Annu Rakúsku.

Keď Bernouin vošiel do spálne, kam chodba ústila, stretol pani Beauvaisovú. Pani Beauvaisová a Bernouin boli dôverníkmi tejto prestarnutej lásky. Pani Beauvaisová sa podujala ohlásiť kardinálov príchod Anne Rakúskej, ktorá bola v modlitebni s mladým Ľudovítom XIV.

Anna Rakúska sedela na veľkej pohovke, hlavu mala položenú na ruke, lakťom opretej o stôl, a pozorovala kráľovské dieťa, ktoré ležalo na koberci a listovalo vo veľkej knihe. Anna Rakúska bola kráľovná, ktorá sa vedela nudiť s akousi majestátnosťou: niekedy zostávala dlhé hodiny utiahnutá vo svojej izbe alebo vo svojej modlitebni, nečítala a ani sa nemodlila.

Kniha, s ktorou sa hral kráľ, bolo dielo plné rytín, predstavujúcich slávne činy Alexandrove.

Pani Beauvaisová sa objavila vo dverách modlitebne a ohlásila kardinála Mazarina.

Chlapec sa zodvihol na jedno koleno, zvráštil obočie, pozrel na matku a povedal:

„Prečo prichádza takto, a ani si nevyžiadal audienciu?“

Anna sa slabo začervenala a odvetila:

„Je potrebné, aby prvý minister v časoch, v akých žijeme, mohol prísť kedykoľvek ku kráľovnej oznámiť jej, čo sa deje, a pritom nevyvolával zvedavosť alebo zlomyseľné reči celého dvora.“

„Zdá sa mi však, že pán de Richelieu takto nechodieval,“ odvetilo neúprosne dieťa.

„Ako si vy môžete pamätať, čo robil pán de Richelieu? To predsa nemôžete vedieť, boli ste ešte príliš mladý.“

„Ja sa nepamätám, ale pýtal som sa a povedali mi to.“

„A kto vám to povedal?“ spýtala sa Anna Rakúska so zle utajovanou mrzutosťou.

„Viem, že nikdy nesmiem menovať osoby, ktoré mi odpovedajú na otázky,“ odvetil chlapec, „inak by som sa nič nedozvedel.“

V tej chvíli vošiel Mazarin. Kráľ vzápätí vstal, vzal knihu, zatvoril ju a odniesol na stôl. Tam ostal stáť, aby si Mazarin nemohol sadnúť.

Mazarin pohľadom pozorne všetko sledoval, zdalo sa, akoby hľadal vysvetlenie toho, čo predchádzalo jeho príchodu. Úctivo sa uklonil pred kráľovnou, hlboko sa uklonil kráľovi. Ten mu len hrdo prikývol hlavou, a keď mu matkin pohľad vyčítal tento prejav nenávisť, ktorý Ľudovít XIV. už od detstva prechovával ku kardinálovi, s úsmevom na tvári ministrovu poklonu prijal.

Anna Rakúska sa usilovala uhádnuť z Mazarinovej tváre príčinu tejto neočakávanej návštevy, pretože kardinál k nej prichádzal spravidla len vtedy, keď už bola sama.

Minister nebadane kývol hlavou. Kráľovná sa obrátila na pani Beauvaisovú a povedala:

„Už je čas, aby išiel kráľ spať, zavolajte La Porta.“

Potom kráľovná zo tri razy povedala malému Ľudovítovi, aby si šiel ľahnúť, chlapec sa však stále jemne domáhal, aby mohol zostať. Napokon už nič nenamietal, len si zahryzol do perí a zbledol. Keď vošiel La Porte, chlapec ani nepobozkal matku, ale išiel rovno k nemu.

„Tak čo, Ľudovít,“ povedala Anna, „prečo ma nepobozkáte?“

„Myslel som si, že sa na mňa hneváte, madam, keď ma vyháňate.“

„Ja vás nevyháňam, ale mali ste kiahne a obávam sa, že bdenie vás unavuje.“

„Keď ste ma dnes poslali utíšiť ľud, nemali ste tieto obavy.“

„Sire,“ povedal La Porte, aby zmenil tému rozhovoru, „aké želanie má jeho veličenstvo, komu mám dať niešť svietnik?“

„Komu chceš, La Porte,“ odvetil chlapec, „len nech to nie je Mancini,“ dodal nahlas.

Pán Mancini bol kardinálovým synovcom, ktorého Mazarin umiestnil u kráľa ako čestné páža a Ľudovít XIV. naňho prenášal časť nenávisť, ktorú prechovával k svojmu ministrovi.

Kráľ odišiel, no nepobozkal matku a nepozdravil kardinála.
„Bravó,“ poznamenal Mazarin, „rád vidím, že jeho veličenstvo vychováva, tak, aby sa desilo pretváranky.“

„Čo vás k tomu vedie?“ spýtala sa kráľovná takmer bojzливо.

„Myslím, že kráľov odchod nepotrebuje nijaké komentáre. Napokon, jeho veličenstvo sa ani neusiluje zatajiť, ako málo lásky ku mne prechováva. To mi však nijako nebráni, aby som mu bol oddane k službám, ako som bol k službám jej veličenstva.“

„Prosím vás, aby ste mu prepáčili, kardinál,“ povedala kráľovná, „je to len dieťa, ktoré nemôže ešte pochopiť všetky povinnosti, ktoré k vám má.“

Kardinál sa usmial.

„Ale,“ pokračovala kráľovná, „akiste ste prišli kvôli niečomu dôležitému, tak o čo ide?“

Mazarin si sadol, alebo sa skôr zvalil na širokú pohovku, a s melancholickým výrazom v tvári povedal:

„O to, že sa pravdepodobne budeme musieť čoskoro rozísť, ibaže by ste vo svojej oddanosti zašli tak ďaleko, že by ste ma nasledovali do Talianska.“

„A prečo?“ spýtala sa kráľovná.

„Lebo, ako sa spieva v opere *Thisbé*,“ pokračoval Mazarin, „*celý svet sa sprisahal, aby rozdelil našu ohnivú lásku.*“

„Žartujete!“ zvolal kráľovná, pokúšajúc sa nadobudnúť svoju bývalú dôstojnosť.

„Veru nie, madam!“ odvetil Mazarin. „Nežartujem ani najmenej, skôr by som plakal a prosím vás, aby ste tomu verili. Zamyslite sa dobre nad tým, čo som povedal: *celý svet sa sprisahal, aby rozdelil našu ohnivú lásku.* A pretože aj vy patríte k tomu svetu, chcem povedať, že aj vy ma opúšťate.“

„Kardinál!“

„Ach, božemôj, nevidel som vás vari raz večer milo sa usmievať na vojvodu Orleánskeho, alebo skôr na to, čo vám rozprával?“

„A čo mi rozprával?“

„Madam, vravel vám: ‚Váš Mazarin je kameňom úrazu. Nech odíde a všetko pôjde dobre.‘“

„A čo som mala podľa vás urobiť?“

„Och, madam, zdá sa mi, že ste kráľovná!“

„Krásna to hodnosť, keď je človek vydaný napospas hocikámu pisárikovi z Kráľovského paláca alebo chudobnému

zemanovi v kráľovstve!“

„Predsa máte dosť sily, aby ste od seba odohnali ľudí, ktorí sa vám nepáčia.“

„Chcete povedať, ktorí sa nepáčia vám!“ odvetila kráľovná.

„Mne?“

„Určite. Kto vyhнал pani de Chevreuse, ktorá bola za minulej vlády prenasledovaná celých dvanásť rokov?“

„Intrigánku, ktorá chcela proti mne snovať úklady, ako to robila proti pánu de Richelieu.“

„Kto vyhнал pani de Hautefort, tú dokonalú priateľku, ktorá odmietla kráľovu priazeň, aby si zachovala tú svoju?“

„Hanblivku, ktorá vám vravela každý večer, keď vás vyzliekala, že tým, že milujete kňaza, strácate svoju dušu, akoby človek preto, že je kardinál, bol i kňazom!“

„Kto dal zavrieť pána de Beaufort?“

„Škriepnika, ktorý večne rozprával len o tom, že ma zavraždí!“

„Vidíte, kardinál,“ pokračovala kráľovná, „že vaši nepriatelia sú aj mojimi nepriateľmi.“

„To nie je všetko, madam, bolo by treba, aby vaši priatelia boli aj mojimi priateľmi.“

„Moji priatelia, pane?“ kráľovná zavrtila hlavou. „Ach, už nemám nijakých priateľov.“

„Predsa nie je možné, aby ste nemali priateľov v šťastí, keď ste ich mali v nešťastí?“

„To preto, že v šťastí som na svojich priateľov zabudla, kardinál, lebo som sa správala ako Mária Medicejská, ktorá po návrate z prvého vyhnanstva pohrdla všetkými, ktorí pre ňu trpeli a od ktorej sa odvrátil celý svet, dokonca aj jej syn. Keď bola vypovedaná druhý raz, zomrela v Kolíne celkom opustená.“

„Ale, ale, a nebolo by kedy napraviť chybu?“ spýtal sa Mazarin. „Hľadajte medzi svojimi priateľmi, medzi tými najstaršími.“

„Čo tým chcete povedať, pane?“

„Len to, čo som povedal: hľadajte.“

„Ach, márne sa dívam okolo seba, na nikoho nemám vplyv. Monsieur sa ako vždy nechá usmerňovať svojím obľúbencom: včera to bol Choisy, dnes je ním La Rivière, zajtra to bude niekto iný. Pán Princ sa zase dáva dirigovať biskupom koadjutorom, ktorého usmerňuje pani de Guéménée.“

„Madam, nekážem vám, aby ste hľadali medzi svojimi terajšími priateľmi, ale rozhliadnite sa medzi tými starými.“

„Medzi starými priateľmi?“ spýtala sa kráľovná.

„Áno, medzi svojimi starými priateľmi, medzi tými, ktorí vám pomáhali bojovať proti vojvodovi de Richelieu, dokonca ho aj poraziť.“

„Kam ma to chce zaviesť?“ pýtala sa v duchu kráľovná a nepokojne hľadela na kardinála.

„Áno,“ pokračoval kardinál, „za určitých okolností, s takým mocným a bystrým umom, ktorý charakterizuje vaše veličenstvo, a vďaka podpore ste vedeli odraziť útoky tohto protivníka.“

„Ja som trpela,“ odvetila kráľovná, „a to je všetko!“

„Áno, ako trpia ženy, ktoré sa pomstia,“ odpovedal Mazarin. „Poďme k veci: poznáte pána de Rochefort?“

„Pán de Rochefort nepatril k mojim priateľom,“ odvetila kráľovná, „skôr by som povedala, že patril k mojim najúhlavnejším nepriateľom a bol jedným z najoddanejších kardinálových mužov. Myslela som, že to viete.“

„Viem to tak dobre, ako že sme ho dali zavrieť do Bastily,“ odvetil Mazarin.

„A dostal sa odtiaľ?“ spýtala sa kráľovná.

„Kdeže, neznepokojujte sa, ešte je tam. Spomínam ho len preto, aby som sa dostal k niekomu inému. Poznáte pána d'Artagnana?“ pokračoval Mazarin, hľadiac kráľovnej rovno do očí.

To meno zasiahlo Annu Rakúsku priamo do srdca.

„Že by bol ten Gaskonec taký indiskrétny?“ pýtala sa v duchu a nahlas povedala:

„D'Artagnana? Počkajte, áno, určite, to meno mi je známe. D'Artagnan, mušketier, ktorý miloval jednu z mojich dám, to úbohé stvorenie kvôli mne otrávil.“

„To je všetko?“ spýtal sa Mazarin.

Kráľovná s údivom pozrela na kardinála.

„Ale, pán kardinál, zdá sa mi, že ma vypočúvate?“ namietala.

„A vy odpovedáte len podľa svojej fantázie,“ povedal Mazarin s večným úsmevom a stále sladkým hlasom.

„Vyslovte jasne svoje želania a ja vám na ne takisto jasne odpoviem,“ povedala kráľovná, už trochu netrpezlivá.

„Nuž, dobre, madam, želim si, aby ste ma zasvätili do svojich priateľstiev,“ povedal Mazarin a uklonil sa, „ako ja vás

zasväcujem do tej trochy vynaliezavosti a talentu, ktorou ma nebesá obdarili. Situácia je vážna, treba konať rázne.“

„Zase!“ zvolala kráľovná. „Myslela som si, že s pánom de Beaufort sme už vyrovnaní.“

„Áno, ale videli ste len príval, ktorý chcel všetko zmiesť, a nevenovali ste pozornosť tichej vode.“

„Prestaňte,“ zahriakla ho kráľovná.

„Dobre,“ pokračoval Mazarin, „denno-denne znášam urážky, ktoré si ku mne dovoľujú vaši princovia a sluhovia s titulmi. Všetci sú bábkami, nevidia, že ich držím na nitke, pod mojou trepezlivou vážnosťou nezbadali smiech pobúreného človeka, ktorý sa zaprisahal, že príde čas, keď bude najsilnejší. Dali sme zatknúť pána de Beaufort, to je pravda, ale on bol z nich najmenej nebezpečný, je tu ešte pán Princ...“

„Víťaz od Rocroy! Toho myslíte?“

„Áno, madam a veľmi často; ale *patienza*, ako vravíme my Taliani. Po pánu de Condé prichádza pán vojvoda Orleánsky.“

„Čo to vravíte? Prvý kráľovský princ, kráľov strýko!“

„Nie prvý kráľovský princ, nie kráľov strýko, ale podlý sprisahaneц, ktorý za minulej vlády, hnaný rozmarnou a fanatickou povahou, týraný mizernou namrzenosťou, zožieraný prízemnou ctižiadostivosťou, žiarliaci na všetko, čo ho predstihovalo v priamosti a odvahe, ktorého dráždilo, že vďaka svojej ničotnosti nie je ničím, stal sa ozvenou všetkých zlých rečí, stal sa dušou všetkých úkladov. Dal znamenie na útok všetkým statočným ľuďom, ktorí boli takí hlúpi, že uverili slovu muža kráľovskej krvi, a zavrhol ich, keď vystupovali na popravisko. Opakujem, že to nie je nijaký kráľovský princ, nijaký kráľov strýko, ale Chalaisov, Montmorencyho a Cinq-Marsov vrah, ktorý sa dnes pokúša hrať tú istú úlohu a žije v predstavách, že vyhrá partiu, lebo zmenil súpera a namiesto toho, aby mal proti sebe muža, ktorý sa vyhráza, má proti sebe človeka, ktorý sa usmieva. Ale myli sa, stráca tým, že stratil pána de Richelieu a ja nemám záujem nechať pri kráľovnej ten kvas nezhody, ktorým nebohý pán kardinál celých dvadsať rokov dvíhal kráľovu žiľ.“

Anna očervenela a skryla si hlavu do dlaní.

„Vôbec nechcem ponižovať vaše veličenstvo,“ pokračoval Mazarin, ktorý znova nadobudol pokojnejší, ale neobyčajne prísny tón. „Chcem, aby si každý vážil kráľovnú a aby si každý vážil jej ministra, pretože v očiach všetkých som len ministrom.“

Vaše veličenstvo vie, že nie som, ako to vraví veľa ľudí, bábka, ktorá prišla z Talianska a je potrebné, aby to vedel každý tak, ako to vie vaše veličenstvo.“

„A čo mám teda robiť?“ spýtala sa Anna Rakúska, poddávajúc sa tomuto panovačnému hlasu.

„Musíte hľadať vo svojej pamäti mená verných a oddaných ľudí, ktorí sa napriek pánu de Richelieu preplavili cez more, nechávajú krvavé stopy po celej ceste, aby priniesli vášmu veličenstvu šperk, ktorý ste dali pánu de Buckingham!“

Anna vstala, majestátna a podráždená, akoby ju vymrštila ocelová pružina, pozrela na kardinála s povýšenosťou a dôstojnosťou, ktorá jej v mladosti dodávala sily, a povedala:

„Pane, vy ma urážate!“

„Chcem len,“ pokračoval Mazarin, dokončiac myšlienku, ktorú prerušil pohyb kráľovnej, „chcem, aby ste dnes urobili pre svojho muža to, čo ste kedysi urobili pre svojho milenca.“

„Zase to hanobenie!“ vykričkla kráľovná. „Myslela som si, že už utíchlo, zaniklo, pretože doposiaľ ste ma toho ušetrili, ale teraz mi to hovoríte už aj vy. Tým lepšie, lebo teraz si to vyriešime medzi sebou a všetkému bude koniec, rozumiete?“

„Ale, madam,“ povedal Mazarin, prekvapený týmto návratom sily, „nežiadam, aby ste mi povedali všetko.“

„A ja vám chcem povedať všetko,“ odvetila Anna Rakúska. „Tak počúvajte. Chcem vám povedať, že v tom čase existovali skutočne štyri oddané srdcia, štyri úprimné duše, štyri verné meče, ktoré mi, pán kardinál, zachránili viac než život, zachránili mi česť.“

„Ach, priznávate sa,“ povedal Mazarin.

„Myslíte, že je ohrozená len česť vinníkov, pán kardinál, a že nemožno zneuctiť aj niekoho iného, najmä ženu, keď súdime povrchne? Áno, všetci boli proti mne, hrozilo mi, že prídem o česť a predsa, prisahám, že som bola nevinná. Prisahám...“

Kráľovná vytiahla zo skrine skrytej v čalúnení škatuľku z ružového dreva, vykladanú striebrom, položila ju na oltár a pokračovala:

„Prisahám pri týchto svätých relikviách, že som milovala pána Buckinghama, ale pán de Buckingham nebol mojím milencom!“

„A na aké relikvie to prisaháte, madam?“ spýtal sa Mazarin s úsmevom. „Upozorňujem vás, že ako Riman som nedôverčivý: nie sú relikvie ako relikvie.“

Kráľovná vytiahla zo záhadria zlatý kľúčik a podala ho kardinálovi.

„Otvorte ju, pane, a presvedčte sa.“

Prekvapený Mazarin vzal kľúčik a otvoril škatuľku, v ktorej našiel len zhrdzavený nôž a dva listy – jeden z nich bol pokropený krvou.

„Čo je to?“ spýtal sa Mazarin.

„Čo je to, pán kardinál?“ zopakovala Anna Rakúska a s gestom kráľovnej vystrela ruku, ktorá napriek rokom zostala dokonale krásna. „Hneď vám to poviem. Sú to jediné dva listy, ktoré som mu napisala. Týmto nožom ho bodol Felton. Prečítajte si tie listy, pán kardinál, a uvidíte, či som klamala.“

Mazarin napriek tomu, že dostal povolenie čítať listy, vedený prirodzeným inštinktom vzal nôž, ktorý si zomierajúci Buckingham vytrhol z rany a po La Portovi poslal kráľovnej. Čepeľ bola od krvi zhrdzavená. Chvíľu ho skúmal, zatiaľ čo kráľovná obelela ako obrus na oltári, o ktorý sa opierala, potom ho znovu vložil do škatuľky a mimovoľne sa zachvel.

„Dobre, madam,“ povedal, „verím vašej prísahe.“

„Nie, nie, čítajte,“ naliehala kráľovná a zvrátila obočie.

„Čítajte, chcem to, prikazujem vám to, aby sa už raz všetko skončilo a aby sme sa už k tejto veci nevracali. Myslíte, že som ochotná otvárať škatuľku pri každom vašom ďalšom obvinení?“ dodala s hrozným úsmevom.

Mazarin takmer mechanicky poslúchol a prečítal obidva listy. V jednom kráľovná žiadala Buckinghamu, aby jej vrátil šperk. Ten list niesol d'Artagnan a došiel na miesto včas. V druhom, ktorý odovzdal vojvodovi La Portovi, ho kráľovná upozorňovala, že má byť zavraždený, ten však prišiel neskoro.

„Dobre, madam,“ povedal Mazarin, „na to sa nedá nič povedať.“

„Ale áno, pán kardinál,“ odvetila kráľovná, zamkla škatuľku a položila na ňu ruku, „ale áno, dá sa odpovedať, že som bola vždy nevďačná k ľuďom, ktorí ma zachránili a urobili všetko, čo mohli, aby zachránili aj jeho... Že som iba statočnému d'Artagnanovi dovolila, aby mi pobozkal ruku a dala mu iba tento diamant.“

Kráľovná vystrela ku kardinálovi krásnu ruku a ukázala nádherný kameň, čo sa jej jagal na prste.

„Zdá sa, že ho v tiesni predal,“ pokračovala. „Predal ho, aby ma zachránil aj druhý raz, lebo k vojvodovi poslal posla, ktorý

ho mal upozorniť, že ho chcú zavraždiť.“

„D'Artagnan to teda vedel?“

„Vedel všetko. Ako, to neviem. Prsteň predal pánu des Essarts, na jeho prste som ho zbadala a odkúpila som ho od neho. Ale ten diamant patrí d'Artagnanovi, pán kardinál, vráťte mu ho v mojom mene. A keďže máte šťastie, že je pri vás takýto muž, využite ho.“

„Ďakujem, madam,“ povedal Mazarin, „budem pamätať na vašu radu.“

„A teraz,“ povedala kráľovná, akoby ukonaná emóciami, „chcete sa ešte na niečo opýtať?“

„Nie, madam,“ odvetil kardinál čo najnežnejším hlasom, „len vás chcem poprosiť o odpustenie, že som vás nespravodlivo podozrieval. Milujem vás však tak nesmierne, že sa nemožno čudovať, keď žiarlim aj na minulosť.“

Mierny, neurčitý úsmev preletel kráľovnej po tvári.

„Tak, pán kardinál,“ povedala, „ak už odo mňa nič nechcete, nechajte ma. Pochopte, že po takejto scéne potrebujem byť trochu sama.“

Mazarin sa uklonil.

„Odchádzam, madam,“ povedal, „ale dovoľte mi, aby som sa vrátil.“

„Áno, zajtra. Aj tak nebudem mať veľa času na zotavenie.“

Kardinál vzal kráľovninu ruku, galantne ju pobožkal a odišiel.

Len čo vyšiel z miestnosti, Anna Rakúska prešla do synovej izby. Vyšla po stupienkoch k posteli, ústami sa dotkla synovho zvráteného čela a nežne ho pobožkala. Potom potichu odišla, komorníkovi len povedala:

„Pousilujte sa, drahý La Porte, aby sa kráľ k pánu kardinálovi, ktorému sme obaja veľmi zaviazaní, správal lepšie.“

V. Gaskonec a Talian

Kardinál sa zatiaľ vrátil do svojej pracovne, kde pred dvermi bdel Bernouin. Spýtal sa ho, čo je nové, či zvonka neprišla nejaká správa. Po zápornej odpovedi mu kývol, aby odišiel.

Keď zostal sám, otvoril dvere na chodbu, potom dvere do predsiene. Na lavičke spal unavený d'Artagnan.

„Pán d'Artagnan!“ povedal milo.

D'Artagnan sa ani nepohol.

„Pán d'Artagnan!“ povedal hlasnejšie.

D'Artagnan spal ďalej.

Kardinál k nemu podošiel a prstom sa mu dotkol pleca.

D'Artagnan sa tentoraz striasol, a keď sa úplne prebral, vyskočil ako vojak v službe.

„Tu som,“ povedal, „kto ma volá?“

„Ja,“ odvetil Mazarin so širokým úsmevom.

„Prosím vašu eminenciu o prepáčenie,“ povedal d'Artagnan, „ale bol som hrozne uťahaný.“

„Nežiadajte o prepáčenie, pán d'Artagnan,“ povedal Mazarin, „unavili ste sa predsa v službe pre mňa.“

D'Artagnan obdivoval ministrov vľúdny výraz. „Doparoma, že by bolo pravdivé príslovie, ktoré vraví, že šťastie prichádza v spánku?“ precedil pomedzi zuby.

„Podťe so mnou, pán d'Artagnan!“ vyzval ho Mazarin.

„Ale, ale,“ zamrmlal si d'Artagnan, „Rochefort dodržal slovo, len kadiaľ, dočerta, vyšiel von?“

Nazrel do každého kútika pracovne, ale Rocheforta tam už nebolo.

„Pán d'Artagnan,“ povedal Mazarin a usadil sa pohodlne v kresle, „vždy ste sa mi zdali ako poriadny a úslužný muž.“

„To je možné,“ pomyslel si d'Artagnan, „ale trvalo dosť dlho, kým mi to povedal.“

„Nadišla chvíľa využiť váš talent a vašu chrabrosť!“ pokračoval Mazarin.

Z dôstojníkových očí vyšľahol akýsi záblesk radosti, ktorý vzápätí zhasol, lebo d'Artagnan nevedel, kam Mazarin mieri.

„Čakám na rozkaz, monsignor,“ povedal, „som pripravený poslúchnuť vašu eminenciu.“

„Pán d'Artagnan,“ pokračoval Mazarin, „za minulej vlády ste vykonali určité hrdinské činy.“

„Vaša eminencia je veľmi láskavá, že si na to spomína. Je

pravda, bojoval som dosť úspešne.“

„Nehovorím o vašich vojnových hrdinských činoch,“ povedal Mazarin, „lebo, hoci vyvolali istú pozornosť, prekonal ich iné.“

D'Artagnan sa zatváril začudovane.

„No, nič mi na po nepoviete?“ spýtal sa kardinál.

„Čakám, aby mi monsignor vysvetlil, aké hrdinské činy myslí.“

„Myslím na dobrodružstvo. No, viete predsa, čo chcem povedať.“

„Veru nie, monsignor,“ odvetil prekvapený d'Artagnan.

„Ste diskretný, tým lepšie. Chcem hovoriť o jednom kráľovninom dobrodružstve, o diamantových príveskoch, ceste, ktorú ste podnikli so svojimi tromi priateľmi.“

„Ale, ale...“ pomyslel si Gaskonec, „to bude nejaká pasca, dávajme si pozor,“ a nasadil výraz, ktorý by mu závideli aj najväčší komici tých čias.

„Výborne,“ povedal Mazarin so smiechom. „Bravo! Počul som, že ste muž, akého potrebujem. Tak povedzte, čo by ste urobili pre mňa?“

„Všetko, čo mi vaša eminencia rozkáže,“ odvetil d'Artagnan.

„Urobili by ste pre mňa to, čo ste kedysi urobili pre jednu kráľovnú?“

„Rozhodne ma chce prinútiť,“ povedal si d'Artagnan v duchu, „aby som rozprával. To si počká! Nie je, dočerta, šikovnejší ako Richelieu!“

„Pre jednu kráľovnú, monsignor? Nechápem.“

„Nechápete, že potrebujem vás a vašich troch priateľov?“

„Akých troch priateľov, monsignor?“

„Vašich bývalých priateľov.“

„Bývalých, monsignor,“ odpovedal d'Artagnan, „nemal som troch priateľov, mal som ich päťdesiat. Dvadsaťročný volá každého svojím priateľom.“

„Dobre, dobre, pán dôstojník!“ povedal Mazarin. „Diskretnosť je krásna vec, ale raz by ste mohli ľutovať, že ste boli príliš diskretný.“

„Monsignor, Pytagoras nútil svojich žiakov mlčať celých päť rokov, aby ich naučil udržať tajomstvo.“

„A vy ste to dokázali dvadsať rokov, pán d'Artagnan. To je o pätnásť rokov viac, ako žiadal filozof, a myslím, že to stačí. Dnes hovorte, lebo sama kráľovná vás oslobodzuje od prísahy.“

„Kráľovná!“ zvolal d'Artagnan s nepredstieraným údivom.

„Áno, kráľovná, a na dôkaz toho, že sa s vami rozprávam v jej mene, povedala mi, aby som vám ukázal tento diamant. Odkúpila ho od pána des Essarts a vy ho vraj poznáte.“

Mazarin vystrel ruku k dôstojníkovi, ten povzdychol, keď spoznal prsteň, čo mu kráľovná darovala na radničnom plese.

„Je to pravda,“ povedal d'Artagnan, „spoznávam kráľovnin diamant.“

„Vidíte teda, že sa s vami rozprávam v jej mene. Odpovedajte mi a prestaňte hrať komédiu. Už som vám povedal a ešte raz opakujem, že ide o vaše šťastie.“

„Monsignor, čestné slovo, že šťastie náramne potrebujem. Vaša eminencia na mňa dlho zabúdala!“

„Za týždeň sa to dá napraviť. Vy ste tu, ale kde sú vaši priatelia?“

„Neviem, monsignor.“

„Ako to, že neviete?“

„Nuž, neviem. Je to dávno, čo sme sa rozišli. Všetci traja odišli zo služby.“

„A kde ich nájdete?“

„Kdekoľvek by boli. To je moja vec.“

„Dobre! Aké máte podmienky?“

„Peniaze, monsignor, toľko peňazí, koľko budem potrebovať. Ešte si príliš dobre pamätám, ako nám zavše prekážal nedostatok peňazí a bez toho diamantu, ktorý som musel predať, by sme boli ostali niekde na ceste.“

„Doparoma, peniaze, a veľa?“ spýtal sa Mazarin. „Ako to myslíte, pán dôstojník? Hádám neviete, že v kráľovských pokladniciach niet peňazí?“

„Monsignor, predajte korunné diamanty a nevyjednávajte. Verte mi, s málom peňazí sa veľmi zle robia veľké veci.“

„Nuž, uvidíme, ako vás uspokojit.“

„Richelieu by mi už bol dal ako zálohu päťsto pistolí,‘ pomyslel si d'Artagnan.

„Budete teda pre mňa pracovať?“

„Áno, ak to budú chcieť moji priatelia.“

„A ak oni odmietnu, môžem rátať s vami?“

„Nikdy som nič dobré neurobil sám,“ odvetil d'Artagnan a pokrútil hlavou.

„Tak ich chodte hľadať.“

„Čo im mám povedať, aby som ich získal do služieb vašej eminencie?“

„Poznáte ich lepšie ako ja. Podľa toho sa dohodnite.“
„Čo im mám sľúbiť?“
„Aby slúžili mne tak, ako slúžili kráľovnej, a skvele sa im odvdáčajím.“
„Čo budeme robiť?“
„Všetko, lebo sa zdá, že viete všetko.“
„Monsignor, keď má človek dôveru k ľuďom a chce, aby ju mali aj oni k nemu, vyjadří sa presnejšie ako vaša eminencia.“
„Budte pokojný, keď príde čas činu, všetko sa dozviete,“ odpovedal Mazarin.
„A do tých čias?“
„Čakajte a hľadajte svojich priateľov.“
„Monsignor, je možné, že nie sú v Paríži, je to dokonca pravdepodobné, a budem musieť za nimi cestovať. Som len chudobný poručík mušketierov a cestovanie je drahé.“
„Nechcem, aby ste boli nápadný,“ povedal Mazarin, „moje plány sú tajné, priveľký prepych by im škodil.“
„A ešte niečo, monsignor, zo svojho žoldu si nemôžem platiť cestu, lebo mi už tri mesiace nič nedali, a takisto si nemôžem platiť cestu zo svojich úspor, lebo za dvadsaťdva rokov služby som si nahonobil len dlhy.“
Mazarin sa na chvíľu zamyslel, ako keby sa v ňom odohrával veľký boj, potom sa pobral ku skrini zatvorenej na trojitú zámku, vytiahol z nej vrečko, poťažkal ho zo tri razy a podal d'Artagnanovi.
„Vezmite si teda toto,“ povedal s povzdychom, „to máte na cestu.“
„Ak sú to španielske zlatky alebo dokonca zlaté toliare,‘ pomyslel si d'Artagnan, ‚hádám sa len nejako dohovorme.‘
Pozdravil kardinála a vopchal mešec do širokého vrečka.
„Tak sme dohovorení,“ pokračoval kardinál, „vydáte sa na cestu...“
„Áno, monsignor.“
„Píšte mi každý deň, aby som vedel, ako pokračujete vo vyjednávaní.“
„Nezabudnem na to, monsignor.“
„Výborne. A ešte niečo: nepoviete mi mená svojich priateľov?“
„Chcete vedieť mená mojich priateľov?“ znepokojil sa d'Artagnan.
„Áno, za ten čas, čo ich budete hľadať, aj ja sa budem na

nich vypytovať, a je možné, že sa niečo dozviem.“

„Sú to pán gróf de La Fère, inak prezývaný Athos, pán du Vallon, nazývaný Porthos a pán rytier d’Herblay, dnes páter d’Herblay, prezývaný Aramis.“

Kardinál sa usmial a poznamenal:

„Kadeti, ktorí sa dali k mušketerom pod falošnými menami, aby nekompromitovali mená svojich rodín. Dlhé paloše, ale ľahké mešce, to poznáme.“

„Ak tieto paloše prejdú do služieb vašej eminencie,“ povedal d’Artagnan, „dovoľujem si vysloviť želanie, aby monsieurov mešec bol ľahký a ich mešec oťažel, lebo s takýmito tromi mužmi a so mnou vaša eminencia zatrasie celým Francúzskom, ba dokonca aj celou Európou, ak sa jej to bude pozdávať.“

„Títo Gaskonci sa v chvastaní takmer vyrovnajú Talianom,“ povedal Mazarin so smiechom.

„V každom prípade ich pretromfnú v rozdávaní rán,“ odvetil d’Artagnan s rovnakým úsmevom.

Potom požiadal o dovolenku, a keď mu ju Mazarin okamžite dal a sám podpísal, odišiel.

Len čo vyšiel von, pobral sa k lampe na nádvorí a napochytro nazrel do mešca.

„Strieborné toliare!“ zahundral pohrdavo. „Tušil som to. Ach, Mazarin, Mazarin, nedôveruješ mi! Tým horšie! To ti neprinesie šťastie.“

Kardinál si zasa v tom čase mädlil ruky.

„Sto pistolí,“ zašepkal si, „sto pistolí! Za sto pistolí mám tajomstvo, za ktoré by bol pán de Richelieu zaplatil dvadsaťtisíc toliarov. A to nerátam diamant,“ fľochoľ s potešením na prsteň, ktorý nedal d’Artagnanovi, „a to nerátam diamant, ktorý má cenu najmenej desaťtisíc libier.“

A kardinál vošiel do svojej izby natešený, že tento večer mu priniesol taký krásny zisk, odložil prsteň do skrinky plnej všelijakých briliantov, potom zavolať Bernouina, aby ho prišiel vyzliecť. Vôbec ho nezaujímalo krik, prichádzajúci zvonka, ktorý chvíľami otriasal okennými tabuľami a výstrely, čo rozliehali sa po Paríži, hoci už bolo jedenásť preč.

V tom čase d’Artagnan kráčal do ulice Tiquetonne, kde býval v hostinci *U kozičky*.

VI. D'Artagnan so štyridsiatkou na krku

Veru, odvtedy, čo sme v románe Traja mušketieri opustili d'Artagnana na ulici des Fossoyeurs číslo 12, udialo sa veľa vecí, a najmä ubehlo hodne rokov.

D'Artagnan sa nevyhýbal príležitostiam, ale príležitosti sa vyhýbali d'Artagnanovi. Kým ho obklopovali priatelia, zostal mladý a romantický – bol jednou z tých jemných a duchaplných pováh, ktoré sa ľahko prispôsobujú vlastnostiam iných ľudí. Od Athosa prevzal veľkodušnosť, od Porthosa nadšenie, od Aramis eleganciu. Keby d'Artagnan bol aj naďalej zostal v blízkosti týchto troch mužov, bol by sa stal vynikajúcim človekom. Athos ho opustil prvý, utiahol sa na malý statok, ktorý zdedil kdesi pri Blois, Porthos sa oženil s prokurátorkou a napokon odišiel aj Aramis – definitívne vstúpil do kňazského stavu a stal sa pátrom. Od tej chvíle sa d'Artagnan, ktorý sa nazdal, že svoju budúcnosť spojí s budúcnosťou svojich troch priateľov, cítil osamotený a slabý. Nemal odvahu pokračovať v kariére, lebo si uvedomoval, že sa môže stať niečím len pod jedinou podmienkou, ak mu každý priateľ prenechá časť fluida, ktoré vlastnil.

Hoci sa d'Artagnan stal poručikom mušketierov, cítil sa ešte osamotenejší. Nepochádzal z dostatočne vznešeného rodu ako Athos, aby sa pred ním otvárali vznešené domy, nebol dostatočne márnivý ako Porthos, aby si namýšľal, že chodí do vznešenej spoločnosti, nebol ani dostatočne šľachticom ako Aramis, aby si sám udržal vrodenu eleganciu.

Nezná spomienka na pani Bonacieuxovú sa na nejaký čas vtlačila do duše mladého poručíka, ale aj táto spomienka, ako všetko ostatné na svete, sa pomaly vytratila, vybledla. Z dvoch protichodných pováh, ktoré tvorili d'Artagnanovu osobnosť, si ho pomaly, ale isto podmaňovala tá materiálna. Ani sám nezbadal, ako sa z d'Artagnana, ktorý sa stále zdržoval v kasárňach, v tábore či na koni, stal, ako sa vraví, „vojak ako remeň“.

Niežeby d'Artagnan bol kvôli tomu stratil zo svojho vlastného dôvtipu, to nie. Naopak, možno, že ten dôvtip vzrástol alebo aspoň sa zdal dvojnásobne pozoruhodný pod trochu prihrubým obalom. Lenže on ten dôvtip využíval na malé, a nie na veľké

veci: na hmotný blahobyť, na blahobyť, aký majú v predstavách vojaci, to znamená mať dobrú posteľ, plný stôl a dobrú domácu.

To všetko d'Artagnan našiel pred šiestimi rokmi na ulici Tiquetonne pod štítom *U kozičky*.

Domáca pani, krásna a svieža asi dvadsaťšesťročná Flámka sa doňho už v prvých dňoch jeho pobytu v hostinci zamilovala. V ľúbostných dobrodružstvách im prekážal nepohodlný manžel, ktorému sa d'Artagnan viackrát vyhrážal, že ho prepichne mečom. Ten muž jedného krásneho dňa zmizol, keď predtým potajomky predal niekoľko súdkov vína a vzal so sebou peniaze a šperky. Každý si myslel, že zomrel, najmä jeho ženu veľmi tešila myšlienka byť vdovou a odvážne tvrdila, že je mŕtvy. Po trojročnom spolužití, ktoré sa d'Artagnan neodvážil prerušiť, lebo sa z roka na rok presviedčal, že prístrešie a milenka sú mu čím ďalej tým príjemnejšie (jedno totiž zaručovalo druhé), hostinská prejavila nesmiernu túžbu stať sa jeho ženou a navrhla mu, aby si ju vzal.

„Ech!“ povedal na to d'Artagnan. „Bigamia, drahá!? Ale choďte, to hádam nemyslíte vážne!“

„Veď on zomrel, som o tom presvedčená,“ namietala hostinská.

„Bol to napálený prešibanec, vráti sa, aby nás dal povešať.“

„Ak sa vráti, tak ho zabijete. Ste predsa statočný a obratný muž.“

„Doparoma, dušička, to je len ďalšia možnosť, ako odvisnúť.“

„Vy teda odmietať moju žiadosť?“

„Pravdaže! A veľmi rozhodne!“

Krásna hostinská bola veľmi zarmútená. S radosťou by si bola z d'Artagnana urobila nielen svojho muža, ale aj svojho pána.

Štvrtý rok ich spolunažívania prerušila výprava do Franche-Comté. D'Artagnan sa jej mal zúčastniť, a tak sa začal pripravovať na odchod. Nasledoval veľký bôľ, slzy a náreky bez konca, slávnostné sľuby vernosti – samozrejme, všetko len zo strany hostinskej. D'Artagnan bol príliš veľký pán, aby niečo sľuboval, preto sľúbil len toľko, že urobí, čo bude v jeho silách, aby ešte pridal slávy svojmu menu.

D'Artagnanova statočnosť bola známa, vedel obdivuhodne hazardovať so svojím životom. Postavil sa na čelo stotiny, dostal do prs guľku a zostal ležať na bojisku. Videli, ako spadol z koňa, ale nevideli, že by bol vstal. Mysleli si, že je mŕtvy

a všetci, ktorí mali nádej postúpiť na jeho miesto, si vraveli: chvalabohu.

Ale d'Artagnan nebol muž, ktorý by sa bol len tak nechal zabiť. Za dennej horúčavy zostal v bezvedomí na bojisku, ale nočný chlad ho znova prebral. Došiel do akejsi dediny, zaklopal na dvere najkrajšieho domu a dostalo sa mu prijatia, akého sa vždy a všade dostáva raneným Francúzom: boli k nemu starostliví, ošetrovali a vyliečili ho, a keď sa už cítil lepšie, jedného pekného dňa sa vybral nazad do Francúzska. Keď sa dostal do Francúzska, zamieril do Paríža, a keď dorazil do Paríža, pustil sa rovno do ulice Tiquetonne.

D'Artagnanova izba však bola obsadená, na stene visela uniforma.

„Asi sa vrátil!“ povedal si d'Artagnan, lebo myslel stále na muža hostinskej. „Tým horšie a tým lepšie!“

Uvidel nového sluhu, novú slúžku a opýtal sa, či si pani vyšla na prechádzku.

„Sama?“ pýtal sa ďalej d'Artagnan.

„S pánom.“

„Pán sa teda vrátil?“

„Pravdaže,“ odvetila slúžka naivne.

„Keby som mal peniaze, odišiel by som,“ povedal si v duchu d'Artagnan, „pretože ich však nemám, musím ostať tu a držať sa rád svojej domácej, to znamená, búrať manželské plány toho navráteného dotieravca.“

Vtom však slúžka, ktorá číhala pri dverách, odrazu zvolala:

„Ach, pozrite! Pani sa práve vracia s pánom.“

D'Artagnan vyzrel von a skutočne, na rohu Montmartreskej ulice zbadal hostinskú, zavesenú do obrovského Švajčiara, ktorý sa nafukoval a vykračoval tak, že jeho krok príjemne pripomínal starého priateľa Porthosa.

„Že by to bol pán?“ povedal si v duchu d'Artagnan. „Ohó, zdá sa mi, že akosi veľmi vyrástol.“ Vybral si dobre viditeľné miesto a sadol si.

Keď hostinská vošla dnu a zbadala d'Artagnana, prekvapene vykrikla. D'Artagnan usúdil, že ho spoznala, preto vstal, rozbehol sa k nej a nežne ju objal. Švajčiari hľadeli s údivom na bledú hostinskú.

„Ach, to ste vy? Čo odo mňa chcete?“ spýtala sa nesmierne zmätená.

„Pán je váš bratranec? Alebo váš brat?“ spýtal sa nevinne

d'Artagnan, nečakal, kým mu odpovie a hodil sa Švajčiarovi okolo krku.

Hostinská len vzdychala, akoby sa dusila.

„Kto je ten Švajčiar?“ spýtal sa d'Artagnan.

„Tento muž si ma chce vziať za ženu,“ odvetila hostinská, keď sa jej podarilo polapiť dych.

„Váš muž teda naozaj zomrel?“

„Čo vás do toho,“ zamiešal sa Švajčiar.

„Veruže veľa,“ odvetil d'Artagnan, „lebo si nemôžete vziať túto paniu za ženu bez môjho súhlasu a pretože...“

„A pretože?...“ spýtal sa Švajčiar.

„A pretože... ja ten súhlas nedám,“ odvetil mušketier.

Švajčiar očervenel ako pivónia. Mal na sebe krásnu zlatojagavú uniformu a d'Artagnan mal oblečený len akýsi šedivý plášť. Švajčiar bol vysoký šesť stôp, d'Artagnan mal sotva päť. Švajčiar sa nazdával, že je doma a d'Artagnana považoval za nejakého votrelca.

„Otpáliť ottuná!“ vravel Švajčiar a dupal pritom nohami ako človek, ktorý sa skutočne začína zlostiť.

„Ja? Ani nápad!“ odvetil d'Artagnan.

„Neostáva nič iné, len odskočiť po stráž,“ povedal sluha, ktorý nevedel pochopiť, ako sa tento malý muž môže dohadovať s takým chlapiskom.

„Ty,“ zvolal d'Artagnan, ktorého tiež začínala chytať zlosť, a chytil sluhu za ucho, „ty zostaneš pekne tu, dúfam, že sa ani nepohneš, lebo ti vytrhnem to, za čo ťa držím. A pokiaľ ide o vás, slávny potomok Viliama Tella, spakujte si šaty, čo sú v mojej izbe a zavádzajú mi, a rýchlo odtiaľto odpáľte a nájdite si iný hostinec.“

Švajčiar sa začal hlasno smiať.

„Ja otisť,“ povedal, „a prečože?“

„Ach, dobre,“ odvetil d'Artagnan, „vidím, že rozumiete po francúzsky. Poďte sa so mnou trochu prejsť a všetko ostatné vám vysvetlím.“

Hostinská, ktorá vedela, že d'Artagnan je ako britva, začala plakať a trhať si vlasy.

D'Artagnan sa obrátil k uplakanej krásavici a povedal:

„Pani, pošlite ho preč.“

„Ach, ach,“ povedal Švajčiar, ktorý potreboval určitý čas, aby si uvedomil, čo mu d'Artagnan navrhol, „ktože ste, keď mi navrhnuť, aby s vami šiel prejsť?“

„Som poručík mušketerov jeho veličenstva,“ povedal d'Artagnan, „a v dôsledku toho vo všetkom váš nadriadený. Lenže tu nejde o hodnotu, ale o ubytovací lístok a viete, aký je u nás zvyk. Choďte si vy po svoj, kto sa vráti prvý, dostane izbu.“

A d'Artagnan odviezol Švajčiara napriek nárekom hostinskej. Tá, aj keď kdesi vnútri cítila, ako sa jej srdce prikláňa k starej láske, by bola celkom rada, keby sa tomu pyšnému mušketerovi, ktorý odmietol jej ruku, dostalo ponaučenia.

Obaja sokovia odišli rovno k montmartreským priekopám. Keď ta dorazili, bola už noc a d'Artagnan slušne požiadal Švajčiara, aby mu uvoľnil izbu a aby sa už nevracal. Švajčiari odmietol, pokrútil hlavou a vytasil meč.

„Tak budete spať tu,“ skonštatoval d'Artagnan, „je to síce nepohodlné miesto na odpočinok, ale to už nie je moja vina. Ako si želáte.“

Tasil meč a skrížil ho so svojím protivníkom. Mal čo robiť, ale jeho svižnosť premohla každú silu. Švajčiarov paloš nenašiel nikdy paloš mušketerov, a jeho majiteľ dostal dve rany mečom skôr, než si to stačil uvedomiť. Strata krvi a slabosť ho prinútili sadnúť si.

„Tak vidíte, čo som vám povedal?“ ozval sa d'Artagnan. „Tvrdohlavec jeden! Našťastie za dva týždne sa vystrábite. Zostaňte tu, šaty vám pošlem po sluhovi. Dovidenia. A ešte niečo. Ubytujte sa v Montorgueilskej ulici *U mačky, ktorá pradie*. Je tam výborná strava, ak je tam ešte stále tá istá hostinská. Zbohom.“

Potom sa vrátil veselý do hostinca a šatstvo poslal Švajčiarovi, ako sľúbil. Sluha, čo mu ho tam niesol, našiel neboráka sedieť na tom istom mieste, kde ho d'Artagnan opustil, taký bol ohromený protivníkovou istotou.

Sluha, hostinská a celý dom sa dívali na d'Artagnana ako na Herkula, ktorý sa vrátil na zem, aby sa znovu pustil do dvanástich úloh.

Keď ostal sám s hostinskou, povedal:

„A teraz, krásna Madeleine, vidíte, aký veľký je rozdiel medzi Švajčiarom a šľachticom. Ak mám hovoriť o vás, zachovali ste sa ako krčmárka. Tým horšie pre vás, lebo týmto správaním ste sa pripravili o moju úctu a náklonnosť. Vyhnal som Švajčiara, aby som vás ponížil, ale nebudem tu už bývať: neuchádzam sa

o nocľah u ľudí, ktorými pohrdam. Hej, sluha, nech mi odnesú kufor k *Sudu lásky* na Ulici Bourdonnaisovcov. Zbohom, pani.“

D'Artagnan to vyriekol, aspoň tak sa zdalo, vznešene a zároveň dojímavo. Hostinská sa mu vrhla k nohám, prosila o odpustenie a zdržiavala ho nežným naliehaním. Čo ešte dodať? Ražeň sa otáčal, v kachliach hučalo, krásna Madeleine plakala a d'Artagnan pocítil, že sa naraz hlásia hlad, zima aj láska. Odpustil, a pretože odpustil, zostal.

Tak sa d'Artagnan znova ubytoval na Tiquetonskej ulici v hostinci *U kozičky*.

VII. D'Artagnan je v úzkych, ale jeden z našich starých známych mu príde na pomoc

D'Artagnan sa z paláca vracal zamyslený. Tešilo ho, že si nesie mešec od kardinála Mazarina a že videl krásny diamant, ktorý kedysi patrilo jemu a teraz sa jagal na prste prvého ministra.

„Keby sa mi ten diamant ešte niekedy dostal do rúk,“ vravel si v duchu, „okamžite by som ho speňažil, kúpil by som si niekoľko pozemkov okolo otcovho zámku, ktorý je pekným sídlom, ale má len záhradu, sotva takú veľkú ako *Cintorin neviniatok*. Tam by som potom čakal ako veličenstvo, kým by si ma nejaká bohatá dedička, zvedená mojím nevinným výzorom, neprišla vziať za muža. Mal by som troch chlapcov: z prvého by som spravil urodzeného pána, ako je Athos, z druhého krásneho vojaka, ako je Porthos a z tretieho šľachetného pátra, ako je Aramis. Namojdušu, bolo by to nekonečne lepšie, než život, aký vediem teraz. Pán Mazarin je však, bohužiaľ, žgrolš, ktorý sa tak ľahko nevzdá diamantu v môj prospech.“

Čo by však povedal d'Artagnan, keby bol vedel, že kráľovná dala diamant Mazarinovi na to, aby mu ho vrátil?

Keď vchádzal do ulice Tiquetonne, zbadal, že je tam nejaký veľký hurhaj a okolo jeho bytu zhluk ľudí.

„Och, och, buď horí v hostinci *U kozičky*, alebo muž krásnej Madeleine sa predsa len vrátil,“ povedal si.

Nebolo to ani jedno, ani druhé. Keď d'Artagnan prišiel bližšie, zistil, že zmätok nie je pred jeho bývaním, ale pred susedným domom. Ľudia strašne vykrikovali, pobehovali s faklami a v ich svetle d'Artagnan zazrel uniformy.

Spýtal sa, čo sa deje.

Odpovedali mu, že akýsi meštiak asi s dvadsiatimi priateľmi napadol voz, ktorý sprevádzali gardisti pána kardinála, ale keď prišla posila, meštiaci sa rozutekali.

Ich vodca sa schoval v dome, ktorý susedil s hostincom, a preto teraz prezerajú celý dom.

V mladosti by sa bol d'Artagnan rozbehol tam, kde videl uniformy, a bol by pomohol vojakom proti meštiakom, ale teraz už nebol taký horlivec. Napokon, mal vo vrecku sto pistolí od kardinála a nechcelo sa mu púšťať do davu.

Radšej sa na nič nepýtal a vošiel do hostinca.

Kedysi d'Artagnan chcel vedieť všetko, teraz toho vedel vždy dosť.

Doma našiel krásnu Madeleine, ktorá sa nazdávala, že strávi noc v Louvri, ako jej to pred odchodom povedal, a nečakala ho. Privítala ho s veľkou slávou, lebo sa tešila jeho neočakávanému návratu o to viac, že sa veľmi bála toho, čo sa dialo na ulici, a nemala nijakého Švajčiara, ktorý by ju chránil.

Chcela sa s ním hneď pustiť do reči a vyrozprávať mu, čo sa stalo, ale d'Artagnan jej povedal, aby mu poslala večeru hore do izby a aby k nej pridala fľašu starého burgundského.

Krásna Madeleine bola naučená poslúchať po vojensky, to znamená na pokyn. Tentoraz d'Artagnan ráčil aj prehovoriť a bol vypočutý dvojnásobne rýchlo.

Vzal kľúč, sviečku a vyšiel do svojej izby. Aby neprekážal pri prenajímaní izieb, uspokojil sa s izbičkou na štvrtom poschodí, pod odkvapom a pod strechou. Tam mal d'Artagnan svoj Achillov stan. Do tejto izby sa zamykal vtedy, keď chcel krásnu Madeleine potrestať svojou neprítomnosťou.

Jeho prvou starosťou bolo zamknúť do starého písacieho stola s novou zámkou mešec, ktorého obsah nemusel ani prerátavať, aby zistil, koľko je v ňom peňazí, a keď mu o chvíľu sluha priniesol večeru s fľašou vína, chlapca prepustil, zavrel dvere a sadol si za stôl. Nie však preto, aby premýšľal.

D'Artagnan bol tej mienky, že robota je dobrá len vtedy, keď sa robí systematicky, pekne po poriadku. Bol hladný, navečeral sa teda, a po večeri si ľahol.

D'Artagnan takisto nepatril k ľuďom, ktorí si myslia, že ráno je múdrejšie ako večer, a noc preňho znamenala predovšetkým spánok. Ale napriek tomu ráno, veľmi svieži a veľmi súdny, mával najlepšie vnuknutia.

Na svitaní sa prebudil s celkom vojenským rozhodnutím, vyskočil z postele a začal sa zamyslene prechádzať po izbe.

„V štyridsiatom treťom,“ vravel si, „necelých šesť mesiacov pred smrťou nebohého kardinála, som dostal list od Athosa. Kde? Ach, bolo to pri obliehaní Besançonu, pamätám sa... bol som v zákopoch. Čo mi písal? Že žije na malom statku, áno, tak je to, na malom statku, ale kde? Práve som došiel až tam, keď mi vietor odniesol list. Inokedy by som sa bol rozbehol za ním, hoci ho vietor odviaľ na holé priestranstvo. Ale mladosť človeku veľmi chýba... keď už nie je mladý. Nechal som teda list

s Athosovou adresou odviať k Španielom, ktorí s ním veru nemali čo robiť a mali mi ho pekne poslať späť. Darmo teda myslieť na Athosa. Ďalej... Porthos.

Dostal som od neho list: pozýval ma na svoj statok na veľkú poľovačku v septembri 1646. Bohužiaľ, v tom čase som bol v Béarn, lebo mi zomrel otec. List išiel za mnou, a keď prišiel, ja som už bol zase preč. Začal ma však prenasledovať a do Montmédy došiel o niekoľko dní po mojom odchode z mesta. V apríli ma konečne dostihol, ale keďže ma dostihol až v apríli 1647 a pozvanie platilo na september 1646, nemohol som ho už využiť. Ale pohľadajme ho, pravdepodobne bude medzi úradnými papiermi o vlastníctve.“

D'Artagnan otvoril starú skrinku v kúte, plnú pergamenov týkajúcich sa pozemkov d'Artagnanovej rodiny, ktoré už dve storočia nepatrili do jej vlastníctva. Vykríkol od radosti: spoznal veľké Porthosovo písmo a pod ním niekoľko riadkov naškriabaných rukou jeho ctihodnej manželky. Vôbec sa nepobavil, keď znovu prečítal list, lebo vedel, čo v ňom je, len očami zbehol na adresu.

Adresa bola: na Vallonskom zámku.

Porthos zabudol na akékoľvek bližšie označenie. Vo svojej pýche si myslel, že každý človek má poznať zámok, ktorému dal svoje meno.

„Doparoma aj s chvastúňom!“ nadával d'Artagnan. „Stále je rovnaký! A predsa by som mal začať ním, pretože on asi nepotrebuje peniaze, veď od pána Coquenarda zdedil osemstotisíc libier. Pozrime sa, ten najlepší mi uniká. Pijatika Athosa už zničila a Aramis bude hádam pohrúžený do svojej pobožnosti.“

D'Artagnan sa ešte raz pozrel na Porthosov list. Bolo v ňom toto post scriptum:

„Tou istou poštou posielam list aj nášmu dôstojnému priateľovi Aramisovi do kláštora.“

„Do kláštora, hej, ale do ktorého? Len v Paríži je ich do dvoch a v celom Francúzsku na tritisíc. Okrem toho je možné, že pri vstupe do kláštora si tretí raz zmenil meno. A čo keby som vyhľadal kardinála a požiadal ho o sprievodný list, s ktorým by som sa dostal do všetkých kláštorov, dokonca aj tam, kde sú mnišky? To by bol nápad, možno by som ho tam našiel ako Achilla... Hej, ale to by znamenalo hneď na začiatku sa priznať, aký som bezmocný a kardinál by ma pri najbližšej príležitosti

pustil z mysle. Veľkí ľudia sú uznanliví len vtedy, keď sa urobí pre nich niečo nemožné. ‚Keby to bolo možné,‘ povedia vám, ‚bol by som si to urobil sám.‘ A majú pravdu. Počkajme však trochu a uvažujme. Aj od neho som dostal list. Milý kamarát ma v ňom dokonca žiadal, aby som mu urobil malú službičku. Ach, áno, ale kde, doparoma, som dal ten list?“

D'Artagnan chvíľu uvažoval, potom sa pobral k vešiaku, na ktorom viseli staré šaty. Hľadal kabátec z roku 1648, a pretože bol poriadkumilovný človek, našiel ho visieť na klinci. Prekutrál vrecko a vytiahol z neho akýsi papier. Akoby náhodou to bol list od Aramis.

Pán d'Artagnan, písal Aramis, chcem vám oznámiť, že som mal spor s istým šľachticom, ktorý si dal so mnou schôdzku na dnes večer na Place Royale. Pretože som kňaz a táto záležitosť by mi mohla uškodiť, keby som sa s ňou zveril niekomu inému, a nie svojmu priateľovi, spoľahlivému, ako ste vy, prosím vás, aby ste mi robili sekundanta.

Chodte po ulici Neuve-Sainte-Catherine, pri druhej lampe vpravo nájdete svojho protivníka. Ja so svojím budem pod treťou lampou.

Váš Aramis

Tentoraz nebolo v liste na konci ani zbytočnosť. D'Artagnan sa pokúsil oživiť si spomienky. Išiel na schôdzku, stretol sa s ohláseným protivníkom, ktorého meno sa nikdy nedozvedel, uštedril mu mečom krásnu ranu do ramena, potom sa priblížil k Aramisovi, ktorý už takisto dobojoval a šiel mu naproti.

„Hotovo,“ povedal Aramis. „Myslím, že som toho bezočivca zabil. Drahý priateľ, ak ma budete niekedy potrebovať zase vy, som vám úplne oddaný.“

Po týchto slovách mu Aramis podal ruku a stratil sa pod klenbou.

Kde je Aramis, d'Artagnan nevedel, takisto ako nevedel, kde sú Porthos a Athos. Už mu to začínalo byť dosť nepríjemné, keď sa mu vtom zazdalo, že zarinčalo okenné sklo v jeho izbe. Okamžite pomyslel na mešec, ktorý odložil do písacieho stola, a vrátil sa do pracovne.

Nemýlil sa. Keď tam vchádzal dverami, muž vychádzal oknom.

„Ach, nešťastník!“ zvolal d'Artagnan, považujúc ho za

zlodeja, a tasil meč.

„Pane,“ zvolal ten muž, „v mene nebies, zasuňte svoj meč do pošvy a nezabíjajte ma, kým ma nevypočujete! Nie som zlodej, božeuchovaj! Som čestný, dobre zapísaný mešťan, mám štít do ulice. Volám sa... Eh, ak sa nemýlim, vy ste pán d'Artagnan!“

„A ty si Planchet!“ zvolal poručík.

„K službám, pán poručík, ak som toho ešte schopný,“ zvolal Planchet na vrchole šťastia.

„Hádam hej,“ odvetil d'Artagnan, „ale prečo, dočerta, beháš po strechách o siedmej ráno, a v januári?“

„Pán poručík, musím vám to vyzprávať...“ povedal Planchet. „Vlastne vy by ste to hádam ani nemali vedieť.“

„A čože?“ spýtal sa d'Artagnan. „Ale najskôr zaves obrúsok na okno a stiahni záclony.“

Planchet poslúchol, a potom sa d'Artagnan spýtal:

„Tak čo?“

„Pán poručík, v prvom rade by som rád vedieť, ako vychádzate s pánom de Rochefort?“ spýtal sa opatrne Planchet.

„Výborne. Vieš dobre, že Rochefort je teraz jedným z mojich najlepších priateľov.“

„Ach, tým lepšie!“

„Ale čo má Rochefort spoločné s týmto tvojím vpádom do mojej izby?“

„Ach, pán poručík, najprv vám musím povedať, že pán Rochefort je...“

Planchet zaváhal.

„Prisámbohu, viem dobre, že Rochefort je v Bastile,“ povedal d'Artagnan.

„Skôr bol,“ odvetil Planchet.

„Akože bol?“ zvolal d'Artagnan. „Azda mal šťastie a podarilo sa mu odtiaľ ujsť?“

„Ach, pán poručík,“ zvolal Planchet, „ak tomu hovoríte šťastie, tak je všetko v poriadku: musím vám však povedať, že včera pravdepodobne poslali po pána de Rochefort do Bastily.“

„Prisámbohu, to viem, lebo ja som bol po neho!“

„Ale našťastie len po neho, a nazad ste ho vy neodvádzali, lebo keby som vás bol spoznal medzi eskortou, verte mi, pán poručík, že ešte stále k vám prechovávam veľa úcty...“

„Prestaň, hovädo! A povedz rýchlo, čo sa stalo!“

„Nuž stalo sa, že v polovici ulice de la Ferronnerie, keď koč

s pánom de Rochefort prechádzal popri skupine ľudí a keď sa vojaci z eskorty surovo osopili na mešťanov, vznikla veľká haravara. Väzeň si uvedomil, že nadišla vhodná príležitosť, vykrikol svoje meno a volal o pomoc. Bol som tam, začul som meno grófa de Rochefort, spomenul som si, že vlastne on ma urobil seržantom piemontského pluku a zvolal som, že je to väzeň, priateľ pána vojvodu de Beaufort. Ľudia sa vzbúrili, zastavili kone a rozohnali eskortu. Medzitým som otvoril dverka na koči, pán de Rochefort skočil na zem a stratil sa v dave. Nanešťastie v tej chvíli prechádzala okolo vojenská hliadka, spojila sa s gardistami a rozprášila nás. Ustupoval som po ulici Tiquetonne, stále mi boli v pätách, a tak som sa uchýlil do vedľajšieho domu. Obkľúčili ho a celý poprevracali, ale márne. Na piatom poschodí som našiel súcitnú osobu, ktorá ma skryla pod dva matrace. V tejto skrýši som zostal až do svitania a pri myšlienke, že hádam večer budú v pátraní pokračovať, odvážne som sa pustil po odkvapových rúrach a hľadal najskôr nejaký vchod a potom priechod do niektorého nestráženeho domu. Pane, to je všetko a čestné slovo, že by ma veľmi mrzelo, keby vám to nebolo po vôli.“

„To vôbec nie,“ povedal d’Artagnan, „naopak, namojdušu, som veľmi rád, že Rochefort je na slobode. Ale uvedomuješ si, že ak sa dostaneš do rúk kráľových ľudí, bez milosti odvisneš?“

„Bohuprisahám, viem!“ odvetil Planchet. „To ma práve veľmi trápi, a preto som rád, že som vás našiel, lebo ak ma budete chcieť skryť, som presvedčený, že to nikto neurobí lepšie ako vy.“

„Áno,“ súhlasil d’Artagnan, „neželám si nič iné, hoci neriskujem nič viac a nič menej ako svoju hodnosť, keby sa prišlo na to, že som poskytol úkryt rebelovi.“

„Ach, pán poručík, viete dobre, že pre vás som ochotný nasadiť aj svoj život.“

„Mohol by si, Planchet, dokonca dodať, že si ho už nasadil. Zabúdam len na to, na čo mám zabudnúť, ale ostatné si dobre držím v pamäti. Sadni si a pokojne sa najedz, lebo vidím, že veľavýznamne hľadiš na zvyšky mojej večere.“

„Máte pravdu, pán poručík, susedkina kuchyňa bola veľmi zle zásobená potravinami a od včera obeda som nemal v ústach nič okrem kúska chleba a zaváranín. Aj keď nepohrdam sladkosťami v príhodnom čase a na pravom mieste, musím priznať, že to bola trochu ľahká večera.“

„Úbohý chlapče!“ povedal d'Artagnan. „Tu máš, posilni sa!“
„Ach, pán poručík, dvakrát mi zachraňujete život,“ odpovedal Planchet, sadol si za stôl a začal jesť pahltne ako za krásnych dní na ulici des Fossoyeurs.

D'Artagnan sa naďalej prechádzal po izbe. Premýšľal, ako by za týchto okolností mohol Plancheta využiť.

Planchet za ten čas usilovne doháňal, čo zameškal. Napokon si povzdychol s uspokojením vyhladovaného človeka, ktorý sa poriadne nasýtil a teraz si chce na chvíľu oddýchnuť.

„No tak,“ povedal d'Artagnan, keď usúdil, že nadišla vhodná chvíľa na výsluch, „poďme pekne po poriadku: nevieš, kde je Athos?“

„Nie, pán poručík,“ odvetil Planchet.

„Dočerta! A nevieš, kde je Porthos?“

„Veru ani to.“

„Dočerta, dočerta! A Aramis?“

„Ani to.“

„Dočerta, dočerta, dočerta!“

„Ale viem, kde je Bazin,“ povedal Planchet šibalsky.

„Ako, ty vieš, kde je Bazin?“

„Áno, pane.“

„Kde je?“

„V Notre-Dame.“

„A čo robí v Notre-Dame?“

„Kostolníka.“

„Bazin je kostolníkom v Notre-Dame! Si si tým istý?“

„Celkom istý. Videl som ho, rozprával som sa s ním.“

„Ten asi bude vedieť, kde je jeho pán.“

„Určite.“

D'Artagnan rozmýšľal, potom vzal plášť, meč a chystal sa odísť.

„Pán poručík,“ povedal Planchet žalostne, „takto ma nechávate? Uvedomte si, že dúfam len vo vás!“

„Sem ťa neprídu hľadať,“ povedal d'Artagnan.

„A čo keby prišli?“ povedal opatrný Planchet. „Uvedomte si, že pre domácich ľudí, ktorí ma nevideli vojsť, som zlodej.“

„Máš pravdu,“ uznal d'Artagnan, „počúvaj, hovoríš nejakým nárečím?“

„Hovorím viac než nárečím, pán poručík,“ odvetil Planchet, „hovorím cudzím jazykom, po flámsky.“

„A kde, dočerta, si sa to naučil?“

„V Artois, kde som dva roky bojoval. Počúvajte: *Goeden morgen, mynheer! Ith ben begeray te weeten the gesond beets omstand.*“

„Čo to znamená?“

„Dobrý deň, pane, ponáhl'am sa informovať o vašom zdraví.“

„Zázračne sa nám to hodí,“ povedal d'Artagnan, išiel k dverám, zavolať na čašníka a rozkázal mu, aby poslal krásnu Madeleine hore.

„Čo to robíte, pán poručík?“ spýtal sa Planchet. „Chcete zveriť naše tajomstvo nejakej žene?“

„Neboj sa, tá ani nehlesne.“

Vtom vošla hostinská. Pribehla vysmiata v nádeji, že nájde d'Artagnana samého, keď však uvidela Plancheta, zarazene cúvla.

„Moja drahá hostiteľka,“ povedal d'Artagnan, „predstavujem vám vášho brata, ktorý prichádza z Flámska a ktorého si na niekoľko dní najímam do služby.“

„Môjho brata?“ spýtala sa hostiteľka čoraz prekvapenejšie.

„Zaželajte dobrý deň svojej sestre, *master Peter.*“

„*Vilkom, zuster!*“ povedal Planchet.

„*Goeden day, broer!*“ odvetila udivená hostinská.

„Tuto,“ povedal d'Artagnan, „tento pán je váš brat, ktorého vy asi nepoznáte, ale poznám ho ja. Prišiel z Amsterdamu. Kým budem preč, oblečte ho, vrátim sa asi o hodinu a vy mi ho predstavíte. Na vaše odporúčanie vám nemôžem nič odmietnuť, vezmem ho k sebe do služby, hoci nevie ani slovo po francúzsky. Rozumiete?“

„Myslím, že som uhádla, čo si želáte, a to mi stačí,“ povedala Madeleine.

„Moja krásna hostiteľka, ste vzácna žena, spolieham sa na vás.“

Nato dal d'Artagnan Planchetovi znamenie, že všetko je v poriadku, a pobral sa do Notre-Dame.

VIII. Aký rozdielny vplyv môže mať pol pistoly na kostolníka a na miništranta

D'Artagnan šiel po Pont-Neuf a gratuloval si, že sa stretol s Planchetom. Hoci sa zdalo, že statočnému mladíkovi preukázal službu, v skutočnosti mal d'Artagnan z Plancheta úžitok. V tej chvíli naozaj nemohlo byť pre d'Artagnana nič príjemnejšie, než statočný a rozumný lokaj. Podľa všetkého mu Planchet nebude dlho k službám, lenže aj keď znovu nadobudne svoje spoločenské postavenie na Ulici Lombard'ánov, aj tak zostane zaviazaný d'Artagnanovi, že ho u seba schoval a takmer mu tým zachránil život. A d'Artagnan sa vôbec nehneval, že má styky s meštianstvom vo chvíli, keď sa ono chystá viesť vojnu proti kráľovskému dvoru. Bola to akási dohoda s nepriateľským táborom a pre takého dôvtipného človeka, ako bol d'Artagnan, i tie maličkosti mohli viesť k veľkým veciam.

V tomto duševnom rozpore d'Artagnan, spokojný s náhodou i so samým sebou, došiel k Notre-Dame. Vyšiel na plošinku, vošiel do chrámu a spýtal sa kostolného sluhu, ktorý zametal kaplnku, či nepozná pána Bazina.

„Pána Bazina, hlavného kostolníka?“ spýtal sa sluha.

„Áno, toho.“

„Ten slúži pri omši, tamto, v Kaplnke Panny Márie.“

D'Artagnan sa zachvel od radosti, lebo neveril, že nájde Bazina, aj keď mu to Planchet povedal. Ale teraz, keď už držal jeden koniec nite, bol presvedčený, že sa dostane aj na jej druhý koniec.

Išiel si kľaknúť naproti kaplnke, aby svojho muža nestratil z dohľadu. Našťastie, bola to len krátka tichá omša.

D'Artagnan, ktorý sa už zabudol modliť, a nevzal si so sebou ani modlitebnú knižku, využíval voľný čas na to, že pozoroval Bazina.

Bazin sa vo svojom rúchu tváril majestátne a zároveň pokorne. Bolo jasné, že došiel, alebo že sa blížil na vrchol svojich ambícií a že berla z veľrybej kosti, ktorú držal v ruke, sa mu zdala aspoň taká čestná ako maršalská palica. Jeho zovňajšok podstúpil zmeny celkom porovnateľné odevu. Celé telo sa ešte viac zaoblilo a stalo sa akoby kanonické. Zdalo sa,

že z tváre zmizli všetky vyčnievajúce časti. Nos takmer zmizol v zaokrúhlených lícach, brada sa strácala v krku, oči zmizli v čomsi, čo nebolo tukom, ale akousi opuchlinou a vlasy pristrihnuté do rohov ako u kňazov, prikrývali čelo skoro po obočie.

D'Artagnan práve skončil svoje pozorovanie, keď kňaz ukončil omšu. Vyriekol slová požehnaní a odchádzal, dávajúc na veľké d'Artagnanovo prekvapenie požehnanie, ktoré každý prijímal pokľaciačky. Vzápätí sa d'Artagnan prestal áudovaĚ, lebo v kÁazovi spoznal koadjútora, povestného Jeana-Françoisa de Gondy. Dávaním almužny sa začal stávať populárnym. Aby svoju popularitu ešte zvýšil, odsluhoval zavše túto rannú omšu, na ktorej sa zúčastňoval len ľud.

D'Artagnan si pokľakol ako ostatní, prijal tiež požehnanie a prežehnal sa. Keď popri ňom za predstaveným pokorne, s očami upretými k nebu, prechádzal Bazin, d'Artagnan ho zadržal za spodok rúcha. Bazin sklopil oči a cúvol, akoby bol zazrel nejakého hada.

„Pán d'Artagnan!“ zvolal. „*Vade retro, Satanas!*“

„Ech, milý Bazin,“ povedal dôstojník so smiechom, „ako to prijímate starého priateľa?“

„Pane,“ odvetil Bazin, „skutočnými priateľmi kresťana sú tí, čo mu pomáhajú k spásu, a nie tí, ktorí ho od nej odvracajú.“

„Nerozumiem vám, Bazin,“ povedal d'Artagnan, „a nevidím ani, v čom by som mal byť kameňom úrazu vašej spásy.“

„Pane, zabúdate, že ste takmer naveky zničili spásu môjho úbohého pána,“ odvetil Bazin, „a že nemáte nijakú zásluhu na tom, že neprepadol večnému zatrateniu, keď zostal mušketierom, hoci mal horlivú náklonnosť k duchovenstvu.“

„Milý Bazin,“ pokračoval d'Artagnan, „podľa miesta, kde sa so mnou stretávate, by sme mali usúdiť, že som sa zmenil – roky privádzajú k rozumu –, a pretože nepochybujem, že váš pán pracuje na svojej spásu, rád by som vedel, kde je, aby mi svojimi radami pomohol k spaseniu.“

„Povedzte radšej, aby ste ho zasa vytiahli do sveta. Našťastie,“ dodal Bazin, „neviem, kde je, a pretože sme na posvätnom mieste, neopovážil by som sa klamať.“

„Ako to!“ zvolal d'Artagnan vrcholne sklamaný. „Vy neviete, kde je Aramis?“

„V prvom rade, Aramis bolo len jeho skazonosné meno, v Aramisovi možno nájsť Simaru, a to je meno démona, ale

chvalabohu, zriekol sa navždy toho mena.“

„Máte pravdu,“ povedal d'Artagnan rozhodnutý, že bude trepezlivý až do konca, „veď ja som vôbec nehľadal Aramisa, ale pátra d'Herblay. No tak, milý Bazin, povedzte mi, kde je.“

„Nepočuli ste, pán d'Artagnan, že som vám už povedal, že neviem?“

„Áno, určite, ale ja vám zase vravím, že to nie je možné.“

„A je to pravda, pane, čistá pravda, svätá pravda.“

D'Artagnan videl, že z Bazina nedostane nič. Bolo jasné, že Bazin klame, ale klamal tak horlivo a vytrvalo, že sa dalo ľahko uhádnuť, že od svojej lži neustúpi.

„Dobre, Bazin!“ povedal d'Artagnan. „Keď neviete, kde býva váš pán, nechajte to tak a rozíďme sa ako dobrí priatelia. Vezmite si tejto pol pistoly a vypite si na moje zdravie.“

„Ja nepijem, pane,“ Bazin veľkodušne odtískal dôstojníkovi ruku, „to je dobré pre občanov, ale nie pre kňazov.“

„Nedá sa podplatiť!“ zašepkal si d'Artagnan. „Naozaj sa mi nedarí.“

Keď d'Artagnan, zaujatý svojimi myšlienkami, pustil Bazinovo rúcho, ten to využil a rýchlo ušiel do sakristie. Aj tam sa však cítil v bezpečí len vtedy, keď zavrel za sebou dvere.

D'Artagnan sa ani nepohol, stál zamyslený s očami upretými na dvere, ktoré vytvorili medzi ním a Bazinom hrádzu, keď vtom pocítil, že sa mu ktosi ľahko dotkol pleca.

Obrátil sa a takmer vykrikol od prevrapenia.

„Vy ste tu, milý Rochefort?“ povedal potichu.

„Pst!“ tíšil ho Rochefort. „Vedeli ste, že som na slobode?“

„Mal som to z prvej ruky.“

„A od koho?“

„Od Plancheta.“

„Akože, od Plancheta?“

„Pravdaže! On vás predsa zachránil.“

„Planchet?... Naozaj, zdalo sa mi, že som ho spoznal. To mi len dokazuje, milý môj, že na dobrý skutok sa nezabúda.“

„A čo tu robíte?“

„Prišiel som sa poďakovať Bohu, že som sa šťastne dostal na slobodu,“ odvetil Rochefort.

„A ešte čo? Lebo predpokladám, že to nie je všetko.“

„A okrem toho som si prišiel po rozkazy od koadjútora, aby som zistil, či by sme nemohli trochu nahnevať Mazarina.“

„Tvrdá hlava! Znovu sa natískate do Bastily.“

„Ach, keby išlo len o to, budem si dávať pozor, za to vám ručím! Na voľnej vôľičke je príjemnejšie! Pôjdem sa poprechádzať na vidiek,“ pokračoval Rochefort, dýchajúc z plných pľúc, „vydám sa na cestu po provincii.“

„Ja takisto,“ odvetil d'Artagnan.

„Nechcem byť indiskrétny, ale môžem sa vás opýtať, kam sa chystáte?“

„Hľadať svojich priateľov.“

„Akých priateľov?“

„Tých, na ktorých ste sa ma včera pýtali.“

„Athosa, Porthosa a Aramisa? Vy ich hľadáte?“

„Áno...“

„Čestné slovo?“

„Čo je na tom čudné?“

„Nič. Je to smiešne. A pre koho ich hľadáte?“

„To ani netušíte.“

„No dobre.“

„Bohužiaľ, neviem, kde sú.“

„A nemáte nijakú možnosť, aby ste sa o nich dozvedeli?“

Počkajte týždeň, a ja vám to poviem.“

„Týždeň, to je prídlho: Musím ich nájsť za tri dni.“

„Tri dni sú málo,“ namietol Rochefort, „Francúzsko je veľké...“

„Na tom nezáleží, poznáte slovo ‚musí‘, s tým sa dá urobiť veľa vecí.“

„A kedy sa ich vypravíte hľadať?“

„Už som začal.“

„Veľa šťastia!“

„A vám dobrú cestu!“

„Možno, že sa niekde stretneme.“

„Je to dosť pravdepodobné.“

„Ktohovie, náhoda býva rozmarná.“

„Zbohom.“

„Dovidenia. A ešte niečo. Keby vám Mazarin o mne rozprával, povedzte mu, že som vás poveril, aby ste mu oznámili, že čoskoro uvidí, či som, ako on vraví, príliš starý na činy.“

Rochefort sa vzdialil s diabolským úsmevom, pri ktorom d'Artagnanovi prechádzal kedysi mráz po chrbte. Tentoraz sa však d'Artagnan naňho pozrel bez úzkosti, ba sám sa usmieval s istou dávkou melanchólie. Bola to asi už len pečať spomienky.

„Chod', diabol, a rob, čo chceš,“ povedal si v duchu, „mne na tom vôbec nezáleží. Niet na svete druhej Constance!“

Keď sa d'Artagnan obrátil, zazrel Bazina, ktorý si najprv odložil kňazské rúcho a teraz sa zhováral s kostolným sluhom. Zdalo sa, že Bazin je veľmi rozčúlený, rozhadzoval krátkymi tučnými rukami. D'Artagnan usúdil, že mu pravdepodobne nakazuje, aby bol pokiaľ možno veľmi diskretný.

D'Artagnan využil, že sa dvaja cirkevní muži rozprávajú, vykĺzol z katedrály a schoval sa za rohom na ulici des Canettes. Bazin nemohol vyjsť von, aby ho odtiaľ d'Artagnan nevidel.

O päť minút sa Bazin objavil pred chrámom. Poobzeral sa na všetky strany, aby sa presvedčil, či ho niekto nepozoruje. Nášho dôstojníka, ktorému na päťdesiat krokov spoza domu vyčnievala len hlava, však nezbadal. To ho uspokojilo, a odvážil sa do ulice Notre-Dame. D'Artagnan vyskočil zo svojej skrýše a dobehol akurát vtedy, keď Bazin zahýbal z ulice de la Juiverie do ulice de la Calandre a tam vošiel do slušne vyzerajúceho domu. Vtedy náš dôstojník už nepochyboval, že je to obydlie ctihodného kostolníka.

D'Artagnan sa neopovážil ísť spýtať rovno do domu. Ak je tam nejaký domovník, určite ho už vystríhal a ak tam nie je, na kohože by sa obrátil? Vošiel do krčmičky na rohu ulice Saint-Éloi a ulice de la Calandre a objednal si džbán koreneného vína. Tento nápoj museli pripravovať dobrú polhodinu, d'Artagnan mal teda dosť času striehnuť na Bazina a pritom nevzbudiť nijaké podozrenie.

V miestnosti zazrel dvanásť-pätnásťročného šikovného chlapca, ktorého, ako sa domnieval, videl pred dvadsiatimi minútami v miništrantskej kamži. Spýtal sa ho na to, a pretože učeň nemal záujem nič skrývať, d'Artagnan sa dozvedel, že každé ráno od šiestej do deviatej miništruje a od deviatej do polnoci pracuje v krčme.

Kým sa rozprával s chlapcom, k Bazinovmu domu priviedli koňa. Kôň bol osedlaný. O chvíľu vyšiel Bazin.

„Aha, náš kostolník sa niekde vyberá,“ povedal chlapec.

„A kam asi?“ spýtal sa d'Artagnan.

„Hrom do toho, to veru neviem.“

„Dostaneš pol pistoly, ak mi to zistíš,“ odvetil d'Artagnan.

„Ja že dostanem pol pistoly, ak zistím, kam ide Bazin?“

spýtal sa chlapec a oči mu zažiarili od radosti. „To nie je možné. Nežartujete?“

„Nie, na svoju dôstojnícku česť, tu je pol pistoly,“ a ukázal mu peniaz, ktorým ho chcel podplatiť.

„Skočím sa ho spýtať.“

„Tak sa práve vôbec nič nedozvieš,“ povedal d'Artagnan, „počkaj, až odíde a potom sa vypytuj, pátraj, hľadaj. To je tvoja vec, pol pistoly je tu,“ a zatiaľ vložil peniaz do vrečka.

„Rozumiem,“ odvetil chlapec s potmehúdskeým úsmevom, aký vie vykúzlitiť len parížsky uličník, „nuž dobre, počkáme!“

Nemuseli dlho čakať. O päť minút Bazin odklusal, popoháňajúc koňa dáždnikom, ktorý mal vo zvyku nosiť namiesto bičika.

Len čo zašiel na roh ulice de la Juiverie, chlapec vyletel za ním ako poľovnícky pes. D'Artagnan sa znovu vrátil na svoje miesto, sadol si presvedčený, že o desať minút sa dozvie, čo chce. A naozaj, chlapec sa vrátil ešte skôr.

„Tak čo?“ spýtal sa d'Artagnan.

„Viem to,“ odvetil chlapec.

„Kam išiel?“

„Ešte stále mi ponúkate pol pistoly?“

„Samozrejme, tak vrav!“

„Chcem ju vidieť. Požičajte mi ju, chcem sa presvedčiť, či nie je falošná.“

„Tu je.“

„Počujte, pán hostinský,“ povedal chlapec, „pán si pýta drobné.“

Hostinský za pultom vzal pol pistoly a vydal drobné. Chlapec si ich vopchal do vrečka.

„A teraz povedz, kam išiel?“ spýtal sa d'Artagnan, ktorý ho so smiechom pozoroval.

„Išiel do Noisy.“

„Ako to vieš?“

„Ach, hrom do toho! Na to netreba veľa šikovnosti. Poznal som koňa, patrí mäsiarovi, a ten ho zavše prenajíma pánu Bazinovi. Pomyslel som si, že mu ho mäsiar neprenajíma len tak, bez toho, aby sa neopýtal, kam s ním ide, aj keď sa mi nezdá, že by pán Bazin bol schopný koňa uštváť.“

„A ten ti odpovedal, že pán Bazin...“

„Ide do Noisy. Ostatne, zdá sa, že to má vo zvyku. Chodí tam dva-tri razy do týždňa.“

„A poznáš Noisy?“

„To si myslím, mám tam svoju dojku.“

„Je v Noisy nejaký kláštor?“

„A aký! Jezuitský!“

„Dobre,“ odvetil d'Artagnan, „potom už niet pochýb!“

„Ste spokojný?“

„Áno. Ako sa voláš?“

„Friquet.“

D'Artagnan vybral zápisník a poznačil si chlapcovo meno i adresu krčmičky. Keďže sa dozvedel, čo chcel, zaplatil džbán koreneného vína, ktoré ani neochutnal, a pustil sa rýchlo späť do ulice Tiquetonne.

IX. O tom, ako d'Artagnan hľadal Aramisa hrozne ďaleko a odrazu ho objavil na koni za Planchetom

Keď sa d'Artagnan vrátil domov, uvidel akéhosi muža sedieť v kúte pri kozube. Bol to Planchet, ale vďaka starým šatám, ktoré vyhnaný manžel nechal doma, tak veľmi zmenený, že on sám ho ledva spoznal. Madeleine mu ho predstavila pred všetkými sluhami. Planchet povedal dôstojníkovi krásnu flámsku vetu, dôstojník mu odpovedal niekoľkými slovami, ktoré sa nedali zaradiť do nijakého jazyka, a obchod bol uzavretý. Madeleinin brat vstúpil do služby k d'Artagnanovi.

D'Artagnanov plán bol dokonale premyslený. Do Noisy nechcel prísť za vidna, obával sa, že ho niekto spozná. Mal teda dosť času, lebo Noisy je asi štyri míle od Paríža, na ceste do Meaux.

Výdatne sa naraňajkoval, potom sa preobliekol, obávajúc sa, aby jeho kabátec poručíka mušketerov nevzbudil nedôveru. Napokon si vybral najpevnejší z troch mečov, ktorý nosieval len príležitostne, pred druhou si dal osedlať dva kone a spolu s Planchetom vyšli cez Villetské mýto. V dome susediacom s hostincom *U kozičky* sa zatiaľ konali najhorlivejšie prehliadky, aby našli Plancheta.

Keď po poldruhej míli od Paríža d'Artagnan zistil, že sa vo svojej netrpezlivosti vydal na cestu príliš zavčasu, zastavil na chvíľu, aby si kone oddýchli. Krčma bola plná podozrivých ľudí, ktorí akoby sa chystali na nejakú nočnú výpravu. Vo dverách sa objavil akýsi chlap zahalený do plášťa, keď však videl cudzinca, dal znamenie rukou a dvaja pijani vyšli von.

D'Artagnan bezstarostne podišiel k pani krčmárke, vychvaľoval jej víno, hoci to bolo len montreuilské trojchlapové, dal jej zopár otázok o Noisy a dozvedel sa, že v dedine sú len dva bohatšie domy: jeden patril parížskemu arcibiskupovi a býva v ňom teraz jeho neter, pani vojvodkyňa de Longueville, a druhý, jezuitský kláštor, je majetkom dôstojných otcov. Nebolo teda možné pomýliť sa.

O štvrtej sa d'Artagnan znovu vydal na cestu. Šiel krokom, lebo chcel prísť na miesto až za tmy. Nuž, keď sa človek krokom nesie na koni jednotvárnou krajinou za zimného dňa a za chmúrneho počasia, nemôže robiť nič lepšie než to, čo

robi zajac vo svojom brlohu, ako vraví La Fontaine – snívať. D'Artagnan teda sníval a sníval aj Planchet. Každý o inom.

Jedno krčmárkino slovo usmernilo d'Artagnanove myšlienky zvláštnym smerom, to slovo bolo meno pani de Longueville.

Pani de Longueville mala všetko, aby o nej človek sníval. Bola jednou z najvznešenejších dám celého kráľovstva a jednou z najkrajších žien na kráľovskom dvore. Vydala sa za starého vojvodu de Longueville. Bola milenkou Colignyho, a ten sa pre ňu dal zabiť vojvodom de Guise v súboji na Place Royale. Potom sa hovorilo o jej príliš nežnom priateľstve so svojím bratom, princom de Condé, čo údajne veľmi pobúrilo bohobožné dušičky na kráľovskom dvore. Napokon sa však vravelo, že toto priateľstvo vystriedala hlboká nenávisť a že vojvodkyňa de Longueville vraj teraz pakuje s princom de Marcillac, prvorodeným synom starého vojvodu de la Rochefoucauld. A tohto práve podpichovala proti svojmu bratovi.

D'Artagnan o tomto všetkom premýšľal. Premýšľal nad tým, že kedysi v Louvri vídaval často prechádzať popri sebe žiarivú a osľňujúcu krásnu pani de Longueville. Myslel na Aramisa, ktorý, hoci nebol ničím viac než on, bol kedysi milencom pani de Chevreuse, dámy, čo bola predtým na kráľovskom dvore tým, čím je dnes pani de Longueville. V duchu sa pýtal, prečo sú na svete ľudia, ktorí v tŕziadostivosti alebo v láske dosiahnu všetko, čo si želajú, zatiaľ čo iní, či už náhodou, nepriazňou osudu, alebo prirodzenými zábrami, ktorými ich obdarila príroda, zotrávajú na polceste za splnením svojich nádejí.

Musel si priznať, že napriek svojmu dôvtipu a svojej šikovnosti je a pravdepodobne zostane medzi tými druhými, keď vtom podišiel k nemu Planchet a povedal:

„Stavím sa, pane, že myslíte na to isté, čo ja.“

„Pochybujem, Planchet,“ povedal s úsmevom d'Artagnan, „ale na čo myslíš ty?“

„Pane, myslím na tých podozrivých ľudí, ktorí popíjali v krčme, kde sme sa pred chvíľou zastavili.“

„Planchet, ty si stále opatrný.“

„Pane, to je inštinkt.“

„Nuž dobre, čo ti hovorí tvoj inštinkt za týchto okolností?“

„Pane, môj inštinkt mi povedal, že tí ľudia sa zišli v tej krčme so zlým úmyslom, a keď som o tom premýšľal v najtmavšom kúte stajne, vošiel tam muž v plášti s dvoma ďalšími chlapmi.“

„Aha, aha!“ poznamenal d'Artagnan, pretože Planchetovo rozprávanie sa zhodovalo s tým, čo sám predtým spozoroval. „A čo?“

„Jeden z tých chlapov vravel:

„Bude asi v Noisy alebo tam príde dnes večer, lebo som spoznal jeho sluhu.“

„Si si istý?“ spýtal sa muž v plášti.

„Áno, princ,“ znela odpoveď.“

„Princ?“ prerušil ho d'Artagnan.

„Áno, princ. Ale počúvajte ďalej:

„Ak je tam, rozhodne musíme vedieť, čo s ním máme urobiť,“ povedal ďalší pijan.

„Čo s ním máme urobiť?“ spýtal sa princ.

„Áno, to nie je človek, ktorý by sa dal len tak chytiť, bude tasiť meč.“

„Nuž musíme urobiť to isté, ale usilujte sa ho chytiť živého. Máte povrazy, do ktorých ho poviažete? A handru, ktorou mu zapcháte ústa?“

„Máme všetko.“

„Dajte pozor, podľa všetkého bude preoblečený za šľachtica.“

„Och, áno, áno, vaša milosť, nemajte starosti.“

„Napokon, budem tam i ja a povediem vás...“

„Ručíte za to, že spravodlivosť...“

„Ručím za všetko,“ odvetil princ.

„Dobre, urobíme, ako najlepšie vieme.““

„A čo nás je do toho?“ spýtal sa d'Artagnan. „Je to nejaký úklad, každodenná vec.“

„Ste presvedčený, že to nie je proti nám?“

„Proti nám? A prečo?“

„Doparoma, len si spomeňte na ich reči: ‚Spoznal som jeho sluhu,‘ povedal jeden, a to by sa celkom pokojne mohlo vzťahovať na mňa.“

„A potom?“

„Bude asi v Noisy alebo dnes večer tam príde,“ povedal druhý, aj to by sa celkom pokojne mohlo vzťahovať na vás.“

„A potom?“

„Potom princ povedal: ‚Dajte pozor, podľa všetkého bude preoblečený za šľachtica.‘ Zdá sa mi, že niet pochýb, lebo vy ste oblečený ako šľachtic, a nie ako dôstojník mušketerov. Nuž čo na to poviete?“

„Ach, môj milý Planchet,“ povzdychol si d'Artagnan, „už,

bohužiaľ, minuli tie časy, keď ma princovia chceli zavraždiť. Ach, to boli krásne časy. Buď teda pokojný, tí ľudia nepodnikajú nič proti nám. Ručím za to.“

„Tak je dobre. Už o tom nehovorme.“

Planchet znovu zaujal svoje miesto za d'Artagnanom so vznešenou dôverou, akú mal vždy k svojmu pánovi, a ktorú nezmenilo ani pätnásť rokov odlúčenia.

Prešli takto hádam míľu. Vtedy sa Planchet priblížil k d'Artagnanovi a oslovil ho:

„Pane.“

„Čo zase?“ spýtal sa d'Artagnan.

„Pane, pozrite na tú stranu,“ povedal Planchet, „nezdá sa vám, že v tme vidieť pohybovať sa nejaké tiene? Zdá sa mi, že počuť dupot koní.“

„To nie je možné...“ povedal d'Artagnan, „zem je mokrá od dažďov! Ale aj mne sa zdá, že čosi vidím.“

Zastal, chvíľu pozoroval a počúval.

„Ak nepočuť dupot koní, tak musí byť počuť aspoň ich erdžanie.“

Naozaj, priestorom a tmou zaznelo erdžanie a doľahlo až d'Artagnanovi do uší.

„To budú naši ľudia, ktorí sú na výprave,“ povedal, „ale to nás nezaujíma, pokračujme pokojne vo svojej ceste.“

A znovu kráčali ďalej. Po polhodine došli k prvým domom v Noisy. Bolo niečo medzi pol deviatou a deviatou a ako to na dedine býva, ľudia už spali, nikde ani svetielka. Po oboch stranách cesty sa na tmavosivej oblohe črtali o niečo tmavšie okraje zúbkovitých striech, zavše za bránou zaštekal pes, ktorý sa prebral zo spánku, a vyplašená mačka ufrnkla z prostriedku dláždenej cesty, ukryla sa kdesi v kríkoch, kde bolo vidieť jagať sa len jej vyplašené oči ako karbunkuly. Zdalo sa, akoby to boli jediné živé bytosti v dedine.

Uprostred dediny sa na hlavnom priestranstve medzi dvoma uličkami vypínalo tmavé osamotené stavanie. Pred jeho priechlím rozpínali holé ramená obrovské lipy.

D'Artagnan pozorne preskúmal budovu.

„To bude asi arcibiskupov palác,“ povedal Planchetovi, „príbytok krásnej pani de Longueville. Ale kde je potom kláštor?“

„Kláštor je na konci dediny, poznám ho,“ ozval sa Planchet.

„Výborne, Planchet,“ povedal d'Artagnan, „kým ja pritiahnem

koňom ohlávkou, odcvájajú tam a vracajú sa mi povedať, či sa u jezuitov ešte v niektorom okne svieti.“

Planchet poslúchol a stratil sa v tme, zatiaľ čo d'Artagnan zoskočil z koňa a pritiahol remeň na postroji.

O päť minút sa Planchet vrátil.

„Pane, svieti sa v jednom okne zo strany od polí.“

„Hm, keby som bol príslušníkom frondy, zaklopal by som na bránu a som presvedčený, že by som dostal dobrú večeru. A zatiaľ je celkom možné, že budeme musieť spať na tvrdej zemi niekde medzi kláštorom a palácom, zomierajúc od hladu a smädu.“

„Hej,“ dodal Planchet, „ako povestný Buridanov osol. Mám zaklopať?“

„Psst!“ tíšil ho d'Artagnan. „Aj v tom jedinom okne sa prestalo svietiť.“

„Počujete, pane?“ spýtal sa Planchet.

Vtom sa ako uragán z obidvoch uličiek, vedúcich popri dome, vyrútili dve skupiny jazdcov, každá po desať mužov, zatarasili cestu a obkolesili d'Artagnana a Plancheta.

„Hrom do toho!“ zvolal d'Artagnan, vytasil meč, kryl sa svojím koňom a Planchet urobil to isté, „tuším si mal pravdu, vyzerá to, že idú po nás.“

„Tu sú, máme ich!“ zvolali jazdci a vrhli sa na d'Artagnana s vytaseným mečom.

„Nech vám neujde,“ povedal ktosi nahlas.

„Nie, vaša milosť, nebojte sa.“

D'Artagnan usúdil, že prišla vhodná chvíľa, aby sa zamiešal do rozhovoru.

„Hej, páni,“ povedal gaskonským prízvukom, „čo chcete, čo si želáte?“

„To sa hneď dozvieš!“ vykriekli jazdci zborovo.

„Zastavte, zastavte,“ zvolal ten, ktorého volali jeho milosťou, „zastavte, preboha. To nie je jeho hlas!“

„Ach tak, páni, čo ste sa v Noisy náhodou zbláznili?“ zvolal d'Artagnan. „Uvedomte si však, upozorňujem vás, že mám dlhý meč a prvému, kto sa priblíži na jeho dosah, rozpáram bachor.“

„Čo tu robíte?“ spýtal sa vodca veliteľským hlasom.

„A vy?“ spýtal sa d'Artagnan.

„Budte slušný, lebo vás moji muži poriadne vyobšívajú. Aj keď nechcem prezradiť svoje meno, žiadam, aby ma každý rešpektoval, ako to vyžaduje moje postavenie.“

„Nechcete prezradiť svoje meno, lebo na niekoho číhate,“ povedal d'Artagnan, „ale ja, ja cestujem pokojne so svojim sluhom a nemám dôvod zamlčať svoje meno.“

„Dost', dost'! Ako sa voláte?“

„Poviem vám svoje meno, aby ste vedeli, kde ma možno nájsť, vaša milosť alebo pán princ, alebo ako chcete, aby som vás volal,“ povedal náš Gaskonec, ktorý nechcel, aby sa zdalo, že ustupuje pred hrozbou, „poznáte pána d'Artagnana?“

„Poručíka kráľovských mušketerov?“ spýtal sa hlas.

„Áno, toho.“

„Poznám, samozrejme.“

„Tak ste asi počuli,“ pokračoval Gaskonec, „že má pevnú päšť a ostrú čepel?“

„Vy ste pán d'Artagnan?“

„Hej, som.“

„Vy ho prichádzate brániť?“

„Koho?“

„Toho, ktorého hľadáme.“

„Zdá sa, že príchodom do Noisy som sa dostal do kráľovstva záhad, hoci nemám o ničom ani potuchy,“ zašomral d'Artagnan.

„Odpovedzte mi!“ ozval sa ten istý pyšný hlas. „Čakáte pod týmito oknami na neho? Prišli ste ho do Noisy brániť?“

„Nečakám na nikoho,“ odvetil d'Artagnan, ktorý pomaly začínal strácať trpezlivosť, „nemám v úmysle brániť nikoho, iba seba. Ale seba budem brániť veľmi zúrivo, na to vás upozorňujem.“

„V poriadku,“ povedal hlas, „ale odíďte odtiaľto, uvoľnite nám miesto!“

„Odísť odtiaľto!“ zvolal d'Artagnan, lebo tento príkaz mu prekážal v plánoch. „To nie je také ľahké, vidíte, že padám od únavy a môj kôň takisto, ibaže by ste mi niekde na okolí ponúkli večeru a nocľah.“

„Darebák!“ ozval sa ktosi.

„Pane,“ oboril sa naňho d'Artagnan, „miernite sa, prosím vás, lebo ak ešte poviete jedno také slovo, nech ste markíz, vojvoda, princ alebo kráľ, vrátim vám ho späť do brucha, rozumiete?“

„Pozrimeže,“ povedal vodca, „nie je to nijaký omyl, takto skutočne hovorí Gaskonec, a nie ten, koho hľadáme. Dnes večer sme to zbabrali, vráťme sa. Ešte sa stretneme, pán d'Artagnan,“ pokračoval vodca zvýšeným hlasom.

„Áno, ale už nikdy nebudete mať takéto výhody,“ povedal

Gaskonec posmešne, „lebo ak sa ešte raz stretieme, možno budete sám a bude biely deň.“

„V poriadku, v poriadku,“ odvetil hlas, „poberme sa, páni!“

A skupina jazdcov sa s reptaním a preklínaním stratila v tme a vracala sa smerom do Paríža.

D'Artagnan s Planchetom zostali ešte chvíľu pripravení na obranu, keď sa však hluk postupne vzdľavoval, zasunuli meče do pošiev.

„Vidíš, ty hlupák, že nás nemali na muške,“ povedal pokojne d'Artagnan Planchetovi.

„A koho teda?“ spýtal sa Planchet.

„Namojdušu, neviem, a ani na tom nezáleží! Záleží mi len na tom, aby som sa dostal čím skôr do jezuitského kláštora. Tak, a teraz na kone! Nech sa robí, čo chce, doparoma, veď nás tam nezožerú.“

A d'Artagnan sa vyšvihol do sedla.

Planchet urobil to isté, keď vtom odrazu pocítil za sebou akúsi záťaž, až koňovi prehlo chrbát.

„Ech, pán poručík, mám za sebou nejakého chlapa!“ zvolal Planchet.

D'Artagnan sa obrátil a skutočne zbadal na Planchetovom koni dve postavy.

„Čo nás to sám diabol prenasleduje?“ zvolal, vytiahol meč a chystal sa zaútočiť na neznámeho muža.

„Nie, milý d'Artagnan,“ povedal neznámy, „to nie je diabol. To som ja, Aramis. Cválaj, Planchet, a na konci dediny zahni doľava.“

Planchet, s Aramisom za sebou, vyrazil cvalom, za ním sa pustil d'Artagnan, ktorý už začal veriť, že sa mu sníva akýsi fantastický a nesúvislý sen.

X. Páter d'Herblay

Na konci dediny Planchet podľa príkazu zahol doľava a zastal pod osvetleným oknom. Aramis skočil na zem a trikrát zatlieskal. Vzápätí sa otvorilo okno a spustil sa povrazový rebrík.

„Môj drahý,“ povedal Aramis, „ak sa vám chce vyliezť, budem rád, keď vás budem môcť privítať.“

„A to sa k vám chodí takto?“ spýtal sa d'Artagnan.

„Večer po deviatej to, bohuprisahám, nie je inakšie možné!“ vysvetľoval Aramis. „Kláštorný poriadok býva jeden z najprísnejších.“

„Prepáčte, drahý priateľ,“ ozval sa d'Artagnan, „ale zdá sa mi, že ste povedali – bohuprisahám!“

„Myslíte?“ odvetil Aramis so smiechom. „Je to celkom možné. Neviete si predstaviť, môj drahý, koľko zlozvykov človek nazbiera v týchto prekliatych kláštoroch a koľko nepekných spôsobov majú všetci títo duchovní, s ktorými som nútený žiť. Nejdete hore?“

„Chodte napred, pôjdem za vami.“

Aramis svižne vyliezol po rebríku a vzápätí bol v okne.

D'Artagnan vyliezol za ním, ale pomalšie, bolo vidieť, že tento spôsob cesty mu nesedí tak ako jeho priateľovi.

„Prepáčte,“ povedal Aramis, keď videl, aký je d'Artagnan neobratný, „keby som bol vedel, že ma počítate návštevou, bol by som dal doniesť záhradný rebrík, mne však stačí aj tento.“

„Pane,“ ozval sa Planchet, keď videl, že d'Artagnan končí svoj výstup, „toto je dobré pre pána Aramisa a je to dobré aj pre vás, v najhoršom prípade aj pre mňa, ale kone nemôžu liezť po rebríku.“

„Odvedte ich tamto do kôlne, kamarát,“ povedal Aramis Planchetovi a ukázal na akési stavenie na pláni, „tam pre ne nájdete slamu i obrok.“

„A pre mňa?“ spýtal sa Planchet.

„Vráťte sa pod tento oblok, trikrát zatlieskajte a my vám pošleme nejaké jedlo. Nebojte sa, dočerta, tu nikto neumrie hladom, chodte!“

Aramis vytiahol rebrík a zavrel okno.

D'Artagnan si prezeral izbu. V každom kúte boli trofeje zbraní, človek sa pohľadom i rukou mohol dotknúť všelijakých mečov, a štyri veľké obrazy predstavovali v bojových

uniformách kardinála lorrainského, kardinála de Richelieu, kardinála de Lavalette a arcibiskupa bordeauxského. Okrem toho nič nenasvedčovalo, že tu býva nejaký páter. Bolo tu damaskové čalúnenie, alenčónske koberce, a najmä posteľ s čipkovou ozdobou a prikrývkou na nohy pripomínala skôr posteľ nejakej milenky, než posteľ muža, ktorý prisľúbil, že získa nebesá striednosťou a trýznením tela.

„Prezeráte si moju celu?“ spýtal sa Aramis. „Ach, môj drahý, odpusťte mi. Čo chcete! Bývam ako kartuzián. Čo hľadáte?“

„Hľadám toho, kto vám spustil rebrík. Nevidím nikoho, a predsa sa ten rebrík nespustil sám.“

„Nie, spustil nám ho Bazin.“

„Aha,“ prikývol d'Artagnan.

„Môj Bazin je dobre vycvičený chlapík,“ pokračoval Aramis, „keď videl, že sa nevraciam sám, diskrétno sa vytratil. Sadnite si, môj drahý, a porozprávajme sa.“

Aramis pritiahol d'Artagnanovi široké kreslo, do ktorého sa poručík pohodlne usadil a ruky si položil na operadlo.

„Najprv sa so mnou navečeriate, však?“ spýtal sa Aramis.

„Ale áno, ak chcete,“ odvetil d'Artagnan, „dokonca mi to veľmi dobre padne, priznám sa, že cestou som čertovsky vyhladol.“

„Ach, môj úbohý priateľ,“ povedal Aramis, „tu sa veľmi nenajete, lebo sme vás nečakali.“

„Hádam mi hrozí crèveceurská omeleta? Myslím, že ste tak kedysi volali špenát.“

„Och, musíme dúfať, že s Božou a Bazinovou pomocou sa nájde niečo lepšie v komore dôstojných pátrov jezuitov.“

„Bazin, priateľ môj,“ povedal Aramis, „Bazin, podťte sem.“

Dvere sa otvorili a v nich sa objavil Bazin. Keď zbadal d'Artagnana, vydal zo seba výkrik podobný akémusi zúfalstvu.

„Drahý môj Bazin,“ povedal d'Artagnan, „som potešený, keď vidím, ako obdivuhodne drzo klamete, aj keď ste v kostole.“

„Pane,“ odvetil Bazin, „od dôstojných otcov jezuitov som sa dozvedel, že je dovolené klamať, ak sa klame s dobrým úmyslom.“

„Dobre, dobre, Bazin, d'Artagnan umiera od hladu a ja tiež, prineste nám niečo z toho najlepšieho, a najmä nezabudnite na dobré víno.“

Bazin sa uklonil na znamenie poslušnosti, zhlboka si povzdychol a odišiel.

„A teraz, keď sme tu sami, milý môj Aramis,“ povedal d'Artagnan a uprel oči na majiteľa, čím vlastne dokončil prehliadku, ktorú začal nábytkom, „povedzte mi, kde ste, doparoma, boli, keď ste spadli za Plancheta koňovi na chrbát?“

„Ach, aby to čert vzal!“ zakliak Aramis. „Ved' ste videli, spadol som z neba!“

„Z neba,“ d'Artagnan zakrútil hlavou, „nevyzeráte, že by ste odtiaľ prichádzali alebo tam išli.“

„Môj drahý,“ povedal Aramis s akýmsi nádychom povznesenosti, ktorý uňho d'Artagnan nikdy predtým nevidel, „ak som aj neprišiel z neba, určite som vyšiel aspoň z raja, a to je v podstate to isté.“

„Teraz aspoň učenci vedia, na čom sú,“ dodal d'Artagnan. „Doposiaľ sa nevedeli dohodnúť, kde ten raj vlastne je. Jedni tvrdili, že na Ararate, iní ho začlenili medzi Eufrat a Tigris a zdá sa, že ho hľadali príliš ďaleko, zatiaľ čo on je celkom blízko. Raj je v Noisy-le-Sec, v okolí zámku parížskeho pána arcibiskupa. Nevychádza sa z neho dverami, ale cez okno, nezostupuje sa stĺporadím po mramorových schodoch, ale po lipových vetvách a anjel s ohnivým mečom, čo ho stráži, zdá sa, zmenil svoje nebeské meno Gabriel na najpozemskejšie meno princa de Marcillac.“

Aramis sa pustil do smiechu.

„Ste stále veselý spoločník, môj milý,“ povedal, „s duchaplným gaskonským humorom. Áno, v tom, čo mi hovoríte, niečo je, len neverte, že som zaľúbený do pani de Longueville.“

„Dočerta, to si teda myslím!“ zvolal d'Artagnan. „Boli ste dosť dlho zaľúbený do pani de Chevreuse a nevenovali by ste predsa svoje srdce jej najväčšej nepriateľke!“

„Hej, máte pravdu,“ prisvedčil Aramis s mierne odvrátenou tvárou, „áno, miloval som kedysi úbohú vojvodkyňu a musím priznať, že nám bola veľmi užitočná. Nuž ale čo? Musela odísť z Francúzska. Ten prekliaty kardinál bol zdatný chlapík,“ pokračoval Aramis a vrhol pohľad na portrét bývalého ministra, „vydal rozkaz, aby ju zatkli a odviekli na Locheský zámok; namojdušu, že by jej bol dal odňať hlavu ako Chalaisovi, Montmorencymu a Cinq-Marsovi. Zachránila sa preoblečená za muža, ušla aj so svojou komornou, úbohou Ketty. Ako som počul, zažili dokonca zvláštnu príhodu. Neviem, v ktorej dedine požiadala farára, aby ju prichýlil. On mal len jednu izbu a považoval ju za jazdca. Ponúkol teda, že sa s ňou o izbu

podelí. Tej drahej Márii mužské šaty neobyčajne sedeli. Poznám len jednu ženu, ktorej pristanú podobne; zložili na ňu tento kuplet: *Laboissère, povedz sám...* Poznáte ho?"

„Nie, zaspievajte ho, môj drahý.“

A Aramis začal tým najrytierskejším tónom:

*Laboissière, povedz sám,
či mi pristanú mužské šaty?
Namojdušu, priznávam,
a jazdíte lepšie, než my chlapi!
Hľadzte, v pluku gardy
plnom halapartní
toto žieňa mladé
vyzerá sťa kadet.*

„Bravó!“ zvolal d’Artagnan. „Spievate stále výborne, milý môj Aramis, zisťujem, že ani omša vám nepokazila hlas.“

„Milý môj, to je pochopiteľné,“ povedal Aramis, „keď som bol mušketerom, chodieval som do stráže čo možno najmenej a teraz, keď som pátrom, slúžim čo možno najmenej omší. Ale vráťme sa k úbohej vojvodkyni.“

„Ku ktorej?... K vojvodkyni de Chevreuse alebo k vojvodkyni de Longueville?“

„Už som vám povedal, milý môj, že medzi mnou a vojvodkyňou de Longueville nebolo nič. Azda nejaké koketovanie, ale to bolo všetko. Nie, hovoril som o vojvodkyni de Chevreuse. Videli ste ju, keď sa po kráľovej smrti vrátila z Bruselu?“

„Áno, pravdaže, a ešte vždy bola veľmi krásna.“

„Áno,“ prisvedčil Aramis. „Aj vtedy som sa s ňou pár ráz stretol a dal som jej výborné rady. Mohol som však dušu na dlaň vyplúť, nechcela mi veriť, že Mazarin je kráľovným milencom. Vravela, že pozná Annu Rakúsku a že kráľovná je príliš hrdá, aby milovala podobného naničhodníka. Potom sa vrhla do intríg vojvodu de Beaufort, a ten naničhodník dal zatknúť pána vojvodu de Beaufort a pani de Chevreuse poslal do vyhnanstva.“

„Viete, že jej dovolili vrátiť sa?“ spýtal sa d’Artagnan.

„Áno, a dokonca sa vraj i vrátila... Zase vyvedie nejakú hlúposť.“

„Och, tentoraz sa hádam bude správať podľa vašich rád.“

„Och, tentoraz som sa s ňou už nestretol,“ povedal Aramis, „veľmi sa zmenila.“

„To nie ako vy, milý môj Aramis, vy ste stále rovnaký: stále máte krásne čierne vlasy, elegantnú postavu, jemné ruky.“

„Hej,“ povedal Aramis, „máte pravdu, veľmi sa o seba starám. Viete, drahý môj, že už starnem? Budem mať tridsaťsedem.“

„Počujte, milý môj,“ povedal d'Artagnan s úsmevom, „keď sme sa tak zišli, dohodnime sa, aký vek budeme mať v budúcnosti.“

„Ako to?“ spýtal sa Aramis.

„Nuž,“ pokračoval d'Artagnan, „kedysi som bol ja o dva či tri roky mladší než vy, a ak sa nemýlim, mám už odkrútených štyridsať.“

„Naozaj?“ spýtal sa Aramis. „Tak potom sa mýlim ja, lebo, milý môj, vy ste vždy boli vynikajúcim matematikom. Podľa vášho počítania by som mal mať štyridsaťtri! Dočerta, dočerta, milý môj, nezmieňujte sa o tom v Rambouillet, to by mi uškodilo.“

„Nebojte sa, tam nechodím,“ upokojoval ho d'Artagnan.

„Ale čo robí to zviera Bazin?“ zvolal Aramis. „Bazin, poponáhľajte sa, pán Darebák! Skapiname od hladu a smädu!“ V tom okamihu vošiel Bazin a v každej ruke držal fľašu.

„Konečne. Máme všetko?“ spýtal sa Aramis.

„Áno, pane, hneď,“ prikývol Bazin, „ale trvalo mi chvíľu, kým som povynášal všetko hore...“

„Lebo si stále myslíte, že máte na sebe kostolnícku kamžu,“ prerušil ho Aramis, „pretože stále čítate len breviár. Ale upozorňujem vás, že ak kvôli lešteniu všetkých tých predmetov, ktoré sú v kaplnkách, mi zabudnete vyčistiť meč, podpálím všetky vaše sväté obrázky a na tom ohni potom upečiem aj vás.“

Pohoršený Bazin sa prekrížoval fľašou, ktorú držal v ruke. D'Artagnan bol čím ďalej, tým viac prekvapený tónom a spôsobmi pátra d'Herblay, ktoré náramne kontrastovali s tónom a spôsobmi muškietiera Aramisa, a vytreštil na svojho priateľa oči.

Bazin rýchlo prestrel na stôl damažkový obrus a naň rozložil toľko pozlátaných, voňavých a vyberaných vecí, že d'Artagnan žasol.

„Vy ste predsa len niekoho čakali?“ spýtal sa dôstojník.

„Hm, vždy mám nejaké zásoby,“ prehodil Aramis. „Okrem toho som sa dozvedel, že ma hľadáte.“

„Od koho?“

„Od majstra Bazina, ktorý vás považoval za diabla, milý môj, a pribehol ma vystríhať pred nebezpečenstvom, ktoré hrozí mojej duši, ak sa znovu ocitne v zlej spoločnosti dôstojníka mušketerov.“

„Och, pane!...“ povedal Bazin so zopätými rukami a s prosebnou tvárou.

„Len choďte a nepretvarujte sa, viete, že to nemám rád! Urobíte lepšie, keď otvoríte okno a spustíte chlieb, kurča a fľašu vína nášmu priateľovi Planchetovi, ktorý dolu už asi hodinu tleska.“

Bazin poslúchol, priviazal na koniec povrazu tri určené veci a spustil ich Planchetovi, ktorý už nič iné nepotreboval a utiahol sa do kôlne.

„A teraz sa pusťme do večere,“ zahlásil Aramis.

Obaja priatelia zasadli k stolu, Aramis začal so šikovnosťou labužníka krájať kurčatá, jarabice a bravčové stehno.

„Hrom do toho,“ povedal d'Artagnan, „ale si tu žijete!“

„Hej, dosť dobre. Pre pôstne dni mám dišpenz z Ríma, ktorý mi zohnal pán koadjútorka vzhľadom na môj zdravotný stav.“

„Prepáčte mi otázku, milý môj,“ pokračoval d'Artagnan.

„Pravdaže, len ju položte, viete dobre, že medzi nami nemôžu byť nijaké indiskrétnosti.“

„Z vás sa teda stal bohatý človek?“

„Och, bože môj, to nie! Mám asi dvanásťtisíc libier ročne, a to nerátam malý príjem tisíc toliarov, ktorý mi určil pán Princ.“

„A ako získavate tých dvanásťtisíc libier?“ spýtal sa d'Artagnan. „Básňami?“

„Nie, poézie som sa vzdal, výnimku tvorí len sem-tam pijanská pieseň, galantný sonet alebo nevinný epigram. Píšem kázne, milý môj.“

„Aké kázne?“

„Nuž, zázračné kázne, viete! Aspoň tak sa zdá.“

„Potom ich čítate?“

„Nie, predávam.“

„A komu?“

„Tým zo svojich kolegov, ktorí sa chcú stať veľkými kazateľmi.“

„Naozaj? A nepokúšala vás túžba žať slávu len pre seba?“

„To hej, milý môj, ale moja povaha ju potlačila. Keď som na kazateľnici a nejaká krásna žena na mňa náhodou pozrie, pozriem aj ja na ňu, ak sa usmeje, usmejem sa aj ja. A potom začnem tárať dve na tri a namiesto toho, aby som hovoril o pekelných mukách, hovorím o rajských radoostiach. Ech, poviem vám, čo sa mi stalo raz v chráme Saint-Louis v Marais... Akýsi šľachtic sa mi smial do očí, prestal som kázať a povedal som mu, že je hlupák. Ľudia vyšli von zbierať kamene, ale ja som za ten čas tak dôkladne obrátil mysle veriacich, že nakoniec kameňovali jeho. Prirodzene, na druhý deň prišiel za mnou, mysliac si, že má do činenia s pátrom, ako sú všetci ostatní.“

„Aký bol výsledok tej návštevy?“ spýtal sa d'Artagnan a chytil sa od smiechu za boky.

„Aký bol výsledok? Že sme si dohovorili na druhý deň večer schôdzku na Place Royale. Ech, preboha, veď o tom už čosi viete.“

„Hádám som vám nesekundoval pri tom drzáňovi?“ spýtal sa d'Artagnan.

„A veru hej... Videli ste, ako som ho doriadil.“

„Zomrel?“

„Neviem. Ale tak či onak som mu dal rozhrešenie *in articulo mortis*. Stačí, keď usmrtime telo a spasíme dušu.“

Bazin sa zúfalo zaškl'abil, čím chcel naznačiť, že s takou morálkou azda súhlasí, ale neschvaľuje tón.

„Bazin, priateľ môj, neviete, že vás vidím v zrkadle a že raz navždy som vám zakázal vyjadrovať akýkoľvek súhlas či nesúhlas s mojím konaním?“ zvolal Aramis. „Urobte mi radosť, doneste nám španielske víno a choďte do svojej izby. Napokon, môj priateľ d'Artagnan mi aj tak chce povedať niečo veľmi tajné. Nemám pravdu, d'Artagnan?“

D'Artagnan prikývol a Bazin položil na stôl španielske víno a vytratil sa.

Dvaja priatelia ostali chvíľu ticho. Aramis, akoby chcel príjemne zažívať, a d'Artagnan, aby si pripravoval úvodnú reč. Každý z nich sa odvážil potajomky fľochnúť na svojho spoločníka, len keď sa ten druhý nedíval.

Aramis prerušil ticho prvý.

XI. Jeden šikovnejší než druhý

„Nad čím premýšľate, d'Artagnan?“ spýtal sa. „A čomu sa tak usmievate?“

„Môj milý, myslím na to, ako ste sa za čias, keď ste boli mušketerom, ustavične hrali na pátra a teraz, keď ste pátrom, hráte sa, ako sa mi zdá, silou-mocou na mušketera.“

„Máte pravdu,“ odvetil Aramis s úsmevom. „Ako viete, drahý môj d'Artagnan, človek je čudný tvor, zložený zo samých protikladov. Odkedy som kňazom, snívam len o bojoch.“

„To vidieť aj na zariadení bytu: máte v ňom všelijaké rapiere pre najnáročnejších milovníkov. Ešte stále tak dobre šermujete?“

„Šermujem tak, ako ste kedysi šermovali vy, možno ešte lepšie. Celý deň nerobím nič iné.“

„A s kým?“

„S vynikajúcim šermiarskym majstrom, ktorého tu máme.“

„Akože, tu?“

„Áno, tu v tomto kláštore, môj drahý. U jezuitov je všetko.“

„Keby vás pán de Marcillac nebol napadol s dvadsiatimi chlapmi, ale sám, boli by ste ho zabili?“

„Isteže,“ prisvedčil Aramis, „a možno aj na čele tých dvadsiatich chlapov, keby som bol mohol tasiť tak, aby ma nikto nepoznal.“

„Namojdušu,“ povedal si potichu d'Artagnan, „myslím, že je z neho lepší Gaskonec než ja.“

Nahlas dodal: „Tak, milý môj Aramis, pýtate sa ma, prečo som vás hľadal?“

„Nie, na to som sa vás nepýtal,“ povedal Aramis so šibalským výrazom, „ale čakal som, že mi to povie.“

„Nuž, hľadal som vás, aby som vám ponúkol jedinečnú možnosť, ako zabiť pána de Marcillac, keď vám to urobí radosť, aj keby bol stokrát princom.“

„Ale, ale, ale,“ povedal Aramis, „to je nápad!“

„Vyzývam vás, aby ste sa ho chytili, môj drahý. Pozrite, máte opátstvo, ktoré vám vynáša tisíc toliarov a dvanásťtisíc libier, ktoré zarobíte predávaním kázní, ste bohatý? Odpovedzte mi úprimne.“

„Som žobrák ako Jób, keby ste prehľadali vrecká a kufre, myslím, že by ste nenašli ani sto pistolí.“

„Doparoma, sto pistolí,“ zahundral si potichu d'Artagnan, „a

tomu hovorí, že je žobrák ako Jób! Keby som ja mal toľko peňazí poruke, považoval by som sa za boháča ako Crésus.“

Potom dodal hlasnejšie:

„Ste ctižiadostivý?“

„Ako Enceladus.“

„Nuž, priateľ môj, prinášam vám možnosť, ako zbohatnúť, mať moc, voľnosť a robiť všetko, čo len chcete.“

Po Aramisovom čele preletel tieň, rýchlo ako obláčik, čo sa v auguste preženie nad obilím, nie však až tak rýchlo, aby ho d'Artagnan nezbadal.

„Pokračujte,“ vyzval ho Aramis.

„Najskôr by som vám rád dal ešte jednu otázku. Venujete sa politike?“

V Aramisových očiach sa mihol záblesk, rýchlo ako tieň, ktorý mu predtým preletel po čele, ale predsa znova nie tak rýchlo, aby ho d'Artagnan nepostrehol.

„Nie,“ odvetil Aramis.

„Tak vám všetky návrhy iste prídu vhod,“ povedal s úsmevom Gaskonec.

„To je celkom možné.“

„Zaspomínali ste niekedy, drahý môj Aramis, na krásne dni našej mladosti, ktoré sme veselo prežívali pri pohári alebo v boji?“

„Áno, určite, a nie raz som ľutoval, že je všetko preč. Boli to šťastné časy, *delectabile tempus!*“

„Nuž, drahý môj, tie krásne dni sa môžu znovu zrodiť, tie šťastné časy sa môžu vrátiť! Dostal som za úlohu nájsť svojich druhov, a tak som začal vami, pretože ste boli dušou nášho spolku.“

Aramis sa uklonil skôr zo zdvorilosti než od radosti.

„Pustiť sa zase do politiky?“ povedal zmierlivým hlasom a vyvrátil sa v kresle. „Ach, milý d'Artagnan, len pozrite, ako usporiadane a pohodlne žijem. Zakúsili sme nevďačnosť veľkých, veď to viete!“

„Máte pravdu,“ súhlasil d'Artagnan, „možno však tí veľkí ľutujú, že boli takí nevďační.“

„To by už bolo niečo iné,“ odvetil Aramis. „Každý hriech sa raz odpustí! Napokon, v jednom máte pravdu: keby sa nás znova zmocnila túžba zamiešať sa do štátnych záležitostí, myslím, že teraz je vhodná chvíľa.“

„Ako to viete vy, čo sa nestaráte o politiku?“

„Ach, panebože, aj keď sa o ňu osobne nestarám, žijem vo svete, ktorý sa o ňu stará. Pestujúc poéziu a lásku, spriatelil som sa s pánom Sarazinom, ktorý patrí pánovi de Conti, s pánom Voiturom, ktorý patrí koadjutorovi, a s pánom de Bois-Robert, ktorý odvtedy, čo nepatrí pánu kardinálovi de Richelieu, nepatrí nikomu alebo každému, ako chcete. Politické dianie mi teda celkom neuniklo.“

„Tušil som to,“ priznal d'Artagnan.

„Napokon, drahý môj, všetko, čo som vám povedal, považujte za slová človeka, ktorý hovorí ako ozvena, čisto a jasne opakuje to, čo počul,“ pokračoval Aramis. „Počul som, že kardinál Mazarin je momentálne veľmi znepokojený vývojom udalostí. Zdá sa, že jeho rozkazy sa nestretávajú s takou úctou, s akou sa prijímali rozkazy nášho bývalého strašiaka, nebohého kardinála. Lebo nech sa o ňom vraví, čo chce, treba uznať, môj drahý, že to bol veľký človek.“

„Ja vám v tom nebudem nijako protirečiť, môj milý Aramis, on ma predsa urobil poručíkom.“

„Spočiatku som bol úplne za kardinála: vravel som si, že ministra nikdy nikto nemá rád, ale on, s duchom, ktorý mu prisudzujú, nakoniec zvíťazí nad svojimi nepriateľmi a bude vzbudzovať strach, čo je podľa mňa azda lepšie než vzbudzovať lásku.“

D'Artagnan prikývol, čím chcel povedať, že celkom súhlasí s touto pochybnou zásadou.

„Taký bol môj prvý názor,“ pokračoval Aramis, „ale pretože sa v týchto veciach vôbec nevyznám a pokora, ktorú vyznávam, mi prikazuje nespoliehať sa na vlastný úsudok, informoval som sa. Nuž, milý priateľ...“

„Nuž čo?“ spýtal sa d'Artagnan.

„Nuž, budem musieť pokoriť svoju pýchu a priznať sa, že som sa mýlil,“ pokračoval Aramis.

„Naozaj?“

„Naozaj, informoval som sa a teraz vám prezradím, čo mi povedalo niekoľko osôb s rôznymi názormi a ambíciami: pán Mazarin nie je vôbec geniálny človek, ako som si myslel. Hm! Je to muž, ktorý neznamená nič, muž, ktorý bol sluhom kardinála Bentivoglia a hore sa prebil rôznymi intrigami. Je to povýšenec, muž bez mena, ktorý pôjde vo Francúzsku len cestou obranára. Nazbiera veľa toliarov, premárni všetky kráľove príjmy, sám sebe povypláca ročné platy, ktoré nebohý

kardinál de Richelieu vyplácal kdekomu, ale nikdy nebude vládnúť zákonom najsilnejšieho, najväčšieho alebo najväženejšieho. Okrem toho sa zdá, že tento minister nie je šľachtic ani spôsobilý, ani srdcom, ale že je to skôr akýsi šašo, Pulcinello, Pantalón. Poznáte ho? Ja ho nepoznám.“

„Hm, máte trochu pravdu,“ priznal d'Artagnan.

„Napíňate ma pýchou, môj milý, ak som sa dokázal vďaka určitému prostému dôvtipu, ktorým ma život obdaril, zhodnúť s človekom, ako ste vy, ktorý žije na kráľovskom dvore.“

„Vy ste mi však hovorili len o jeho osobe, a nie o jeho prívržencoch a prostriedkoch.“

„To je pravda. Má za sebou kráľovnú.“

„Zdá sa, že to už niečo znamená.“

„Ale nemá za sebou kráľa.“

„Kráľ je dieťa!“

„Dieťa, ktoré bude o štyri roky dospelé.“

„Ide o prítomnosť.“

„Áno, ale prítomnosť nie je budúcnosť, a okrem toho v prítomnosti nemá za sebou ani parlament, ani ľud, čo znamená peniaze, a nemá za sebou ani šľachtu, ani princov, čo znamená meč.“

D'Artagnan sa poškrabal za uchom. Musel si priznať, že tento postreh svedčí o širokom i správnom rozhlade.

„Vidíte, úbohý môj kamarát, aký som obdarený obvyklou prezieravosťou. Poviem vám, že som asi neurobil dobre, keď som sa s vami otvorene zhováral, lebo vy, ako sa mi zdá, sa prikláňate k Mazarinovi.“

„Ja?“ zvolal d'Artagnan. „Ja? Ani najmenej!“

„Hovorili ste o akejsi úlohe.“

„Ja že som hovoril o nejakej úlohe? Tak som sa mýlil. Nie, vravel som len to, čo ste povedali aj vy: Všetko sa akosi zamotáva. Nuž dobre, vyhodíme pierko do vzduchu, poberme sa tým smerom, kam ho vietor poniesie, a začneme znovu dobrodružný život. Boli sme štyria zdatní rytieri, štyri nerozlučné srdcia, spojme sa znovu, nie srdcami, ktoré sa nikdy nerozišli, ale svojím bohatstvom a odvahou. Máme výbornú príležitosť získať niečo cennejšie než diamant.“

„Máte pravdu, d'Artagnan, večnú pravdu,“ prikývol Aramis, „dôkaz je v tom, že mne vrátilo v hlave to isté. Pretože však nemám vašu silnú a plodnú predstavivosť, mne to museli nahovoriť – každý dnes potrebuje nejakú pomoc. Dostal som

návrhy, čosi sa roznieslo o našich slávnych činoch a priznám sa vám úprimne, že koadjútór to zo mňa vytiahol.“

„Pán de Gondy, kardinálov nepriateľ!“ vykrikol d'Artagnan.

„Nie, kráľov priateľ,“ povedal Aramis, „kráľov priateľ, rozumiete? Nuž, išlo by o službu kráľovi, ktorá je povinnosťou každého šľachtica.“

„Ale kráľ je s pánom de Mazarin, drahý môj!“

„Isteže, ale nie dobrovoľne. Zdanlivo, ale nie zo srdca, a v tom je pasca, ktorú kráľovi nepriatelia predkladajú úbohému chlapcovi.“

„Ach tak, vy mi celkom dobrosrdečne ponúkate občiansku vojnu, milý môj Aramis.“

„Vojnu za kráľa.“

„Ale kráľ bude na čele tej armády, kde bude aj Mazarin.“

„Srdcom však bude v armáde, ktorej bude veliť pán de Beaufort.“

„Pán de Beaufort? Ten je predsa vo Vincennes.“

„Povedal som pán de Beaufort?“ spýtal sa Aramis. „Pán de Beaufort alebo niekto iný, pán de Beaufort alebo nejaký iný princ.“

„Pán Princ pôjde s armádou, lebo je úplne oddaný kardinálovi.“

„Hm, hm, práve teraz mali medzi sebou nejaké rozpory,“ odvetil Aramis. „Nuž napokon, ak to nebude pán Princ, tak pán de Gondy...“

„Pán de Gondy sa má stať kardinálom, žiadajú pre neho kardinálsky klobúk!“

„Hádzam niet bojachtivých kardinálov?“ spýtal sa Aramis.

„Pozrite sa, okolo seba máte štyroch kardinálov, ktorí sa na čele armád vyrovnali pánu de Guébriant a pánu de Gassion.“

„Ale hrbatý generál?“

„Pod brnením sa hrb stratí. Ostatne, nepamätáte sa? Alexander kríval a Hannibal bol jednooký.“

„Vidíte z tej strany veľké výhody?“ spýtal sa d'Artagnan.

„Vidím z nej ochranu mocných princov.“

„A vypovedanie z krajiny, na ktorom sa dohodne vláda.“

„Ktoré však zruší parlament a vzbury.“

„To všetko by sa mohlo stať, keby sa podarilo odlúčiť kráľa od jeho matky.“

„Možno sa to aj stane.“

„Nikdy!“ zvolal d'Artagnan, vysloviac tentoraz svoje

presvedčenie. „Dovoľavam sa vás, Aramis, lebo poznáte Annu Rakúsku tak dobre ako ja. Myslíte, že by niekedy mohla zabudnúť na to, že syn je jej bezpečím, zástitou, zárukou jej vážnosti, šťastia a života? Mala by s ním prejsť na stranu princov a opustiť Mazarina? Sám najlepšie viete, že má vážne dôvody, aby ho nikdy neopustila.“

„Hádam máte pravdu,“ povedal Aramis zamyslene, „preto sa nikomu nebudem zaväzovať.“

„Im,“ odvetil d'Artagnan, „ale hádam nie aj mne?“

„Nikomu. Som kňaz, čo ma je do politiky? Nečítam nijaké breviáre, mám svoju spoločnosť šibalských a duchaplných pátrov a pôvabné ženy. Čím väčšími sa budú veci zamotávať, tým menej hluku moje výčiny narobia. Všetko je vynikajúce aj bez toho, aby som sa do niečoho plietol a buďte si istý, drahý priateľ, že sa vôbec do ničoho nezapletiem.“

„Nuž, môj drahý,“ povedal d'Artagnan, „vaša filozofia sa mi celkom páči, namojušu, neviem, aká diabolská mucha ctižiadostivosti ma to pichla. Mám hodnosť, ktorá ma živí, po smrti úbohého pána de Tréville, ktorý už starne, sa môžem stať kapitánom a gaskonský kadet získa krásnu maršalskú palicu. Cítim, ako lipnem na čare skromného, ale každodenného chlebiča a namiesto toho, aby som sa hnal za dobrodružstvami, prijmem radšej Porthosovo pozvanie a pôjdem poľovať na jeho statok. Viete, že Porthos má statok?“

„Ako by nie! Pravdaže viem! Desať míľ lesa, močiarov a dolín. Je pánom hôr a rovín a vedie spor o feudálne práva s noyonským biskupom.“

„Dobre,“ povedal si v duchu d'Artagnan, „to som chcel vedieť: Porthos je v Pikardii.“

A nahlas povedal:

„Znovu prijal svoje staré meno du Vallon?“

„A pridol k nemu de Bracieux, meno statku, ktorý býval barónstvom, namojušu!“

„Takže uvidíme Porthosa ako baróna.“

„O tom nepochybujem. A najmä Porthosova barónka je pohľadná.“

Obaja priatelia vybuchli do smiechu.

„Tak nechcete prejsť k Mazarinovi?“ pokračoval d'Artagnan.

„Ani vy k princovi?“

„Nie... Neprechádzajme k nikomu a zostaňme priateľmi. Nebuďme ani kardinalisti ani frondéri.“

„Áno,“ súhlasil Aramis, „buďme mušketeri. Hoci s kňazským golierom.“

„Tak zbohom,“ rozlúčil sa d'Artagnan.

„Nezdržiavam vás, drahý môj,“ povedal Aramis, „lebo neviem, kde by som vás uložil na noc a nemôžem vám predsa ponúknuť polovičku Planchetovej kôlne.“

„Nuž, veď od Paríža ma delia len necelé tri míle, kone si oddýchli, skôr než o hodinu budem doma.“

A d'Artagnan si naliat posledný pohár vína.

„Na naše staré časy!“ povedal.

„Hej,“ pokračoval Aramis, „bohužiaľ, to je už minulosť... *fugit irreparabile tempus*...“

„Ale čo, možno sa všetko vráti,“ povedal d'Artagnan. „Pre každý prípad, keby ste ma potrebovali, bývam na ulici Tiquetton v hostinci *U kozičky*.“

„A ja v jezuitskom kláštore: od šiestej ráno do ôsmej večer cez bránu, od ôsmej večer do šiestej ráno cez okno.“

„Zbohom, milý môj...“

„Ale takto vás nepustím, dovoľte mi, aby som vás odprevadil,“ Aramis si vzal meč a plášť.

„Chce sa presvedčiť, či odídem,“ pomyslel si d'Artagnan.

Aramis zapískal na Bazina, ale ten spal v predsieni pri zvyškoch večere. Aramis ho musel potiahnuť za ucho, aby sa prebudil. Bazin vystrel ruky, pretrel si oči a pokúšal sa znovu zaspáť.

„Hore, hore sa, pán spachtoš, rýchlo rebrík.“

„Rebrík zostal v okne,“ povedal Bazin a zíval, že mu skoro sánka vypadla.

„Potrebujem druhý rebrík, ten zo záhrady. Nevidel si, že pán d'Artagnan sa ledva vydriapal hore a dolu by sa mu šlo ešte horšie?“

D'Artagnan chcel Aramisa uistiť, že zlezie celkom dobre, vtom mu však prišlo čosi na um a radšej mlčal. Bazin si zhlboka vzdychol a vyšiel hľadať rebrík. O chvíľu bol dobrý a silný drevený rebrík opretý o okno.

„Tak poďme,“ povedal d'Artagnan, „tomu sa hovorí prostriedok komunikácie, po takomto rebríku by sa hore dostala aj žena.“

Aramisov prenikavý pohľad akoby chcel až na dne duše vypátrať priateľovu myšlienku, ale d'Artagnan ho zniesol s obdivuhodne naivným výrazom v tvári. Stúpil na prvú priečku

a schádzal dolu. O chvíľu bol na zemi. Bazin zostal v okne.

„Ostaň tam,“ prikázal mu Aramis, „ja sa hneď vrátim.“

Obaja sa pobrali do kôlne. Keď boli od nej na pár krokov, Planchet vyšiel von a kone držal za uzdu.

„Výborne,“ povedal Aramis, „ja sa hneď vrátim.“

Obaja priatelia prešli celou dedinou, rozprávajúc sa o všelijakých nezaujímavostiach. Keď prichádzali k posledným domom, Aramis povedal:

„Tak, choďte, drahý priateľ, vydajte sa za svoju kariérou, šťastie sa na vás usmieva, nenechajte si ho ujsť, ale pamätajte si, že šťastie je kurtizána a podľa toho sa k nemu aj správajte. Ja tu zostanem v pokore a záhaľke. Zbohom.“

„Je to teda vaše posledné slovo?“ spýtal sa d'Artagnan.

„Moja ponuka vás vôbec nezaujíma?“

„Naopak, veľmi by ma zaujímala,“ odvetil Aramis, „keby som bol človek ako každý iný, ale opakujem vám, som naozaj človek zložený zo samých protikladov: čo nenávidím dnes, zajtra budem zbožňovať a obrátene. Vidíte, nemôžem sa k niečomu zaviazat' ako napríklad vy, ktorý viete, čo chcete.“

„Klameš, šibal,“ povedal si v duchu d'Artagnan, „práve ty jediný si vieš vybrať cieľ a slepo za ním kráčať.“

„Tak zbohom, drahý môj,“ pokračoval Aramis, „ďakujem vám za vaše najlepšie úmysly a najmä za spomienky, ktoré vo mne prebudila vaša návšteva.“

Objali sa. Planchet bol už na koni. Aj d'Artagnan vyskočil do sedla, potom si ešte raz stisli ruky. Jazdci pobodli kone a vzdialili sa smerom k Parížu. Aramis ostal nehybne stáť uprostred ulice, až ich stratil z dohľadu.

Keď však spravili zo dvesto krokov, d'Artagnan náhle zastal, zoskočil z koňa, svoju uzdu hodil Planchetovi, zo sedla vybral pištole a zasunul si ich za opasok.

„Čo sa robí, pane?“ spýtal sa Planchet celý vydesený.

„Nech je prešibaný, ako chce,“ odvetil d'Artagnan, „nesmie si o mne myslieť, že som hlupák. Zostaň tu a nehýb sa, len sa stiahni z cesty a čakaj, až sa vrátim.“

D'Artagnan preskočil priekopu pri ceste a rozbehol sa po rovine okolo dediny. Medzi domom, v ktorom bývala pani de Longueville, a jezuitským kláštorom videl prázdny priestor, obohnaný živým plotom. Pred hodinou by sa bol hádam márne pokúšal nájsť ho, ale práve vyšiel mesiac, a hoci sa zavše skryl za nejaké mračno, bolo dosť vidno, dosť jasno, aby našiel

cestu.

D'Artagnan došiel k živému plotu a skryl sa za ním. Keď prechádzal popri dome, zbadal, že v tom istom okne sa znovu svieti. Bol presvedčený, že Aramis sa ešte nevrátil domov, a ak sa tam vráti, nepôjde sám.

A naozaj, o chvíľu počul blížiace sa kroky a tiché hlasy. Pri kraji živého plota sa kroky pristavili.

Na d'Artagnanovo veľké prekvapenie sa objavili dvaja muži. Jeho úžas však rýchlo zmizol, lebo počul sladký a melodický hlas: jedným z tých mužov bola žena preoblečená za jazdca.

„Nebojte sa, drahý môj René,“ vravel sladký hlas, „už sa to nebude opakovať, lebo som objavila akúsi podzemnú chodbu, ktorá vedie popod ulicu, stačí len zodvihnúť dlaždice pred bránou a budete môcť pokojne vyjsť von.“

„Och,“ bolo počuť hlas, podľa ktorého d'Artagnan spoznal Aramisa, „prisahám vám, princezná, že keby naša dobrá povest' nezávisela od týchto všetkých opatrení a keby som riskoval len svoj život...“

„Áno, áno, viem, že ste taký statočný a odvážny človek, aký ste aj sveták. Nepatríte však len mne, patríte celej našej strane. Buďte teda opatrný, buďte rozumný.“

„Vždy vás poslúchnem, pani, ak mi budete rozkazovať takým hlasom,“ odpovedal Aramis a nežne jej pobozkal ruku.

„Ach,“ zvolal šľachtic jemným hlasom.

„Čo je?“ spýtal sa Aramis.

„Nevidíte, že mi vietor odvial klobúk?“

Aramis sa vrhol za plsteným klobúkom. D'Artagnan to využil a našiel si redšie miesto v plote, odkiaľ mohol dobre dovidieť až k záhadnému jazdcovi. V tom okamihu sa spoza mraku vynoril mesiac, aspoň taký zvedavý ako bol dôstojník, a v jeho indiskrétnom svetle d'Artagnan spoznal veľké modré oči, zlaté vlasy a ušľachtilú hlavu vojvodkyne de Longueville.

Aramis sa vrátil usmiaty, s jedným klobúkom na hlave a s druhým v ruke, a obaja potom pokračovali smerom k jezuitskému kláštoru.

„Dobre!“ povedal si d'Artagnan, keď vstával z húštiny a oprášil si koleno, „teraz ťa mám v hrsti, si frondér a milenec pani de Longueville.“

XII. Pán Porthos du Vallon de Bracieux de Pierrefonds

D'Artagnan vedel, že Porthos sa rodovým menom volá du Vallon. Vďaka informáciám, ktoré získal od Aramis, sa ešte dozvedel, že podľa svojho statku sa volá de Bracieux a kvôli tomuto statku sa súdi s noyonským biskupom. Porthosov statok musí teda hľadať niekde do okolí Noyonu, to znamená na hranici Ille-de-France a Pikardie.

Veľmi rýchlo si zostavil trasu: pôjde až na križovatku do Dammartinu, kde jedna cesta vedie do Soissons, druhá do Compiègne. Tam sa opýta na statok Bracieux a podľa toho, čo sa dozvie, buď pôjde priamo, alebo sa pustí doľava.

Planchet vyhlásil, že pôjde s d'Artagnanom až na koniec sveta. Svojho bývalého pána požiadal len o to, aby vyrazili večer, pretože tma bola bezpečnejšia. D'Artagnan mu poradil, aby to ohlásil svojej žene a upokojil ju aspoň, že jeho osud je v dobrých rukách. Planchet však veľmi dôvtipne odpovedal, že je presvedčený, že jeho žena určite nezomrie od nepokoja, keď nebude vedieť, kde je. Na druhej strane zase on veľmi dobre vie, ako jeho žena nevie udržať jazyk na uzde a že on by umrel od nepokoja, keby to vedela.

Pre d'Artagnana to boli také pochopiteľné dôvody, že už nenaliehal a okolo ôsmej večer, keď hmla na uliciach začínala hustnúť, vybral sa s Planchetom z hostinca *U kozičky* a cez bránu Saint-Denis vyšiel z hlavného mesta.

Obaja cestujúci boli o polnoci v Dammartine. Bolo už dosť neskoro na to, aby niečo vyzvedeli, hostinský z hostinca *Cygne de la Croix* už spal.

Na druhý deň dal d'Artagnan zavolať hostinského. Bol to jeden z tých ľstivých Normand'ánov, ktorí nepovedia ani áno, ani nie, ktorí si večne myslia, že by sa priamou odpoveďou na položenú otázku kompromitovali. D'Artagnan z toho usúdil, že treba ísť rovno, a tak sa vydal na cestu na základe dosť nejasej informácie.

O deviatej ráno boli v Naneuil, kde sa zastavili na raňajky. Tentoraz bol hostinský úprimný a dobrý Pikard'án. Keď v Planchetovi spoznal svojho krajana, okamžite mu dal všetky informácie, ktoré mušketier chcel. Statok de Bracieux bol na niekoľko míľ od Villers-Cotterêts.

D'Artagnan poznal Villers-Cotterêts, pretože v tom čase bolo kráľovským sídlom. Zamieril teda tým smerom, a keď tam dorazil, ubytoval sa v hostinci *U zlatého delfína*.

Tam už dostal uspokojivé informácie. Dozvedel sa, že statok de Bracieux leží na štyri míle od mesta, ale že tam Porthosa nemá hľadať. Porthos mal škriepky s noyonským biskupom o statok Pierrefonds, ktorý hraničil s jeho majetkom, a otrávený týmito právnymi spormi, ktorým vôbec nerozumel, kúpil Pierrefonds, a tým pripojil toto nové meno k dvom predošlým. Teraz sa volá du Vallon de Bracieux de Pierrefonds a usadil sa na novom statku. Keďže sa sám nijako nepreslávil, usiloval sa aspoň o slávu a lesk markíza de Carabas.

Museli počkať do rána, lebo kone prešli za jeden deň desať míľ a boli unavené. Je pravda, že si mohli nájsť iné, ale museli ešte prejsť cez veľký les a Planchet nemal rád nočné cesty lesom.

Okrem toho Planchet nemal rád ešte jedno: nerád sa púšťal na cestu s prázdnyim žalúdkom. Keď sa d'Artagnan prebudil, raňajky boli pripravené, a pred ôsmou sa mohli vydať na cestu. Nemohli sa zmýliť, stačilo ísť z Villers-Cotterètes do Compiègne a za lesom zahnúť doprava.

Bolo krásne jarné ráno, vtáci spievali v korunách vysokých stromov, cez ktoré miestami prenikali husté slnečné lúče a vyzerali ako záclony zo zlatej flóry. Na iných miestach sa svetlo sotva predieralo cez hustú klenbu lístia a kmene starých dubov, po ktorých pobehovali vrtké veveričky vyrušené cestovateľmi, sa ponárali do tmy. Z celej tejto jarnej prírody stúpala vôňa trávy, kvetov, lístia a oblažovala srdce. D'Artagnan, unavený hnusným parížskym vzduchom, si v duchu vravel, že ak niekto má meno z troch dokopy spojených statkov, je asi v tomto raji veľmi šťastný. Potom pokrútil hlavou a povedal:

„Keby som bol Porthos a d'Artagnan by prišiel za mnou s takým návrhom, aký ja predkladám Porthosovi, viem dobre, čo by som d'Artagnanovi odpovedal.“

Na konci lesa d'Artagnan zbadal označenú cestu a na konci cesty veže obrovského feudálneho kaštieľa.

„Ohó,“ zahundral si, „myslel som, že tento kaštieľ patrí bývalej orleánskej vetve! Že by sa Porthos dohodol s vojvodom de Longueville?“

„Namojdušu, pane,“ ozval sa Planchet, „tieto pozemky sú

dobre obrozené. Ak patria pánu Porthosovi, zložím mu svoju poklonu.“

„Doparoma,“ zahriakol ho d'Artagnan, „nevolaj ho Porthos, ba ani du Vallon, vahaj ho de Bracieux alebo de Pierrefonds. Pokazil by si mi moje poslanie.“

Čím väčší sa však d'Artagnan blížil ku kaštieľu, uvedomoval si, že jeho priateľ tam nemôže bývať. Pevné, na pohľad nové veže, boli prázdne a akoby prebúrané. Človek by povedal, že ich nejaký obor porozbíjal sekerou. Keď však došli na koniec cesty, ocitli sa nad nádherným údolím, v ktorom driemalo čarovné jazierko. Vedľa neho bolo roztrúsených niekoľko domcov. Jedny so škridľovou, iné so slamenou, pokorne sklonenou strechou, akoby uznávali za svojho zvrchovaného pána krásny kaštieľ, postavený začiatkom vlády Henricha IV., na ktorom sa týčili panské vlajočky.

D'Artagnan tentoraz nepochyboval, že má pred sebou Porthosov príbytok.

Cesta viedla priamo k tomuto krásnemu kaštieľu. D'Artagnan popohlnal svojho koňa do klusu a Planchet tiež prispôobil krok svojho klusáka.

O desať minút došli na koniec aleje, súmerne vysadenej krásnymi topoľmi a zakončenej železnou bránou s pozlátenými hrotmi a žrdkami. Uprostred tohto stromoradia sedel na tučnom žrebcovi akýsi vznešený pán v zelených šatách, pozlátených ako tie priečky. Po oboch stranách mal vyparádených sluhov a kopa bedárov, ktorí sa zhkli okolo neho, mu prejavovala veľmi úctivú pokoru.

„Pozrime sa,“ povedal si v duchu d'Artagnan, „nebude to vznešený pán du Vallon de Bracieux de Pierrefonds? Ech, božemôj, ako sa scvrkol za ten čas, čo sa už nevolá Porthos!“

„To asi nebude on,“ Planchet odpovedal na to, čo si d'Artagnan v duchu myslel. „Pán Porthos mal takmer šesť stôp a tento ich má sotva päť.“

„A predsa toho pána veľmi úctivo pozdravujú,“ odvetil d'Artagnan.

Popchol koňa k dôležitému pánovi a jeho sluhom. Čím bol bližšie, tým väčší sa mu zdalo, že spoznáva jeho črty.

„Panebože, je možné, že by to bol on?“ vykrikol Planchet, ktorý ho takisto spoznával.

Na tento výkrik sa muž na koni s veľmi vznešeným výrazom pomaly obrátil a obidvaja cestujúci mohli vidieť, ako v plnom

lesku zažiarili Mousquetonove veľké oči, okrúhla zlatočervená tvár a široký úsmev.

Bol to skutočne Mousqueton; Mousqueton vypasený, prekypujúci zdravím a nadutý od blahobytu. Keď spoznal d'Artagnana, nezatváril sa pokrytecky ako Bazin, ale zoskočil zo žrebca, sňal klobúk a podišiel k dôstojníkovi.

„Pán d'Artagnan, pán d'Artagnan,“ huhňal obrovskými lícami, potiac sa od horlivosti, „pán d'Artagnan! Och, akú veľkú radosť bude mať môj veľkomožný pán a majiteľ statku du Vallon de Bracieux de Pierrefonds!“

„To si ty, dobrý Mousqueton! Kde máš svojho pána?“

„Ste na jeho panstve.“

„Aký si krásny, aký tučný a ako kvitneš!“ pokračoval d'Artagnan, neúnavne zaznamenávajúci každú drobnú zmenu, ktorú priniesol blahobyť niekdajšiemu hladošovi.

„Ach, hej, vďaka bohu, pane,“ odvetil Mousqueton, „mám sa celkom dobre.“

„A prečo nepovieš nič svojmu priateľovi Planchetovi?“

„Priateľovi Planchetovi? Planchet, si to ty?“ zvolal Mousqueton a roztvoril náruč s očami plnými slz.

„Áno, ja,“ povedal vždy opatrný Planchet, „chcel som však vedieť, či si nespýšnel.“

„Spyšnieť pri svojom starom priateľovi!? Nikdy, Planchet! Buď si to nemyslel naozaj, alebo nepoznáš Mousquetona.“

„Bravó!“ zvolal Planchet a zoskočil z koňa. „Nie ako ten lotor Bazin, ktorý ma nechal dve hodiny v kôlni a ani nedal najavo, že ma pozná.“

Planchet a Mousqueton sa vzápätí objali tak srdečne, že to ostatných veľmi dojalo a vyvolalo v nich dojem, že Planchet je určite dáky preoblečený pán, tak vysoko oceňovali Mousquetonovo postavenie.

„A teraz, pane,“ povedal Mousqueton, keď sa oslobodil z Planchetovho objatia, „a teraz, pane, dovoľte mi, aby som vás opustil, lebo nechcem, aby sa môj pán dozvedel o vašom príchode od niekoho iného ako odo mňa. Neodpustil by mi, že som na dal predbehnúť.“

„Ten drahý priateľ na mňa teda nezabudol!?“ povedal d'Artagnan, vyhýbajúc sa osloviť Porthosa starým či novým menom.

„On a zabudnúť?!“ zvolal Mousqueton. „Nebolo dňa, pane, aby sme nečakali na správu, že vás namiesto pána de Gassion

alebo namiesto pána de Bassompierre vymenovali za maršala.“

D'Artagnanovi zablúdil na pery jeden z tých zriedkavých melancholických úsmevov, ktoré vyjadrovali v hĺbke srdca prežitú sklamanie mladých rokov.

„Dedinčania,“ pokračoval Mousqueton, „zostaňte pri pánu grófovi d'Artagnanovi a preukazujte mu česť, ako najlepšie viete, kým ja oznámim veľkomožnému pánovi, kto prišiel.“

Dve milosrdné duše mu pomohli nasadnúť na silného koňa, zatiaľ čo mrštnější Planchet vyskočil do sedla sám, potom sa Mousqueton pustil po trávniku aleje miernym cvalom, ktorý svedčil skôr o sile štvornožcových bedier než nôh.

„Vyzerá to celkom sľubne!“ povedal d'Artagnan. „Niet tu nijakých záhad, nijakých tajností, nijakej politiky. Každý sa smeje na plné ústa alebo plače od radosti – vidím len samé tváre široké na lakeť. Zdá sa mi, že i príroda je tu sviatočná, že stromy majú zelené a ružové stužky namiesto listov a kvetov.“

„A mne sa zdá,“ povedal Planchet, „že tu cítim najrozkošnejšiu vôňu pečeného mäsa, že vidím kuchárikov stavať sa do radu, aby sme prešli. Ach, pane, akého kuchára má asi pán de Pierrefonds, ktorý sa vedel veľa a dobre najesť, keď sa ešte volal len pán Porthos!“

„Prestaň,“ zahriakol ho d'Artagnan, „naháňaš mi strach. Ak sa skutočnosť zhoduje s vidinami, som stratený. Taký šťastný človek nikdy neopustí svoj blahobyť, stroskotám u neho, ako som stroskotal u Aramis.“

XIII. Ako d'Artagnan pri stretnutí s Porthosom zistil, že bohatstvo neprináša vždy šťastie

D'Artagnan prešiel cez bránu a ocitol sa pred kaštieľom. Práve zoskakoval z koňa, keď sa na schodisku objavil akýsi obor.

D'Artagnan bežal Porthosovi v ústrety a vrhol sa mu do náručia. Všetko služobníctvo, zoradené do kruhu v úctivej vzdialenosti, hľadelo na túto scénu s pokornou zvedavosťou. Mousqueton si vpredu utieral oči.

Porthos chytil svojho priateľa za rameno.

„Ach, aký som rád, že vás vidím, drahý d'Artagnan!“ zvolal hlasom, ktorý z barytónu prešiel do basu. „Vy ste teda na mňa nezabudli?“

„Na vás a zabudnúť?! Ach, drahý du Vallon, môže človek zabudnúť na najkrajšie dni mladosti, na oddaných priateľov a na nebezpečenstvá, ktoré sme spolu prekonávali? Keď vás znova vidím, niet chvíle v našom priateľstve, ktorá by mi neprišla na um.“

„Áno, áno,“ odvetil Porthos a pokúšal sa vykrútiť si fúzy ako kedysi, „hej, povyvádzali sme v tých časoch krásne veci, úbohý kardinál si musel od nás všeličo vytrpieť.“ Povzdychol si.

D'Artagnan sa naňho pozrel.

„No ale vitajte, drahý priateľ,“ pokračoval Porthos mdlým hlasom, „vitajte, znovu mi pomôžete nájsť radosť. Zajtra budeme na nádhernej rovine naháňať zajace alebo srnce v mojich krásnych lesoch. Mám štyri chrty, ktoré považujem za najšikovnejšie v celom kraji a svorku psov, ktorá na dvadsať míľ nemá páru.“

Porthos si druhý raz povzdychol.

„Aha, povedal si d'Artagnan v duchu, môj chlapík hádam ani nie je taký šťastný, ako vyzerá!“ A nahlas povedal:

„V prvom rade ma predstavíte pani du Vallon, lebo sa pamätám na istý list s milým pozvaním, ktorý ste mi kedysi ráčili napísať a ona mi doň láskavo dopísala zopár riadkov.“

Porthos si tretí raz povzdychol a povedal:

„Pani du Vallon som stratil pred dvoma rokmi, vidíte, že ešte teraz som celý rozžialený. Preto som odišiel zo zámku du Vallon neďaleko Corbeil a usadil som sa na statku Bracieux.“

Úbohá pani du Vallon,“ pokračoval Porthos s ľútostivým výrazom v tvári, „bola to veľmi náladová povaha, ale napokon sa predsa prispôsobila mojim spôsobom a zvykla si na moje drobné rozmary.“

„Ste teda bohatý a voľný?“ spýtal sa d'Artagnan.

„Ach,“ odvetil Porthos, „som vdovec a mám štyridsaťtisíc libier renty. Poďme si zajesť, ak chcete.“

„Veľmi rád,“ povedal d'Artagnan, „od ráneho vzduchu som vyhladol.“

„Áno,“ prisvedčil Porthos, „máme tu výborný vzduch.“

Vošli do zámku. Odhora až nadol bolo všetko pozlátené – rímsy, ozdoby, drevo na kreslách. Čakal ich bohato prestretý stôl.

„Doparoma,“ povedal d'Artagnan, „gratulujem vám, ani kráľ sa nemá lepšie.“

„Áno, počul som, že ho pán de Mazarin veľmi zle chová,“ odvetil Porthos. „Ochutnajzte rebierko, môj drahý d'Artagnan, je z mojich baranov.“

„Aké jemné mäsko,“ poznamenal d'Artagnan.

„Tie sa pasú na mojich vynikajúcich lúkach.“

„Podajte mi z neho ešte.“

„Radšej si vezmite zo zajaca, ktorého som zastrelil včera v obore.“

„Hrom do toho, ale je chutný! Podistým kŕmite svoje zajace materinou dúškou?“

„A čo súdite o mojom víne?“ spýtal sa Porthos. „Nie je príjemné?“

„Je lahodné.“

„A je z domácich viníc.“

„Naozaj?“

„Áno, z malého južného svahu tam nad lesom. Urodí sa ho aj na dvadsať súdkov.“

„Veď je to hotové vinobranie!“

Porthos si povzdychol piaty raz. D'Artagnan už jeho vzdychy rátal.

„Jednako len, drahý priateľ, akoby vás niečo trápilo,“ povedal, lebo sa chcel dopátrať pravdy. „Nie ste azda náhodou chorý?... Že by zdravie...“

„To je výborné, milý môj, lepšie než inokedy, päšťou by som zabil vola.“

„Tak je to smútok v rodine...“

„V rodine? Našťastie som len sám.“

„A prečo potom vzdycháte?“

„Drahý môj,“ povedal Porthos, „budem úprimný: nie som šťastný.“

„Vy že nie ste šťastný, Porthos? Vy, čo máte zámok, lúky, hory, lesy, štyridsaťtisíc libier renty, vy nie ste šťastný?“

„Mám všetko, drahý môj, to je pravda, ale uprostred toho všetkého som sám.“

„Aha, rozumiem: máte okolo seba samých naničhodníkov, na ktorých sa nemôžete pozrieť, aby ste sa nezhodili.“

Porthos mierne zbledol a vypil na dúšok veľký pohár vína.

„Nie,“ odpovedal, „skôr naopak. Predstavte si, že sú to drobní zemani, každý z nich má nejaký titul a každý tvrdí, že pochádza od Pharamonda, od Karola Veľkého alebo aspoň od Huga Capeta. Spočiatku som bol posledný príšelec, a preto som musel postupne robiť jednotlivé kroky, a to som aj urobil, ale viete, drahý môj, pani du Vallon...“

Porthos pri týchto slovách len ťažko prehĺtal slinu.

„Pani du Vallon,“ pokračoval, „mala pochybnú šľachtickú krv. Prvý raz – myslím, d’Artagnan, že vám nehovorím nič nové –, sa vydala za prokurátora. Každý to odsudzoval a pohrdal tým. Viete, bolo to slovo, za ktoré by človek zabil tridsaťtisíc ľudí. Ja som zabil dvoch, to ostatným zavrelo ústa, ale neprijali ma medzi seba ako priateľa. Preto nemám nijakú spoločnosť, žijem sám, nudím sa a zožieram.“

D’Artagnan sa pousmial – zbadal slabé miesto a chystal sa zaútočiť.

„Teraz ste sám, žena vám už nemôže prekážať.“

„Áno, ale iste pochopíte – pretože nepochádzam z historickej šľachty ako Coucyovci, ktorým stačil titul sir a Rohanovci, ktorí nechceli byť vojvodami, všetci títo ľudia s grófskym alebo veľkogrófskym titulom majú predo mnou prednosť v kostole, pri slávnostných obradoch, teda všade, a ja nesmiem povedať ani slovo. Ach, keby som bol aspoň...“

„Barónom? Nie je tak?“ povedal d’Artagnan, dokončiac za svojho priateľa.

„Ach,“ Porthosovi sa vyjasnila tvár, „ach, keby som bol barónom!“

„Dobre, tu sa mi to podarí,“ pomyslel si d’Artagnan a nahlas povedal:

„Tak, priateľ môj drahý, práve dnes vám prinášam titul, po

ktorom túžite.“

Porthos vyskočil, až sa celá miestnosť zatriasla, aspoň tri fľaše stratili rovnováhu, skotúľali sa na zem a rozbili. Na ten rachot pribehol Mousqueton, a keď otvoril dvere, bolo vidieť Plancheta s plnými ústami a s obrúskom v ruke.

„Pán veľkomožný ma volá?“ spýtal sa Mousqueton.

Porthos kývol na Mousquetona, aby pozbieral črepiny.

„S potešením vidím, že stále máte pri sebe toho milého druha,“ poznamenal d'Artagnan.

„Je mojím správcom,“ povedal Porthos.

Potom zvýšil hlas:

„Ako vidíte, darí sa mu, huncútovi,“ pokračoval tichšie, „príšľach ku mne a neopustil by ma za nič na svete.“

„Volá ho pán veľkomožný,“ povedal si v duchu d'Artagnan.

„No, choďte už von, Mouston,“ povedal Porthos.

„Voláte ho Mouston? Ach, áno, to je skrátene, Mousqueton je prídlhé.“

„Áno,“ prisvedčil Porthos. „Hovorili sme však o niečom inom, keď sem vkročil ten šibal.“

„Ale odložme rozhovor na neskôr,“ povedal d'Artagnan, „vaši ľudia by mohli niečo tušiť! Možno máte v tomto kraji aj nejakých špiónov. Iste súdite, Porthos, že ide o vážne veci.“

„Hrom do toho,“ odvetil Porthos. „Aby nám dobre vytrávil, poďme sa prejsť do môjho parku.“

„S radosťou.“

Po dobrom obede im padlo vhod poprechádzať sa po nádhernej záhrade. Asi tridsať jutár veľký priestor bol obohnaný gaštanovým a lipovým stromoradiám, za každým stromovým, zarasteným hustým krovím, bolo vidieť behať zajace, ktoré sa strácali v hlohu a šantili vo vysokej tráve.

„Namojdušu,“ povedal d'Artagnan, „park sa zhoduje so všetkým ostatným. Ak máte v rybníkoch toľko rýb ako zajacov v obore a ak ste si len trochu uchovali záľubu poľovať a chytať ryby, ste šťastný človek, drahý Porthos.“

„Priateľ môj,“ povedal Porthos, „chyťanie rýb nechávam Mousquetonovi, to je nešľachtická zábava, ale niekedy si zapoľujem. Keď sa nudím, sadnem si na niektorú mramorovú lavičku, dám si doniesť pušku a priviesť Gredineta, svojho obľúbeného psa, a strieľam na zajace.“

„To je veľmi zábavné!“ povedal d'Artagnan.

„Áno,“ odvetil Porthos a povzdychol si, „je to veľmi zábavné.“

D'Artagnan už vzdychy prestal rátať.

„Potom ich Gredinet hľadá a sám nosí kuchárovi do kuchyne – je na to vycvičený.“

„Rozumné zvieratko,“ povedal d'Artagnan.

„Dám vám ho, ak budete chcieť, aj tak ma začína nudiť.“

Vráťme sa však k nášmu problému.“

„S radosťou,“ prikývol d'Artagnan, „ale upozorňujem vás, drahý priateľ, aby ste nepovedali, že som vás oklamal. A budete musieť zmeniť spôsob života.“

„Ako to?“

„Budete si musieť znovu navliecť zbroj, pripásať meč, naháňať sa za dobrodružstvami, nechať na cestách trochu zo svojej telnatosti, slovom viesť niekdajší spôsob života.“

„Ech, doparoma!“ zvolal Porthos.

„Áno, chápem, ste rozmaznaný, drahý priateľ. Narástlo vám brucho a zápästie už nie je také pružné, ako sa kedysi o tom mali možnosť presvedčiť gardisti pána kardinála.“

„Zápästie je ešte dobré, to vám prisahám,“ povedal Porthos a vystrel mocnú ruku.

„Tým lepšie.“

„Budeme teda bojovať?“

„Namojveru, áno!“

„A proti komu?“

„Sledujete politiku, priateľ môj?“

„Ja? Ani najmenej.“

„Ste za Mazarina alebo za princov?“

„Ja nie som za nikoho.“

„To znamená, že ste za nás. Tým lepšie, Porthos, je to najlepšie stanovisko, aby sa človek s vami dohodol. Nuž, milý môj, vravím vám, že prichádzam od kardinála.“

To slovo zaúčinkovalo na Porthosa, akoby sa písal ešte rok 1640 a išlo o skutočného kardinála.

„Ohó, čo odo mňa chce jeho eminencia?“ spýtal sa.

„Jeho eminencia vás chce mať vo svojich službách.“

„A kto jej o mne povedal?“

„Rochefort. Pamätáte sa naňho.“

„Veru hej, bohuprisahám, ten nám narobil kedysi veľa nepríjemností. Poriadne nás popreháňal po cestách a trikrát ste ho bodli mečom. A veru si to zaslúžil.“

„Ale viete, že sa stal našim priateľom?“ spýtal sa d'Artagnan.

„Nie, neviem. Nezlostí sa?“

Dôvtip nebol Porthosovou silnou stránkou.

„Vravíte, že gróf de Rochefort už o mne hovoril kardinálovi?“

„Áno, a potom aj kráľovná.“

„Čože, kráľovná?“

„Aby v nás vzbudila dôveru, dala mu dokonca ten slávny diamant, ktorý som predal pánu des Essarts a jej sa neviem ako znovu dostal do rúk.“

„Zdá sa mi,“ povedal Porthos dobromyseľne, „že by bola urobila lepšie, keby vám ho bola vrátila.“

„To si aj ja myslím,“ odvetil d'Artagnan, „ale čo chcete? Králi a kráľovné mávajú niekedy zvláštne rozmary. Napokon, pretože majú bohatstvá a hodnosti a rozdeľujú peniaze a tituly, každý im je oddaný.“

„Áno, každý im je oddaný!“ povedal Porthos. „Vy ste teda v tejto chvíli oddaný...“

„Kráľovi, kráľovnej a kardinálovi a okrem toho som zodpovedný už aj za vašu oddanosť.“

„A vravíte, že ste aj pre mňa dohovorili podmienky.“

„Nádherné, drahý môj, nádherné! V prvom rade máte peniaze, však? Povedali ste, že máte štyridsaťtisíc libier renty.“

Porthos začal byť nedôverčivý.

„Och, priateľ môj,“ povedal, „človek nemá nikdy dosť peňazí. Pani du Vallon mi zanechala trochu zamotané dedičstvo. Nie som veľký počtár, a tak žijem zo dňa na deň.“

„Bojí sa, že som si prišiel vypožičať peniaze,“ pomyslel si d'Artagnan.

„Priateľ môj,“ povedal nahlas, „ak máte ťažkosti, tým lepšie.“

„Akože, tým lepšie?“ nechápal Porthos.

„Áno, lebo jeho eminencia vám dá všetko, čo budete chcieť, pozemky, peniaze i tituly.“

„Ach, ach, ach,“ vyleštil Porthos oči.

„Za predošlého kardinála sme nevedeli využiť šťastie,“ pokračoval d'Artagnan, „a predsa nám nebolo najhoršie. A to nevravím o vás, čo máte štyridsaťtisíc libier renty a vyzeráte ako najšťastnejší človek na zemi.“

Porthos si znovu povzdychol.

„Aj napriek tomu, že máte štyridsaťtisíc libier renty,“ pokračoval d'Artagnan, „a hádam práve preto, že ich máte, zdá sa mi, že by vám celkom dobre urobila korunka na koči. No?“

„Pravdaže, pravdaže,“ súhlasil Porthos.

„Nuž, drahý môj, získate ju, máte ju na konci meča.“

Nebudeme si škodiť. Vaším cieľom je titul, mojím peniaze. Mal by som ich zarobiť toľko, aby som mohol dať obnoviť rodinný statok, ktorý moji predkovia znivočení križiackymi výpravami od tých čias nechali zruinovať, a aby som si mohol kúpiť aspoň tridsať jutár pozemkov na okolí. To je všetko, čo potrebujem, tam sa potom utiahnem a spokojne umriem.“

„A ja sa chcem stať barónom,“ povedal Porthos.

„Stanete sa!“

„A nemysleli ste na ostatných našich priateľov?“ spýtal sa Porthos.

„Myslel, stretol som Aramisa.“

„A čo on? Chcel sa stať biskupom?“

„Aramis,“ odvetil d'Artagnan, lebo nechcel Porthosa rozčarovať, „predstavte si, drahý môj, Aramis je mníchom a jezuitom a žije ako medveď. Zriekol sa všetkého a myslí len na svoju spásu. Moje ponuky ho nedokázali zaujať natoľko, aby sa rozhodol.“

„Správne, má rozum,“ povedal Porthos. „A čo Athos?“

„Ešte som s ním nebol, ale od vás mám namierené k nemu. Neviete náhodou, kde by som ho našiel?“

„Niekde v okolí Blois, na malom statku, ktorý zdedil po nejakom príbuznom.“

„Ako sa volá?“

„Bragelonne. Chápete, môj drahý. Athos, urodzený ako cisár, grófsky dedič. Čo urobí s tými všetkými grófstvami?

S grófstvom de La Fère, s grófstvom de Bragelonne?“

„A pritom nemá deti,“ povedal d'Artagnan.

„Ech, počul som, že si adoptoval akéhosi mládenca, ktorý sa na neho podobá,“ poznamenal Porthos.

„Athos, náš Athos, ktorý bol cnostný ako Scipion? Videli ste ho?“

„Nevidel.“

„Dobre, zajtra mu o vás zanesiem správy. Medzi nami, obávam sa, aby mu náklonnosť k vínu nedopomohla k predčasnej starobe a slabosti.“

„Áno,“ odvetil Porthos, „máte pravdu, vždy veľa pil.“

„A okrem toho bol z nás najstarší,“ dodal d'Artagnan.

„Mal len o niekoľko rokov viac,“ povedal Porthos, „jeho vážny výzor ho robil oveľa starším.“

„Áno, máte pravdu. Ak získame Athosa, bude dobre, ak ho nezískame, zaobídeme sa bez neho. My dvaja stojíme za

dvanástich.“

„Áno,“ prikývol Porthos, usmievajúc sa pri spomienke na niekdajšie hrdinské činy, „no keby sme boli všetci štyria, stáli by sme za šesťatridsiatich, tým viac, že podľa toho, ako vravíte, bude to sakramentská robota.“

„Sakramentská pre nováčikov, to hej, ale nie pre nás.“

„Potrvá dlho?“

„Hrom do toho, aj tri-štyri roky.“

„Budeme veľa bojovať?“

„Dúfam.“

„Tým lepšie, napokon, tým lepšie!“ zvolal Porthos. „Nemáte ani tušenia, milý môj, ako mi vŕzgajú kosti, odkedy som tu! V nedeľu kedy-tedy po omši prebehnem na koni po poli a po pozemkoch susedov, aby som vyvolal nejakú peknú hádku, lebo cítim, že to potrebujem. Ale nič sa mi nedarí, drahý môj! Buď si ma vážia, alebo sa ma boja, čo je pravdepodobnejšie. Nechajú ma však pokojne dupať po lucerne aj so psami, a vraciam sa ešte namrzenejší, to je všetko. Povedzte mi, dá sa teraz v Paríži lepšie biť?“

„Môžem vám povedať, drahý môj, že je to nádherné; niet ediktov, niet kardinálových gardistov, niet Jussaca ani iných špehúňov. Božemôj, môžete sa biť pod lampou, v krčme, všade – ste frondér, tasíte a hotovo. Pán de Guise zabil pána de Coligny rovno na Place Royale a nič z toho nebolo.“

„Ach, to je vynikajúce,“ povedal Porthos.

„A okrem toho, čo nevidieť budú riadne bitky s kanónmi a požiarmi. To len potom bude niečo.“

„Súhlasím.“

„Dávate mi slovo?“

„Áno, dávam. Budem bodáť, sekať i za Mazarina, pravdaže, ak...“

„Ak?“

„Ak ma urobí barónom.“

„Bohuprisahám, to je už dohodnuté,“ povedal d'Artagnan, „povedal som vám a znovu opakujem, že ručím za vaše barónstvo.“

Po tomto sľube sa Porthos, ktorý nikdy nepochyboval o priateľovom slove, vrátil s poručíkom do zámku.

XIV. Ukazuje sa, že ak Porthos nebol so svojím postavením spokojný, na druhej strane Mousqueton s ním bol zase až veľmi spokojný

Na spiatocnej ceste do zámku sníval Porthos o barónstve a d'Artagnan uvažoval o biede úbohej ľudskej prirodzenosti, večne nespokojnej s tým, čo má a večne túžiacej po tom, čo nemá. D'Artagnan by sa na Porthosovom mieste považoval za najšťastnejšieho človeka na zemi. A čo chýbalo Porthosovi, aby bol šťastný? Päť písmen pred všetkými svojimi menami a korunka, ktorú by si dal namaľovať na dvierka svojho koča.

„Celý život môžem hľadať napravo i naľavo a nikdy neuvidím úplne šťastnú ľudskú tvár,“ vravel si v duchu d'Artagnan.

Práve bol zaujatý touto filozofickou úvahou, keď sa mohol presvedčiť o jej pravdivosti. Len čo Porthos odišiel, aby dal svojmu kuchárovi nejaké rozkazy, vzápätí bol pri ňom Mousqueton. Jeho tvár vyzerala ako tvár dokonale šťastného človeka, až na ľahký nepokoj, čo sa mu po nej občas mihol ako letný obláčik.

Poručík mušketerov si sadol na lavičku a kývol na Mousquetona, aby podišiel bližšie.

„Pán poručík,“ povedal Mousqueton, „rád by som vás o niečo požiadal.“

„Len vrav, priateľ,“ povzbudil ho d'Artagnan.

„Neopovažujem sa, bojím sa, aby ste si nemysleli, že ma blahobyť zahubil.“

„Si šťastný, priateľ môj?“ spýtal sa d'Artagnan.

„Šťastný, ako len človek môže byť, a predsa ma vy môžete urobiť ešte šťastnejším.“

„Tak vrav, ak niečo závisí odo mňa, vyhoviem ti.“

„Och, pán poručík, závisí to len a len od vás.“

„Čakám.“

„Pán poručík, chcem vás požiadať o láskavosť, aby ste ma už nevolali Mousqueton, ale radšej Mouston. Od tých čias, ako mám česť byť správcom veľkomožného pána, prijal som meno, ktoré je dôstojnejšie a vzbudzuje väčšiu úctu u mojich podriadených. Viete, pán poručík, aká prepotrebná je disciplína medzi služobníctvom.“

D'Artagnan sa usmial. Porthos svoje meno predlžoval, Mousqueton ho naopak zase skracoval.

„Áno, môj milý Mouston,“ ubezpečil ho, „neboj sa, nezabudnem na tvoju žiadosť a prestanem ti aj tykať, ak ťa to poteší.“

„Och,“ zvolal Mousqueton, červený od radosti, „za takú časť, pán poručík, vám budem povďačný celý svoj život, ale nebolo by to priveľa?“

„Ech, to je skutočne malá náhrada za neočakávané útrapy, ktoré prinášam tomuto chudákovi, čo ma tak dobre prijal,“ pomyslel si d'Artagnan.

„Pán poručík zostane s nami dlho?“ spýtal sa Mousqueton, ktorého tvár nadobudla znovu niekdajší pokoj a rozkvitla ako pivónia.

„Zajtra odídem, priateľ môj,“ povedal d'Artagnan.

„Ach, pán poručík, to ste prišli len preto, aby ste nám spôsobili zármutok?“ spýtal sa Mousqueton.

„Toho sa veru obávam,“ odpovedal d'Artagnan ticho, ale Mousqueton to už nemohol počuť, lebo sa medzitým pozdravil a odišiel.

D'Artagnanovou dušou preleteli výčitky svedomia, hoci mal tvrdé srdce vojaka. Neľutoval, že zaľahuje Porthosa na cestu, na ktorej môže byť ohrozený jeho život i majetok, lebo Porthos bol ochotný obetovať všetko pre barónsky titul, po ktorom túžil už pätnásť rokov. Ale nebolo by kruté Mousquetona, ktorý si neželal nič iné, len aby ho volali Mouston, vytrhnúť z príjemného života, prekypujúceho blahobytom? Práve bol zaujatý touto myšlienkou, keď sa objavil Porthos.

„Podíme k stolu!“ ponúkol Porthos host'a.

„Akože? K stolu?“ spýtal sa d'Artagnan. „Koľko je hodín?“

„Jedna preč, drahý môj.“

„Porthos, váš príbytok je hotový raj, človek v ňom zabúda aj na čas, idem, ale nie som hladný.“

„Podťe, ak človek nemôže stále jesť, môže stále piť. To je jedna zo zásad úbohého Athosa, a jej správnosť som spoznal od tých čias, čo sa nudím.“

D'Artagnan, ktorého gaskonská prirodzenosť robila vždy striedmym, nevyzeral taký presvedčený ako jeho priateľ o pravdivosti Athosovej zásady, ale usiloval sa silou-mocou svojmu hostiteľovi vyhovieť.

Pravda, zatiaľ čo pozoroval, ako Porthos je a pije, koľko len

vládze, ustavične sa v myšlienkach vracal k Mousquetonovi. A Mousqueton, hoci sám neobsluhoval, lebo by to bolo pod úroveň jeho nového postavenia, objavoval sa chvíľami vo dverách a prezrádzal svoju vďačnosť d'Artagnanovi rokmi a kvalitou vína, ktoré dával nosiť na stôl.

Keď pri múčniku Porthos na d'Artagnanov pokyn prepustil svojich sluhov a obaja priatelia ostali sami, d'Artagnan povedal:

„Porthos, kto s vami pôjde do boja?“

„Myslím, že Mouston,“ odvetil celkom prirodzene Porthos.

D'Artagnan si vzápätí predstavil, ako sa správcoz blažený úsmev mení na bolestný úškľabok.

„Mouston už nie je mladý, drahý môj,“ povedal d'Artagnan, „a okrem toho poriadne stučnel a hádam aj zabudol na aktívnu službu.“

„To viem,“ odvetil Porthos, „ale zvykol som si na neho; a napokon, ani on by ma nechcel opustiť, má ma veľmi rád.“

„Och, slepá samoľúbosť! pomyslel si d'Artagnan.

„Vy máte tiež v službách stále toho istého sluhu?“ spýtal sa Porthos. „Toho dobrého, statočného, inteligentného... no, akože sa volá?“

„Planchet. Áno, znovu som ho našiel, ale už veru nie je sluhom.“

„A čím je?“

„Nuž, za tých tisícšesťsto libier, ktoré dostal za obliehanie La Rochelle, keď doniesol list lordovi Winterovi, si zriadil malý obchodík na Ulici Lombard'ánov a je cukrárom.“

„Ach, on je cukrárom na Ulici Lombard'ánov? A ako to, že slúži u vás?“

„Urobil niekoľko nerozvážnych činov,“ odpovedal d'Artagnan, „a obávam sa, že ho nenechajú na pokoji.“

A muškietier rozpovedal svojmu priateľovi, ako znovu našiel Plancheta.

„Nuž, drahý môj,“ odvetil Porthos, „keby bol niekto povedal, že jedného dňa Planchet zachráni Rocheforta a že vy ho za to budete skrývať, boli by ste tomu uverili?“

„To teda naozaj nie. Ale čo sa dá robiť? Udalosti menia ľudí.“

„Nieto nič pravdivejšie,“ povedal Porthos, „ale čo sa nemení, alebo čo sa mení vo svoj prospech, to je víno. Ochutnajte z tohto, je to španielske, ktoré si náš priateľ Athos veľmi cenil.“

V tej chvíli vošiel správca spýtať sa svojho pána, čo sa bude zajtra jesť a čo bude so zamýšľanou poľovačkou.

„Mouston, povedz mi, mám zbrane v poriadku?“ spýtal sa Porthos.

D'Artagnan začal klopať prstami po stole, aby zakryl svoje rozpaky.

„Vaše zbrane, pán veľkomožný? Aké zbrane?“ spýtal sa Mousqueton.

„Doparoma, no, moja výzbroj.“

„Aká výzbroj?“

„Moja bojová výzbroj.“

„Ale áno, pán veľkomožný. Aspoň myslím.“

„Zajtra sa o tom presvedč, a ak je treba, daj ich poriadne vyleštiť. Ktorý môj klusák je najlepší?“

„Vulcain.“

„A najvytrvalejší?“

„Bayard.“

„Ktorého koňa máš rád ty?“

„Rustauda, pán veľkomožný, je to dobré zviera, s ktorým si vynikajúco rozumiem.“

„Je silný, však?“

„Kríženec normandského s meklenburským, ten cvála deň i noc.“

„Takého potrebujeme. Necháš všetky tri poriadne oddýchnuť, vyleštiť alebo dáš vyleštiť moje zbrane a pre seba priprav nejaké pištole a lovecký nôž.“

„Ideme na cesty, pán veľkomožný?“ spýtal sa Mousqueton s nepokojom v tvári.

D'Artagnan, ktorý dovtedy vyklepkával len nejaké tóny, začal bubnovať pochod.

„Urobíme niečo lepšie, Mouston!“ odvetil Porthos.

„Vydáme sa na výpravu, pán veľkomožný?“ spýtal sa správca, ktorého ruže na tvári sa začali meniť na ľalie.

„Vrátíme sa do služby, Mouston,“ odvetil Porthos, pokúšajúc sa dodať fúzom vojenský vzhľad, ktorý časom stratili.

Po týchto slovách sa Mousqueton začal tak silno chvieť, že sa mu roztriasli tučné, mramorové líca, a pozrel na d'Artagnana s nevýslovným výrazom jemnej výčitky. Potom sa zapotácal a priduseným hlasom sa spýtal:

„Do služby? Do služby v kráľovskej armáde?“

„Áno aj nie. Budeme znovu bojovať, hľadať kdejaké dobrodružstvo, skrátka, znovu začneme žiť ako kedysi.“

Posledné slová zasiahli Mousquetona ako blesk. Práve to

hrozné kedysi robilo dnešok takým sladkým.

„Och, panebože, čo to počúvam?“ zvolal Mousqueton a ešte prosebnéjšie pozrel na d'Artagnana.

„Čo chcete, môj úbohý Mouston?“ spýtal sa d'Artagnan. „Je to osud...“

Napriek tomu, že si d'Artagnan dával pozor, aby Mousquetonovi netykal, a že dal jeho menu formu, akú chcel mať, správcu ten hrozný úder aj tak zasiahol a bol taký silný, že celý zmätený vyšiel a zabudol za sebou zavrieť dvere.

„Ten dobrý Mousqueton už od radosti ani nevie, čo hovorí,“ povedal Porthos tónom, akým asi don Quijote povzbudzoval Sancha, aby osedlal svojho sivka na poslednú výpravu.

Keď dvaja priatelia znovu osameli, rozhovorili sa o budúcnosti a začali stavať vzdušné zámky. Dobré Mousquetonovo víno pomáhalo ľahšie vidieť jasnú perspektívu španielskych dvojpištolí a pištolí a Porthosovu modrú stuhu a vojvodcovský plášť. Keď ich však prišli zavolať, aby si išli ľahnúť, našli ich spať na stole.

Hneď na druhý deň sa Mousqueton trochu upokojil, lebo mu d'Artagnan oznámil, že bojovať sa bude pravdepodobne stále v Paríži, na dosah Vallonského zámku, ktorý bol neďaleko Corbeil, a na dosah Bracieuxského zámku, ktorý bol medzi Compiègne a Villers-Cotterêts...

„Tuším, že kedysi...“ povedal ustrašene Mousqueton.

„Och, už sa nebojuje ako kedysi,“ povedal d'Artagnan. „Dnes je to diplomatická záležitosť, spýtajte sa Plancheta.“

Mousqueton sa šiel na to spýtať svojho starého priateľa, ktorý mu všetko do písmena potvrdil. Dodal však, že v tejto vojne zajatcom hrozí, že ich obesia.

„Hrom do toho,“ povedal Mousqueton, „myslím, že by som radšej pristal obliehať La Rochelle.“

Porthos nechal host'a, aby si zastrelil srnca, zaviedol ho do svojich lesov a odtiaľ k rybníkom, ukázal mu svoje chrty, svorku psov, Gredineta, všetko, čo mal, a dal pripraviť tri ďalšie, veľmi bohaté jedlá. Nakoniec si vypýtal od d'Artagnana definitívne pokyny, lebo poručík mušketerov musel od neho odísť a pokračovať v ceste.

„Tak, priateľ môj,“ odpovedal mu posol, „potrebujem štyri dni, aby som sa dostal odtiaľto do Blois, jeden deň potrebujem ostať tam, tri-štyri dni rátam na návrat do Paríža. Vydajte sa teda na cestu aj so svojím sprievodom tak o týždeň. Zložte sa v hostinci